

2026 DAMGA UZEM

PDR ÖABT SORU - CEVAP EL KİTABI

Damga UZEM Yayıncılık ve Bülent Tanık

ÖNSÖZ

Sevgili adaylar,

Elinizdeki bu çalışma, PDR ÖABT hazırlık sürecinizde tekrarlarınızı daha sistemli, daha verimli ve daha güçlü hâle getirmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu kitapçıkta yer alan soru-cevap bölümleri, temel psikolojik kavramlar ve davranış-uyum problemlerine ilişkin kritik bilgiler; alan bilginizi pekiştirmenize, benzer kavramları birbirinden ayırt etmenize ve sınav öncesi tekrar sürecinizi sağlamlaştırmanıza yardımcı olacaktır.

Başarı; düzenli emek, doğru tekrar, kavramsal netlik ve istikrarlı çalışma ile inşa edilir. Her sorunun, her tekrarın ve her küçük ilerlemenin sizi hedefinize bir adım daha yaklaştırdığını unutmayın. Kendinize güvenin, planlı çalışın ve son ana kadar motivasyonunuzu koruyun.

Gösterdiğiniz emeğin karşılığını alacağınız, verimli bir hazırlık süreci geçirerek hedeflerinize bir adım daha yaklaşacağınız başarılı bir sınav dönemi diliyorum.

Sınavda hepinize gönülden başarılı

Hazırlayanlar

Damga UZEM Yayıncılık ve Bülent Tanık

PSİKOLOJİK DANIŞMA KURAMLARI, GRUPLA PSİKOLOJİK DANIŞMA, MESLEKİ REHBERLİK, İSTATİSTİK VE MESLEK ETİĞİ**SORU
001**

Freud'un Psikanalitik kuramına göre, dış dünyadaki gerçek bir tehlikeden kaynaklanan kaygı ile süperegonun cezalandırmasından korkulan kaygı türleri sırasıyla nelerdir?

CEVAP Gerçek bir korku objesi olan kaygı Gerçek Kaygı; vicdani kurallara aykırı davranıldığında ortaya çıkan kaygı ise Ahlaki (Törel/Moral) Kaygıdır.

**SORU
002**

Savunma mekanizmalarını İmmatür, Nevrotik ve Olgun olarak üçe ayıran yaklaşıma göre "Yüceltme" (istenmeyen dürtüleri sosyal açıdan kabul gören aktivitelere dönüştürme) hangi gruptadır?

CEVAP Olgun Savunma Mekanizmaları grubundadır.

**SORU
003**

Melanie Klein'ın Nesne İlişkileri kuramında kullanılan temel savunma mekanizmaları nelerdir?

CEVAP İnkâr (Denial), İçme Atma (İntrojeksiyon) ve Bölmedir.

**SORU
004**

Heinz Kohut'un Kendilik Psikolojisine göre, hastanın sürekli terapistin onayını ve beğenisini aradığı aktarım türüne ne ad verilir?

CEVAP Ayna Aktarımı adı verilir.

**SORU
005**

Adler'in Bireysel Psikolojisine göre, bireyin hedefine yönelik ilerlemek için gösterdiği her eğilimi ifade eden kavram nedir?

CEVAP Kurgusal Finalizmdir.

**SORU
006**

Jung'un Analitik Psikolojisinde, kişinin karakterine yansıyan, rüyalarla ortaya çıkan bilinçaltının karanlık güçlerine ne ad verilir?

CEVAP Gölge arketipi denir.

**SORU
007**

Otto Rank'a göre nevrozun ve tüm psikolojik çatışmaların temelini ne oluşturur?

CEVAP İnsanın yaşadığı ilk kaygı olan Doğum Sarsıntısı (Travması) ve Ayrılık Anksiyetesi oluşturur.

**SORU
008**

Varoluşçu terapiye göre insanın dünyada var olma şekillerinden olan "Eigenwelt" ne anlama gelir?

CEVAP Öz farkındalık dünyasıdır; kişinin öznel (sübjektif) yaşantılarını ve içsel psikolojik dünyasını ifade eder.

**SORU
009**

Victor Frankl'ın Logoterapisi'ne göre insanın üç temel görevi nedir?

CEVAP İnsanlarla bir şeyler yaşamak, bir eser (iş) yaratmak ve kaçınılmaz acı duruma tavır geliştirmektir.

**SORU
010**

Birey Merkezli Terapi'de Rogers'a göre insanları motive eden tek ve temel güç nedir?

CEVAP Gerçekleştirme eğilimidir.

SORU
011

Gestalt Terapide, temasın yoğunluğunu azaltmak için çevreyle doğrudan temastan kaçınmak ve mesajları duymazdan gelmek şeklindeki temas engeline ne denir?

CEVAP Saptırma (Yön Değiştirme) denir.

SORU
012

Akılci Duygusal Davranışçı Terapi'de (ADDT) ABCDEF modelindeki "B" neyi temsil eder?

CEVAP Olaylar karşısında geliştirilen inançları (Dogmatik ve irrasyonel inanç) temsil eder.

SORU
013

Aaron Beck'in Bilişsel Terapisi'nde depresyondaki danışanlarda görülen "Bilişsel Üçleme" neleri kapsar?

CEVAP Kişinin kendisine, deneyimlerine (dünyaya) ve geleceğine ilişkin olumsuz, çarpık ve mantıklı olmayan düşüncelerini kapsar.

SORU
014

William Glasser'ın Gerçeklik Terapisine göre insan davranışlarını yönlendiren beş temel ihtiyaç nedir?

CEVAP Özgürlük, Güç, Eğlence, Sevgi/Ait olma ve Fizyolojik ihtiyaçlardır.

SORU
015

Feminist terapiye göre "Kişisel olan politiktir" ilkesi ne anlama gelir?

CEVAP Kadınların yaşadığı zorlukların ve sorunların yalnızca bireysel değil; sosyal cinsiyet rollerinden, kültürel, politik ve sosyal faktörlerden kaynaklandığı anlamına gelir.

SORU
016

Grupla psikolojik danışmada "Karşıt Direnç" (Kontr-direnç) kimden kaynaklanır ve ne demektir?

CEVAP Grup liderinden kaynaklanır; danışmanın süreci bir an evvel bitirmek istemesi veya süreci olması gerektiği gibi yönetememesi durumudur.

SORU
017

Grup sürecinde "Ambivalans" ne demektir?

CEVAP Danışanların oturumda karşıt duyguları aynı anda yaşamasıdır (örneğin birine hem öfke hem minnet duymak).

SORU
018

Bir grubun üyeler için çekici olmasını (verimliliğini) artıran etmenler nelerdir?

CEVAP Grubun küçük olması, gruba girmenin zor algılanması, üyelerin yaş/sosyoekonomik düzey açısından homojen olması ve liderin tanınmış olmasıdır.

SORU
019

Grupla danışmada "Sözleşme (Taahhüt)" süreci neleri içerir?

CEVAP Üyelerin oturumlara devam edeceklerine, gönüllü katılacaklarına, açık ve saydam olacaklarına, gizlilik ilkesine uyacaklarına ve sorunlarını açmada istekli olacaklarına dair söz vermeleridir.

SORU
020

Grupla psikolojik danışmanın "Geçiş (Fırtına) Evresi'nin en belirgin özellikleri nelerdir?

CEVAP Güvenin sorgulandığı, direncin, lideri test etmenin ve tartışmaların en yoğun olduğu; ayrıca transferans ve karşıt transferansın zirve yaptığı evredir.

SORU
021

Grupa "Şamaroğlanı" (Günah keçisi) rolünü üstlenen zor danışanın belirgin özelliği nedir?

CEVAP Diğer üyelerle sağlıklı ilişki kuramadığı için küçük düşürülmekten ve aşağılanmaktan zevk alması, bu rolü bilerek üstlenmesidir.

SORU
022

"Maraton Gruplarının" en belirgin özelliği nedir?

CEVAP Hafta sonu gibi 18-48 saat arası kesintisiz, yoğun etkileşimli olmaları ve kişilerin sosyal nezaket yerine doğal tepkiler vermesinin hedeflenmesidir.

SORU
023

Birey-Gelişim odaklı gruplar ile İş-Grup odaklı gruplar arasındaki temel fark nedir?

CEVAP Birey-gelişim odaklılar üyelerin duygusal/psikolojik ihtiyaçlarına yöneliktir ve amaç gruptan çıkar; İş-grup odaklılar ise bilişsel ihtiyaçlara yöneliktir ve amaç dışarıdan belirlenir,.

SORU
024

"T-Grupları" (Psikoeğitim grupları) hangi amaca hizmet eder?

CEVAP Bireylerin gündelik yaşamlarında sorun yaratabilecek konularda bilgi eksikliğini gidermek, beceri kazandırmak ve tutum değiştirmek amacıyla hizmet eder (örneğin stres yönetimi, atılganlık).

SORU
025

GPD'de liderin "Bağlama" becerisi nedir?

CEVAP Aynı danışanın önceki oturumlarda anlattıkları ile şimdiki anlattıkları arasında bağ kurmasıdır.

SORU
026

Mesleki olgunluk (Kariyer olgunluğu) kavramı neyi ifade eder?

CEVAP Kişinin içinde bulunduğu mesleki gelişim döneminin görevlerini yerine getirebilme düzeyini ifade eder.

SORU
027

Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı'nda bireyin bir işi yapabilme inancını ifade eden "Yetkinlik Beklentisi"ni etkileyen dört kaynak nedir?

CEVAP Doğrudan yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve fizyolojik/psikolojik durumdur.

SORU
028

Ginzberg ve arkadaşlarının Kariyer Gelişim Kuramının temel özellikleri nelerdir?

CEVAP Meslek seçiminin gelişimsel bir süreç olduğunu (ilk kez), bu sürecin uzlaşmayı içerdiğini ve mesleki seçimlerin geri dönülemez olduğunu savunmasıdır.

SORU
029

Super'in "Yaşam Boyu - Yaşam Alanı Yaklaşımı"nda "Mini-döngü" kavramı neyi ifade eder?

CEVAP Kariyer sürecinin geri dönülebilir olduğunu, herkesin aynı yaşta aynı dönemde bulunmadığını ve bireylerin dönemleri tekrarlayabileceğini ifade eder.

SORU
030

Holland'ın tipoloji kuramında, bireyin profilindeki baskın kişilik tiplerinin altıgen modelde birbirine yakın veya benzer olmasına ne ad verilir?

CEVAP Tutarlılık adı verilir.

SORU
031

A. Roe'nun İhtiyaçlar Kuramına göre "Kaçınan (İhmal Edici/Soğuk)" anne-baba tutumuyla yetişen çocuklar hangi mesleklere yönelir?

CEVAP İnsanlara yönelik olmayan; teknoloji, açık hava ve bilim gibi mesleklere yönelirler.

SORU
032

Gottfredson'un "Daraltma-Uzlaşma Kuramı"nda meslek seçimini etkileyen daraltma süreci sırasıyla hangi yönelimlerle gerçekleşir?

CEVAP Büyüklük ve güce yönelim (okul öncesi), cinsiyet rollerine yönelim (ilkokul), sosyal değerlere yönelim (ortaokul) ve içsellik ile biricik ben'e yönelim (lise) aşamalarıyla gerçekleşir.

SORU
033

Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramına göre kariyer (meslek) seçim sürecini etkileyen 4 temel etken nedir?

CEVAP Kalıtsal özellikler, Çevresel faktörler, Öğrenme yaşantıları ve Çalışma hayatıyla ilgili (göreve yaklaşım) becerilerdir.

SORU
034

Bir çalışanın tam zamanlı ilerlemek yerine, farklı sektörlerde edindiği çeşitli küçük işler sonucunda kazandığı becerilerin tümüne dayanan yeni kariyer modelinin adı nedir?

CEVAP Portföy Kariyer Modelidir.

SORU
035

Bilgi İşleme Yaklaşımında kariyer kararı verme becerilerinde kullanılan "İASDU döngüsü" hangi basamakları içerir?

CEVAP İletişim, Analiz, Sentez, Değerlendirme ve Uygulama basamaklarını içerir.

SORU
036

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı (KGRP) ile Geleneksel/Kriz Odaklı Modeller arasındaki en temel fark nedir?

CEVAP Geleneksel modeller sorun/kriz odaklı, tepkisel ve uzman merkezli iken; KGRP önleyici, tüm öğrencilere yönelik, bütüncül gelişim esaslı, öğretmen merkezli ve ölçülebilir (yapılandırılmış) bir modeldir.

SORU
037

KGRP'de "Bireysel Planlama" hizmetinin amacı ve temel sorumlusu kimdir?

CEVAP Amacı kişiye özgü kariyer, eğitsel ve kişisel sosyal alanlarda planlamalar yapmasını sağlamaktır ve ana görevi Psikolojik Danışman (PD) yürütür.

SORU
038

Gelişimsel araştırma yöntemlerinden "Boylamsal" ve "Kesitsel (Enlemsel)" araştırmalar arasındaki temel fark nedir?

CEVAP Boylamsal araştırmalarda aynı yaş grubu farklı zamanlarda (uzun süre) incelenirken; kesitsel araştırmalarda farklı yaş grupları aynı zaman diliminde (tek seferde) incelenir.

SORU
039

Sağa çarpık (pozitif kayışlı) bir test dağılımında (örneğin zor bir sınav) Aritmetik Ortalama, Medyan ve Mod arasındaki büyüklük sıralaması nasıldır?

CEVAP Aritmetik Ortalama > Medyan > Mod şeklindedir.

SORU
040

Melanie Klein'ın Nesne İlişkileri Kuramında dış nesnenin sembolik olarak içe alınıp ayrı bir varlık gibi yaşatıldığı savunma mekanizması hangisidir?

CEVAP Bu mekanizmaya İçe Atma (İntrojesiyon) adı verilir.

SORU
041

Margaret Mahler'in ayrılma-bireyleşme evrelerinde, bebeğin annenin ayrı bir varlık olduğunun farkındalığının iyice arttığı ve ayrılığa duyarlılığın yükseldiği alt evre hangisidir?

CEVAP Bu evre **Yeniden Yakınlaşma Alt Evresi (16-24 ay)**'dir.

SORU
042

Heinz Kohut'un Kendilik Psikolojisine göre, çocuğun veya danışanın başkalarında kendisine benzer yanlar bulma ihtiyacına karşılık gelen aktarım türü nedir?

CEVAP Bu duruma İkizlik Aktarımı denir.

SORU
043

İstatistiksel hipotez testlerinde, karşılaştırılan değerler arasında "hiçbir anlamlı fark veya ilişki OLMADIĞINI" savunan hipoteze ne denir?

CEVAP Yokluk (Null), Boş ya da Sıfır Hipotezi (\$H_0\$) denir.

SORU
044

PDR mesleğinde etik standartlar hangi 5 temel ilke (ÖZASİ) üzerine kurulmuştur?

CEVAP Özerkliğe saygı, Zarar vermeme, Adil olma, Sadakat ve İyiliğine olma ilkeleridir.

SORU
045

Psikolojik danışmanın, danışanı ticari bir ilişkiye girmesi, borç alması veya eşya takası yapması etik olarak hangi kavramla ifade edilen bir ihaldir?

CEVAP Çoklu ilişki (Sınır ihlali) kurmaktır.

SORU
046

Danışma sürecinde, danışanın üçüncü bir kişinin hayatı için tehlike arz ettiği durumlarda gizliliğin bozulup yetkililerin uyarılmasını zorunlu kılan meslek etiği vakasının adı nedir?

CEVAP Tarassof (Tatiana Tarasoff) Vakasıdır.

SORU
047

Okullardaki Toplu Dosyada (Ruhsal Dosya) yer alan "psikiyatrik inceleme sonuçları, sosyal hizmet ve tıbbi raporlar" hangi düzey bilgilerdir ve nasıl saklanmalıdır?

CEVAP Bunlar 4. Düzey (en gizli) bilgilerdir; toplu dosyada açıkta yer almaz, kilit altında ayrı bir yerde saklanmalıdır.

SORU
048

Sullivan'ın Kişilerarası İlişkiler Kuramında olaylar arasında mantıksal olmayan, kişisel çağrışımlara dayalı yanlış bağların kurulduğu ve batıl inançların oluştuğu düşünme biçimi nedir?

CEVAP Bu düşünme biçimine Parataksik düşünce adı verilir.

SORU
049

Sullivan'ın "Kişileştirmeler (Personifikasyon)" kavramında sadece gerçek insanlara değil, çocuğun gelişiminde gerçek oyun arkadaşları gibi önemli olan imgelere ne ad verilir?

CEVAP Bunlara Hayali Kişileştirmeler adı verilir.

SORU
050

Akademik araştırmalarda başkasına ait düşünceleri veya görselleri, atıf yapmadan kendininmiş gibi gösterme şeklindeki etik ihlale ne denir?

CEVAP Aşırmacılık (İntihal) denir.

SORU
051

Varoluşçu terapistlere göre bireyi geliştiren, potansiyelini uyararak "yapıcı" kaygı ile kişiyi işlevsiz hale getiren, durumla orantısız kaygının isimleri sırasıyla nelerdir?

CEVAP Geliştirici ve yapıcı olana Normal (Varoluşsal) kaygı, kişiyi işlevsiz hale getirene ise Nörotik (Nöjenik) kaygı adı verilir.

SORU
052

Carl Rogers'ın Birey Merkezli Terapisinde terapiyi güçlendiren en temel öge olan "Rapport (Güven odaklı içten ilişki)" kurmanın temel üç koşulu nedir?

CEVAP Koşulsuz Kabul (Saygı/Değerlilik), Saydamlık (Tutarlılık/İçtenlik) ve Empatidir.

SORU
053

Gestalt Terapisinde, geçmişte zamanında söylenemeyen sözler veya yapılamayan eylemler nedeniyle "tamamlanmayan" ve kişiyi hala meşgul eden süreçlere ne ad verilir?

CEVAP Bitirilmemiş İş (Yarım Kalan İş) veya diğer adıyla Zeigarnik Etkisi denir.

SORU
054

Davranışçı Terapide, fobilerin ve korkuların tedavisinde kullanılan; danışanın aşamalı gevşeme egzersizleri eşliğinde, en az korkutandan en çok korkutana doğru kaygı hiyerarşisiyle yüzleştirildiği teknik hangisidir?

CEVAP Sistematik Duyarsızlaştırma (Karşılıklı Ketleme) tekniğidir.

SORU
055

Erich Fromm'un karakter tipolojisinde kendini bir meta gibi gören ve değerini başkalarının onayına göre belirleyen, kalıcı değerlere değil popülerliğe dayanan sağlıklı kişilik tipi hangisidir?

CEVAP Bu tipe Pazarlayıcı Tip adı verilir.

SORU
056

Jung'un Analitik Psikolojisinde, ruhsal yapı içindeki enerjinin güçlü yönden zayıf yöne giderek karşıtlıkların orta noktada denge arama eğilimine ne ad verilir?

CEVAP Bu ilkeye Entropi (Eş yayılım) İlkesi denir.

SORU
057

Gerçeklik Terapisinde kullanılan ve isteklerin incelenmesi, Yön ve Gerçekleştirme, Değerlendirme, Plan Yapma aşamalarından oluşan temel tekniğin adı nedir?

CEVAP İYDP (WDEP) tekniğidir.

SORU
058

Karen Horney'e göre, temel kaygıyla baş etmek için hiç kimseyle ilişki kurmayan, sevgi ve arkadaşlıktan kaçınan nevrotik tip hangisidir?

CEVAP Bu tipe İnsanlardan Uzaklaşma (İçe Dönük, Yalıtılmış Tip) adı verilir.

SORU
059

Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapide (KSÇOT), danışanın sorununun bir gecede ortadan kalktığını hayal etmesini sağlayarak çözüm alternatifleri üretmeyi hedefleyen tekniğin adı nedir?

CEVAP Mucize Soru tekniğidir.

SORU
060

Transaksiyonel Analiz (TA) kuramına göre, problem çözücü, akılcı ve sağlıklı kişilerin sahip olduğu temel yaşam pozisyonu hangisidir?

CEVAP "Ben okeyim, sen okeysin" yaşam pozisyonudur.

SORU
061

Grupla psikolojik danışmada; üyelerin ihtiyaçları sona erdiğinde gruptan çıkabildiği, sürekli bir üye giriş-çıkışının olduğu ve grup dinamiğinin zayıf olabildiği grup türü hangisidir?

CEVAP Açık Gruplardır.

SORU
062

George Kelly'nin Kişisel Yapılar Kuramına göre, olayları anlamlandırmak için kavramların karşıtıyla (iyi-kötü, cesur-korkak gibi) birlikte değerlendirilmesi ilkesi nedir?

CEVAP Bu durum kişisel yapıların Çift Kutupluluk ilkesiyle açıklanır.

SORU
063

Grupla psikolojik danışmanın hangi evresinde üyeler birbirleriyle daha az etkileşime girer, lidere bağımlıdırlar ve grup kuralları (gizlilik vb.) üzerine yapılaşma gerçekleştirilir?

CEVAP Başlangıç (Katılma) Evresinde gerçekleşir.

SORU
064

Grup sürecinde direncin, lideri ve diğer üyeleri kontrol etme çabasının (tartışmaların) en yoğun yaşandığı; transferans ve karşıt transferansın zirveye çıktığı evre hangisidir?

CEVAP Geçiş (Fırtına) Evresidir.

SORU
065

Grubun asıl işinin yapıldığı, kendini açmanın en yoğun olduğu, bitirilmemiş işlerle çalışıldığı ve öğrenmenin en yüksek düzeyde gerçekleştiği en uzun evre hangisidir?

CEVAP Eylem (Matürasyon - İşleyiş) Evresidir.

SORU
066

Davranışsal amaçların gerçekleştirildiği, ayrılık kaygısının çalışıldığı ve üyelerin yeni davranışlarını günlük yaşama aktarmalarına yardımcı olunan evre hangisidir?

CEVAP Sonlandırma (Terminasyon) Evresidir.

SORU
067

Grupta yoğun kaygılarını bastırmak için "hep ben" diyen ve kendisini sürekli ön plana atarak grubu domine etmeye çalışan zor üye tipine ne ad verilir?

CEVAP Tekelciler adı verilir.

SORU
068

Gruptaki diğer üyelerle sağlıklı ilişki kuramadığı için küçük düşürülmekten ve aşağılanmaktan zevk alarak grubun yükünü çeken sorunlu üye tipine ne denir?

CEVAP Şamaroğlanı (Günah Keçisi) denir.

SORU
069

Kabul ve Kararlılık Terapisi (ACT), psikolojik sıkıntıları hangi kavramla açıklar ve terapide neyi artırmayı hedefler?

CEVAP Psikolojik sıkıntıları psikolojik katılık ile açıklar ve psikolojik esnekliği artırmayı hedefler.

SORU
070

Grup sürecini yöneten iki liderin, oturum öncesinde herhangi bir planlama yapmadan spontane bir şekilde süreci yönettikleri yardımcı liderlik modeline ne denir?

CEVAP Paylaşımlı Liderlik adı verilir.

SORU
071

Super'in Yaşam Boyu-Yaşam Alanı Kuramına göre, yaşam boyu devam eden mesleki gelişim dönemleri (Maksidöngü) sırasıyla nelerdir?

CEVAP Büyüme, Araştırma-Keşfetme, Yerleşme, Koruma (Sürdürme) ve Çöküş (Geri Çekilme) dönemleridir.

SORU
072

Super'e göre bireylerin yaşamları boyunca oynadıkları "çocuk, öğrenci, boş zaman değerlendiricisi, vatandaş, çalışan ve eş/ebeveyn" gibi rolleri ifade eden modelin adı nedir?

CEVAP Yaşam-Kariyer Gökkuşluğu Modelidir.

SORU
073

Holland'ın Tipoloji Kuramına göre, bireyin profilindeki altıgen modelde yer alan baskın kişilik tiplerinin birbirine yakın/benzer olmasına ve tiplerden bir veya ikisinin belirgin şekilde yüksek çıkmasına sırasıyla ne denir?

CEVAP Tiplerin benzer olmasına Tutarlılık, tiplerden sadece birkaçının yüksek çıkmasına ise Ayrışma (iyi ayrılmış profil) denir.

SORU
074

Minuchin'in Yapısal Aile Danışmanlığında, iki veya daha fazla aile üyesinin diğer bir üyeye karşı oluşturdukları birlikteliğe ne ad verilir?

CEVAP Bu duruma Koalisyon adı verilir.

SORU
075

Gottfredson'un Daraltma-Uzlaşma Kuramına göre, çocukların meslek seçim sürecinde "büyüklük ve güç, cinsiyet rollerine, sosyal değerlere ve biricik ben'e (içselliğe)" odaklandıkları aşamaya ne ad verilir?

CEVAP Daraltma süreci adı verilir.

SORU
076

Stratejik Aile Terapisinde, direnç gösteren danışanların yapmak istemedikleri durumları onlara yasaklayarak aslında o işi yapmalarını sağlayan teknik hangisidir?

CEVAP Bu tekniğe Paradoksal Müdahaleler adı verilir.

SORU
077

Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramında, bireyin kariyer gelişimini inşa eden "bilişsel-birey değişkenleri (blokları)" nelerdir?

CEVAP Yetkinlik beklentisi (öz yeterlilik), Sonuç beklentisi ve Kişisel hedeflerdir.

SORU
078

Ginzberg ve arkadaşlarının mesleki gelişim kuramına göre, meslek seçimi sürecindeki üç ana evre sırasıyla nelerdir?

CEVAP Fantezi (Hayal) Evre, Geçici Seçimler (Deneme) Evresi ve Gerçekçi Evredir.

SORU
079

Parsons'un Özellik-Etmen Kuramına göre, mesleki danışma sürecindeki üç temel aşama nelerdir?

CEVAP Bireyi tanımak, iş ve meslekler hakkında bilgiler toplamak, ve bu iki bilgiyi en mantıklı şekilde eşleştirmektir (ilişkilendirmek).

SORU
080

Korkut-Owen'in "Kariyer Yelkenlisi Modeli"nde meslek seçimini etkileyen dört temel etmen grubu nelerdir?

CEVAP Bireysel özellikler; Sosyal, politik ve ekonomik etmenler; Yasal ve sisteme ilişkin özellikler; ve Şans etmenleridir.

SORU
081

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı (KGRP)'nın temel amacı nedir?

CEVAP Öğrencinin bütüncül gelişimini somut ve ölçülebilir bir şekilde destekleyerek, bireyde ***yaşam kalitesi ve kariyer bilinci oluşturmak***tır.

SORU
082

KGRP'nin program kategorisi altında yer alan dört temel öge nelerdir?

CEVAP Rehberlik müfredatı (İçerik), Müdahale hizmetleri, Bireysel planlama ve Sistem desteğidir.SORU
083

İstatistiksel analizlerde, normal dağılım (simetrik) eğrisinde "Mod, Medyan ve Aritmetik Ortalama" arasındaki ilişki nasıldır?

CEVAP Normal dağılımda Mod = Medyan = Aritmetik Ortalamadır; üç değer birbirine eşittir.SORU
084

Standart puan hesaplamalarında, negatif sonuçlardan ve kesirli sayılardan kurtulmak için Z puanının formülize edilerek dönüştürüldüğü diğer standart puan (T puanı) nasıl hesaplanır?

CEVAP Z puanı 10 ile çarpılır ve sonuca 50 eklenerek ($T=10 \cdot Z + 50$) T puanı hesaplanır.SORU
085

Yaşantısal Aile Terapisine (Virginia Satir) göre ailenin sağlıklı ve işlevsel hale gelmesi öncelikle neye bağlıdır?

CEVAP Ailenin sağlıklı hale gelmesi, her bir üyenin bireysel gelişimlerine ve kendini gerçekleştirmesine bağlıdır.SORU
086

Virginia Satir'in aile terapisinde, üyelerden aile içi sorunlu davranışların bedensel/fiziksel bir formunu oluşturmalarının istendiği tekniğin adı nedir?

CEVAP Bu tekniğe Biçimlendirmede Heykel Yapma denir.SORU
087

İki değişken arasındaki ilişkinin yönü ve gücü hakkında bilgi veren, +1 ile -1 arasında değer alan istatistiksel analiz türü nedir?

CEVAP **Korelasyonel (İlişkisel/İstatistiksel) Araştırma (Korelasyon katsayısı - r)**'dir.SORU
088

Bir araştırmada bağımsız değişkene bağlı olarak iki verinin aynı anda artması veya aynı anda azalması durumu hangi korelasyon türü ile ifade edilir?

CEVAP Pozitif Korelasyon ile ifade edilir.SORU
089

Sosyal Yapılandırmacı Yaklaşımlarda terapistin, uzman rolünü reddederek danışanın dünyasına tam olarak ulaşmak için benimsediği duruşa ne ad verilir?

CEVAP Bu duruşa Bilmeme Konumu adı verilir.SORU
090

Michael White'in Öyküsel Terapisinde, danışanların problemlerinin üstesinden gelebildikleri anları vurgulamak için araştırılan durumlara ne denir?

CEVAP Bunlara Eşsiz Sonuçlar (Unique Outcomes) adı verilir.SORU
091

Öyküsel terapide yeni öyküyü desteklemek ve danışanın başarısını kutlamak amacıyla uygulanan kapanış tekniği nedir?

CEVAP Bu teknik Kutlamalar ve Sertifika Verme tekniğidir.

SORU
092

Duygu Odaklı Terapide (Greenberg), birincil duyguların ardından ortaya çıkan ve asıl duygunun altında yatan (örneğin üzüldüğünü görüp altında yatan hayal kırıklığını anlamak) duygulara ne ad verilir?

CEVAP Bu duygulara İkincil Duygular adı verilir.

SORU
093

Bilişsel Terapide, hastanın sıkıntı yaşadığı bir durumun içine girerek o andaki düşüncelerini kaydetmesini içeren teknik hangisidir?

CEVAP Bu tekniğe Davranış Deneyi Eşliğinde Düşüncelerin Kaydedilmesi denir.

SORU
094

Donald Meichenbaum'un Bilişsel-Davranış Değişimi Terapisinde davranışın değişmesi için gerekli olan üç aşama nedir?

CEVAP Davranış değişimi sırasıyla Kendini gözlemleme, Yeni bir içsel diyalog başlatma ve Yeni beceriler öğrenme aşamalarından oluşur.

SORU
095

Gestalt Terapide, danışanın sürekli olarak kurtulmak istediği bir duygudan kaçmak yerine onu derinlemesine hissetmesinin istendiği tekniğin adı nedir?

CEVAP Bu tekniğe Duyguyla Kalma adı verilir.

SORU
096

Gestalt yaklaşımında, bireyin asıl kişiliğine yabancılaştığı ve başkalarının istediği gibi davranıp maske taktığı patoloji seviyesi hangisidir?

CEVAP Bu düzeye Fony (Sahte) Düzey adı verilir.

SORU
097

Okullarda tutulan öğrenci toplu dosyasında, "psikiyatrik inceleme sonuçları, sosyal hizmet ve yasal raporlar" gizlilik açısından hangi düzeydedir ve nerede saklanmalıdır?

CEVAP Bunlar 4. Düzey en gizli bilgilerdir; toplu dosyanın açık kısmında yer almamalı, kilit altında ayrı bir yerde saklanmalıdır.

SORU
098

Davranışçı Terapide, istenmeyen duygular ile istenmeyen uyarıcıların eşleşmesinden oluşan ve eşcinsellik ya da alkolizmde son çare olarak başvuru teknik nedir?

CEVAP Bu tekniğe Caydırıcı Teknikler (Karşıt Koşullanma) adı verilir.

SORU
099

Davranışçı yaklaşımda, bir davranışın adımlara (zincire) ayrılarak yönerge ve model olma yoluyla yavaş yavaş öğretilmesi işlemine ne denir?

CEVAP Bu işleme Biçimlendirme (Kademeli Yaklaşma, Şekillendirme) denir.

SORU
100

Etik kuralların uygulanmasında; tüm meslek çalışanlarının kesinlikle uyması gereken, yaptırımı olan kurallara ve danışman tarafından o anki duruma göre sergilenen ideal, en uygun davranışa sırasıyla ne ad verilir?

CEVAP Kesin uyulması gerekene Zorunlu (İlkesel) Etik, ideal ve duruma uygun en iyi davranışa ise İstendik (Erdemsel) Etik denir.

SORU
101

Akılcı Duygusal Davranışçı Terapi'de (ADDT), danışanların akılcı olmayan inançlarının anlamsızlığını ortaya çıkarmak için oturumlarda kullanılan duyuşsal teknik nedir?

CEVAP Bu teknik Mizahın Kullanımıdır.

SORU
102**Gerçeklik Terapisinde "Toplam Davranış (Total Behavior)" kavramı hangi bileşenlerden oluşur?****CEVAP** İnsan davranışları çok boyutlu olup; fizyoloji, eylem (davranış), düşünme ve duygular bileşenlerinden oluşur.**SORU**
103**Feminist terapinin güce yaklaşımındaki "Güç Analizi" müdahalesi neyi amaçlar?****CEVAP** Kadınlar ve erkekler arasındaki güç farkının ve kadınların toplumdaki düşük konumlarının farkında olmalarına yardımcı olmayı ve sahip oldukları güçleri doğru değerlendirmelerini amaçlar.**SORU**
104**Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapide (KSÇOT), danışanın sorunlarının bir gecede ortadan kalktığını düşünmesini sağlayarak yeni çözüm alternatifleri üretmeyi hedefleyen tekniğin adı nedir?****CEVAP** Mucize Soru tekniğidir.**SORU**
105**Transaksiyonel Analiz (TA) kuramında yapısal analize göre ego durumları kaç a ayrılır ve isimleri nelerdir?****CEVAP** Ebeveyn, Çocuk ve Yetişkin olmak üzere üç ayrı ego durumu bulunmaktadır.**SORU**
106**Duygu Odaklı Terapiye (DOT) göre hayatta kalma dürtümüze ve psikolojik iyi halimize yönelik, içinde bulunduğumuz duruma karşı hissettiğimiz sağlıklı ve anlık duygulara ne ad verilir?****CEVAP** Birincil işlevsel duygular adı verilir.**SORU**
107**Bilişsel Terapiye (Beck) göre bireyin kendisiyle ilgili çaresizlik, değersizlik ve sevilme gibi koşulsuz mutlak önermeler biçimindeki en temel fikirlerine ne ad verilir?****CEVAP** Temel inançlar (Şemalarla ilişkili) adı verilir.**SORU**
108**Bilişsel Çarpıtmalardan "Seçici Soyutlama (Zihinsel Filtreleme)" nedir?****CEVAP** Olayları bağlamından kopartarak sadece bir detaya odaklanma, durumun diğer belirgin özelliklerini ihmal etme ve bütün yaşantıyı bu sınırlı temel üzerinden değerlendirmedir.**SORU**
109**Bilişsel Davranışçı Terapinin 3. dalgasında yer alan "Mindfulness (Bilinçli Farkındalık)" kavramının temel bileşenleri nelerdir?****CEVAP** Temel bileşenleri; Yargılayıcı olmama, sabır, acemi zihin, güven, hırslanmamak, kabul ve olurla bırakmaktır.**SORU**
110**Grup sürecinde en uzun süren, kendini açmanın en yoğun olduğu ve bitirilmemiş işlerle çalışarak öğrenmenin en fazla gerçekleştiği aşama hangisidir?****CEVAP** Eylem (Matürasyon - İşleyiş) Evresidir.**SORU**
111**Grupla Psikolojik Danışmada, "Biz"lik duygusunun ve güvenin sağlanması üyelerin Johari Penceresindeki hangi alanlarını nasıl etkiler?****CEVAP** Üyelerin kör alanları daralırken, açık alanları genişler ve kendini açma davranışları gelişir.

SORU
112

Grupta diğer üyelerle başka türlü ilişki kurmadığı için küçük düşürülmekten ve aşağılanmaktan zevk alarak grubun yükünü çeken sorunlu üye tipine ne ad verilir?

CEVAP Şamaroğlanı (Günah Keçisi) adı verilir.

SORU
113

GPD'ye üye seçimi sürecinde hangi özelliklere sahip danışanlar gruba dahil edilmez?

CEVAP Paranoid, şizoid, ağır narsistik kişilik bozukluğu olanlar, psikozu olanlar, aktif anksiyete krizindeki kişiler ve intihara eğilimli öğrenciler gruba dahil edilmez.

SORU
114

Grup liderinin, üyelerden birinin daha önceki oturumlarda anlattığı durum ile şimdiki başka bir üyenin anlattığı durum arasında yaşantısal ve duygusal ortak yönleri yakalamasına ne ad verilir?

CEVAP Paylaştırma becerisi adı verilir.

SORU
115

Grup liderinin bir grup üyesi ya da gözlemci konumunda olduğu ve sorumluluğun tamamen üyelerde bulunduğu, "kendine yardım gruplarında" sık görülen liderlik türü hangisidir?

CEVAP Bu liderlik türüne Aşırı serbest bırakan lider / Serbest liderlik adı verilir.

SORU
116

Yalom'a göre gruptaki koşulsuz kabul, saygı ve etkin dinleme gibi koşulların bizzat kendisinin iyileştirici olmasını ifade eden ve en önemli terapötik faktör kabul edilen kavram hangisidir?

CEVAP Grup uyumudur.

SORU
117

Kariyer gelişiminin gelişimsel bir süreç olduğunu (uzlaşmayı içerdiğini) ve mesleki seçimlerin belirli yaş evrelerinden geçmesi nedeniyle geri dönülemez olduğunu savunan ilk kuramcılar kimlerdir?

CEVAP Ginzberg ve arkadaşlarıdır.

SORU
118

Super'in Yaşam Boyu-Yaşam Alanı Kuramına göre kariyer gelişim sürecinin ömür boyu devam eden beş ana dönemine (maksî-döngü) sırasıyla ne ad verilir?

CEVAP Büyüme, Araştırma-Keşfetme, Yerleşme, Koruma (Sürdürme) ve Çöküş (Geri Çekilme) evreleridir,.

SORU
119

Grupla psikolojik danışmanın "Başlangıç (Katılma) Evresi"nde üyelerin etkileşimi nasıldır?

CEVAP Üyeler birbiriyle çok fazla etkileşime girmezler, etkileşimin en az olduğu evredir ve üyeler daha çok liderle etkileşime girerler.

SORU
120

Holland'ın Tipoloji Kuramında; heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, sezgileri güçlü, bağımsız ve estetik faaliyetler yapan kişilik tipi hangisidir?

CEVAP Artistik (Sanatçı) tiptir.

SORU
121

A. Roe'nun İhtiyaçlar Kuramına göre "Kaçınan (İhmal Edici/Reddedici)" anne-baba tutumuyla yetişen çocuklar yetişkinlikte genellikle hangi mesleklere yönelirler?

CEVAP İnsanlara yönelik olmayan teknoloji, açık hava ve bilim gibi mesleklere yönelirler.

SORU
122

Gottfredson'un Daraltma-Uzlaşma Kuramına göre çocukların ortaokul döneminde meslek seçerken odaklandıkları daraltma aşaması hangisidir?

CEVAP Sosyal değerlere yönelim aşamasıdır.

SORU
123

Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramına göre, kariyer gelişimini inşa eden "bilişsel-birey değişkenleri" nelerdir?

CEVAP Yetkinlik beklentisi (öz yeterlilik), sonuç beklentisi ve kişisel hedeflerdir.

SORU
124

Grup liderinin "Sınırlandırma" ve "Engelleme" becerileri arasındaki temel fark nedir?

CEVAP Sınırlandırma, istenmeyen davranışlar karşısında liderin yeniden yapılandırma yapmasıdır; Engelleme ise sınırlandırmanın yetmeyeceği daha ağır ve zarar verici durumlarda durdurma eylemidir.

SORU
125

Bilgi İşleme Yaklaşımında, danışanlara kariyer karar verme becerilerinde sunulan yardımları ifade eden İASDU (CASVE) döngüsünün aşamaları nelerdir?

CEVAP İletişim, Analiz, Sentez, Değerlendirme ve Uygulama aşamalarıdır.

SORU
126

Tiedeman ve O'Hara'nın Mesleki Gelişim Kuramına göre meslek seçimi aslında temel olarak neyin gelişimidir?

CEVAP Meslek seçimi bir kimlik (ego) gelişimidir, mesleki kimlik ile benlik birbirini etkiler.

SORU
127

Kariyer Yapılandırma Kuramı (Savickas), kariyeri hangi iki boyutta incelemektedir?

CEVAP Kişisel yapılandırmayı ifade eden öznel kariyer ve sosyal yapılandırmayı ifade eden nesnel kariyer olarak ikiye ayırır.

SORU
128

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programı (KGRP) ile geleneksel kriz odaklı modeller arasındaki en temel fark nedir?

CEVAP Geleneksel modeller kriz odaklı, tepkisel ve uzman merkezli iken; KGRP önleyici, bütüncül gelişim esaslı, öğretmen merkezli ve ölçülebilir bir yapıdadır.

SORU
129

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programının (KGRP) öğeleri olan program kategorisi hangi dört temel bileşenden oluşur?

CEVAP Rehberlik müfredatı (İçerik), müdahale hizmetleri, bireysel planlama ve sistem desteği bileşenlerinden oluşur.

SORU
130

KGRP'de kişiye özgü kariyer, eğitsel ve kişisel sosyal alanlardaki planlamaların yapıldığı ve temel sorumluluğunun psikolojik danışmada olduğu hizmet türü hangisidir?

CEVAP Bireysel planlama hizmetidir.

SORU
131

Bir veri grubunda frekansı (tekrar etme sayısı) en büyük olan puana, yani en çok tekrar eden ölçme sonucuna istatistikte ne ad verilir?

CEVAP Mod (Tepe Değer) adı verilir.

SORU
132

Grupta, duygu veya düşüncelerini kelimeler yerine ödev yapmama, geç kalma, çok yoğun sessizlik gibi eylemlerle anlatan "Taşkınlık Yapanlar (Dışa vuranlar)" zor üye tipinin bu davranışı neyi ifade eder?

CEVAP Bu durum bilinçli ya da bilinçsiz gelişebilen, hem bir direnç hem de transferanstır.

SORU
133

Sağa çarpık (pozitif kayışlı) ve öğrencilerin zorlandığı bir testin dağılımında Mod, Medyan ve Aritmetik Ortalama değerlerinin büyüklük sıralaması nasıldır?

CEVAP Aritmetik Ortalama > Medyan > Mod şeklindedir.

SORU
134

Bir veri grubunda puanların aritmetik ortalamadan ne kadar uzaklaştığını (dağılımı) ölçen ve yayılım ölçülerinin en güvenilir olan istatistiksel değer hangisidir?

CEVAP Standart sapmadır.

SORU
135

Standart puan hesaplamalarında, negatif sonuçlardan ve kesirli sayılardan kurtulmak için Z puanı hangi formül kullanılarak T puanına dönüştürülür?

CEVAP T puanı, Z puanının 10 ile çarpılıp sonuca 50 eklenmesiyle ($T = 10 \cdot Z + 50$) elde edilir.

SORU
136

R. Dawis ve L. Lofquist'in İş Uyumu Kuramı'nda, birey ile iş çevresi arasındaki uyuşma ve benzeşmenin (uyumun) "en temel göstergesi" nedir?

CEVAP Bireyin o meslekte kalma süresidir.

SORU
137

Holland'ın Tipoloji Kuramında, bireyin profilindeki altı tipten sadece bir veya ikisinin belirgin şekilde yüksek, diğerlerinin düşük çıkmasına ne ad verilir?

CEVAP Bu duruma Ayrışma (İyi Ayrışmış profil) adı verilir.

SORU
138

Super'in kariyer danışmanlığındaki "C-DAC Modeli"nin temel odak noktaları nelerdir?

CEVAP Danışanın yaşam yapısı, kariyer gelişim durumu, mesleki kimliği ve mesleki benlik kavramı üzerine odaklanır.

SORU
139

Tiedeman ve O'Hara'nın Mesleki Gelişim Kuramına göre "Benlik" kavramı, Super'in kendini algılama tanımından farklı olarak nasıl tanımlanmıştır?

CEVAP Benlik, bireyin kendini algılaması değil, hayatını gözden geçirmesi, geleceğini planlaması ve tecrübe kazanması anlamında kendini değerlendirmesidir.

SORU
140

Gati'nin Karar Verme Kuramında kariyer seçim sürecini etkileyen en temel durumsal kavram nedir?

CEVAP Meslekleri isteyip istememenin yanında sürece etki eden temel durum Belirsizliktir.

SORU
141

Vroom'un "Beklentiye Dayalı Karar Modeli"ne göre bireyler kariyer kararlarını neye göre verirler?

CEVAP Bireyler kararlarını, mesleğin istenmeyen yönünün en az, istenen yönünün (beklentilerin) ise en fazla olduğu duruma göre verirler.

SORU
142

Araştırmacının iki değişken arasındaki ilişkiyi incelerken, bir değişkenin bağımlı, diğerinin/diğerlerinin bağımsız değişken olarak belirlenip aralarındaki neden-sonuç ilişkisinin matematiksel bir eşitlikle tahmin edildiği analiz nedir?

CEVAP Regresyon Analizidir.

SORU
143

Güncel kariyer yaklaşımlarından "Ağ Tipi (Davranışsal) Kariyer Modeli"nin temel hedefi nedir?

CEVAP İşin gerektirdiği tecrübe ve yetenek gibi ölçütler değerlendirilerek, yaş ve kıdemden bağımsız objektif terfilerin yapılması hedeflenir.

SORU
144

Kariyer Mozaiği Modeli'nde bireylerin tek bir alanda yukarı doğru ilerlemek yerine birden fazla alanda beceri sahibi olmalarının onlara sağladığı en büyük avantaj nedir?

CEVAP Bireylerin iş bulma olanaklarını çok daha fazla arttırmasıdır.

SORU
145

Patton ve McMahon'un Sistemler Kuramı Çerçeve Çalışmasında yer alan "Dışa Doğru Uzaklaştırma" sayıltısı neyi ifade eder?

CEVAP Örüntü ve kariyer ilişkilerine dışarıdan bakma becerisini ifade eder.

SORU
146

Amundson'un "Kariyer Tekeri Modeli"nin temel amacı nedir ve model kaç boyuttan oluşur?

CEVAP Danışanın kendi başına da uygulayabilmesini amaçlayan test dışı bir tekniktir ve ilgiler, beceriler, kişisel özellikler, değerler, önemli kişiler, öğrenim deneyimleri, iş/yaşam deneyimleri, kariyer fırsatları olmak üzere 8 boyuttan oluşur.

SORU
147

Niles ve Amundson'un Umut-Odaklı Kariyer Gelişimi Modeli'ne (UOKGM) göre, çalışanların kariyer akışı güçlükleriyle baş etmesinde en önemli değişken nedir?

CEVAP Çalışanların sahip olduğu Umut ve kariyer uyumudur.

SORU
148

Bir psikolojik danışmanın, daha önce hizmet verdiği bir danışanıla duygusal veya cinsel bir ilişki kurabilmesi için etik olarak profesyonel ilişkinin sonlanması ardından en az ne kadar süre geçmesi gerekir?

CEVAP En az 5 yıl geçmiş olması gerekir.

SORU
149

Bilgi İşleme Yaklaşımına (Peterson vd.) göre, Parsons'un klasik 3 faktörü günümüzde hangi üç alan olarak yeniden tanımlanmıştır?

CEVAP Kişinin kendini tanıması Öz bilgi alanı, meslekleri tanıması Mesleki bilgi alanı ve ikisi arasında ilişki kurması Karar becerileri alanı olarak tanımlanmıştır.

SORU
150

Brott'un Hikayelendirme Yaklaşımı'nda kariyer danışmanlığının iç içe geçmiş üç aşaması sırasıyla nelerdir?

CEVAP Danışanın hikayesinin yapısını oluşturma, bu yapının parçalara ayrılarak gözden geçirilmesi ve hikayenin yeniden yapılandırılmasıdır.

SORU
151

İstatistiksel analizlerde "Bağımlı (eşleştirilmiş) Örneklem İki Yönlü Varyans Analizi" hangi durumda kullanılır?

CEVAP Aynı grubun bir konuda en az 3 kez ya da daha fazla elde edilen verilerinin (örneğin Eylül, Aralık ve Mayıs aylarındaki tutumları gibi) farklı bağımsız değişkenlerle karşılaştırılmasında kullanılır.

SORU
152

Bilişsel Terapide, olayları bağlamından kopartarak sadece bir detaya odaklanma ve bütün yaşantıyı bu sınırlı temel üzerinden değerlendirme şeklindeki düşünce hatasına ne denir?

CEVAP Bu bilişsel çarpıtmaya Seçici Soyutlama veya Zihinsel Filtreleme adı verilir.

SORU
153

Bilişsel Terapide otomatik düşüncelerden yola çıkarak ara inanca, oradan da temel inanca ulaşmayı hedefleyen tekniğin adı nedir?

CEVAP Bu tekniğin adı Aşağı Doğru İner (İç İçe Oklar) tekniğidir.

SORU
154

Gerçeklik Terapisine (Glasser) göre insanların hayal ettiği ütöpik dünyayı ve ihtiyaçlarını nasıl karşılayacaklarını içine alan özel resim albümüne ne ad verilir?

CEVAP Bu kavrama Kalite Dünyası adı verilir.

SORU
155

Gerçeklik terapisinde kullanılan temel teknik olan İYDP (WDEP) uygulamasının aşamaları nelerdir?,

CEVAP Bu aşamalar; İstek ve Gereksinimlerin İncelenmesi, Yön ve Gerçekleştirme (Yapma), Değerlendirme ve Plan yapma aşamalarıdır.

SORU
156

Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapide (KSÇOT) danışan tipleri kaçaya ayrılır ve isimleri nelerdir?

CEVAP Danışan tipleri üçe ayrılır; Müşteri (Gönüllü), Şikayetçi ve Ziyaretçi'dir.

SORU
157

Transaksiyonel Analiz (TA) kuramına göre Ebeveyn, Yetişkin ve Çocuk ego durumları arasında gerçekleşen, bir uyarıcı ve bir tepkiden oluşan iletişim birimine ne ad verilir?

CEVAP Kişilerarası bu iletişim işlemine Transaksiyon denir.

SORU
158

Öyküsel Terapi'ye (White ve Epston) göre "Sorun davetsiz bir misafirdir, kişiler sorun değildir" anlayışıyla problemin kişiden bağımsızlaştırıldığı temel müdahale tekniği nedir?,

CEVAP Sorunun danışandan ayrı tutulduğu bu tekniğe Dışsallaştırma adı verilir.

SORU
159

Duygu Odaklı Terapiye (Greenberg) göre hayatta kalma dürtüsü ve psikolojik iyi halimize yönelik hissettiğimiz anlık ve sağlıklı duygulara ne ad verilir?

CEVAP Bu duygulara Birincil işlevsel duygular adı verilir.

SORU
160

Kabul ve Kararlılık Terapisi (ACT), psikolojik sıkıntıların kaynağını açıklarken hangi kavramı kullanır ve neyi artırmayı hedefler?

CEVAP Psikopatoloji modelini açıklarken psikolojik katılık terimini kullanır ve psikolojik esnekliği artırmayı hedefler.

SORU
161

Grupla psikolojik danışmada grup dinamizminin çözümülenmesi istenen düşümleri olan ve grubun dengeliğe ulaşması için yaşanması gereken çatışmalı durumlara ne denir?

CEVAP Bu çatışmalı oluşumlara Terapötik Gerilim adı verilir.

SORU
162

Erken ergenlik (10-14 yaş) dönemindeki çocuklarla çalışırken grup üyelerinin seçimi, yaş kriterine göre nasıl bir dağılımda olmalıdır?

CEVAP Yaş açısından grubun Homojen olması daha uygundur.

SORU
163

Grupla psikolojik danışmada davranışsal amaçlar (sonuç amaçları) oluşturulurken nelere dikkat edilmelidir?

CEVAP Amaçlar net, açık, somut, gerçekçi olmalı ve yalnızca olumlu/pozitif cümleler kullanılarak 1. tekil şahıs diliyle oluşturulmalıdır.

SORU
164

Belirli bir gelişim dönemindeki kişilerin ihtiyaç ve gelişim görevlerini konu alan yaklaşım türüne göre grup çeşitlerine ne denir?

CEVAP Bu gruplara Gelişim merkezli grup denir.

SORU
165

Nedensel Karşılaştırma Araştırmalarının, deneysel araştırmalardan en temel farkı nedir?

CEVAP Deneysel araştırmalarda araştırmacı koşulları kurgulayıp bağımsız değişkeni manipüle ederken, nedensel karşılaştırmada araştırmacının karşısında doğal olarak ortaya çıkmış bir olay vardır ve araştırmacı bağımsız değişkeni manipüle edemez.

SORU
166

Bilimsel araştırmalarda "Eylem Araştırmaları"nın temel amacı nedir?

CEVAP Sosyal bağlam içinde yer alan bir sorunu anlamaya, gidermeye ve o durumu geliştirmeye yönelik yürütülen araştırmalardır.

SORU
167

"Durum (Örnek Olay) Araştırması"nın belirgin özelliği nedir?

CEVAP Günlük hayatta var olan bir ya da daha fazla durumun veya olayın çoklu veri toplama araçları kullanılarak derinlemesine incelenmesini içeren nitel bir araştırma yaklaşımıdır.

SORU
168

Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden "Aykırı Örnekleme" ne amaçla kullanılır?

CEVAP Araştırmanın örnekleminin özellikle çan eğrisinin uç değişkenlerini (örneğin üstün zekalılar ya da zihinsel gerilik yaşayanlar) dahil etmek amacıyla kullanılır.

SORU
169

Araştırma evreni yaş, cinsiyet veya eğitim gibi özellikler yönünden homojen değilse ve gruplar farklı büyüklükteyse hangi örnekleme yöntemi kullanılır?

CEVAP Evrenin alt gruplara ayrılıp her gruptan basit rastgele yöntemle seçim yapılan Tabakalı Örnekleme yöntemi kullanılır.

SORU
170

"Küme Örnekleme" yönteminde evrenden seçkisiz olarak seçilen birimler nelerdir?

CEVAP Örnekleme birimi tek tek bireyler değil, ortak özelliklere sahip gruplardır (kümelerdir) (örneğin ilçeler, mahalleler, okuldaki sınıflar).

SORU
171

İstatistiksel olarak Tek yönlü hipotez ile Çift yönlü hipotez arasındaki fark nedir?

CEVAP Çift yönlü hipotez sadece farklılığın "var olduğunu" belirtirken; Tek yönlü hipotez farklılığın hangi gruptan (örneğin kızlar lehine) kaynaklandığını (yönünü) da belirtir.

SORU
172

Super'in Yaşam Boyu-Yaşam Alanı Kuramına göre bireylerin yaşamları boyunca oynadıkları "çocuk, öğrenci, boş zaman değerlendiricisi, vatandaş, çalışan, eş/ebeveyn" gibi rolleri ifade eden modelin adı nedir?

CEVAP Bu modele Yaşam-Kariyer Gökkuşağı Modeli adı verilir.

SORU
173

Ki-kare Uygunluk Testi ile Ki-kare Bağımsızlık Testi arasındaki fark nedir?

CEVAP Uygunluk testi, beklenen (iddia edilen) durum ile gözlenen verileri karşılaştırırken; Bağımsızlık testi iki veya daha fazla kategorik değişken arasında ilişki olup olmadığını belirler.

SORU
174

İstatistiksel analizlerde post-hoc tekniklerinden "Tukey Testi"nin uygulanabilmesi için gereken temel kural nedir?

CEVAP Farklılığın bulunacağı grupların 3'ten fazla olmasının yanı sıra, gruplardaki örneklem sayılarının (n) birbirine eşit olması gerekir.

SORU
175

Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramında, bireyin belli bir işi yapabilme kapasitesine duyduğu inancı ifade eden kavram nedir?

CEVAP Bu inanca Yetkinlik beklentisi (Öz yeterlilik) adı verilir.

SORU
176

Bilgi İşleme Yaklaşımında, danışanlara kariyer karar verme becerilerinde sunulan yardımları ifade eden İASDU döngüsü hangi basamakları içerir?

CEVAP İletişim, Analiz, Sentez, Değerlendirme ve Uygulama basamaklarını içerir.

SORU
177

Brown'un Değer Temelli Kariyer Yaklaşımına göre yapılan kariyer seçimlerindeki en büyük belirleyici unsur nedir?

CEVAP Yapılan seçimlerde değerler en büyük belirleyicidir.

SORU
178

Bireyin kendi kariyer hikayesini psikolojik danışmanla beraber oluşturarak yaşam boyu yaptığı hareketleri anlamlı bir çerçevede yapılandırdığı post-modern kariyer yaklaşımı hangisidir?

CEVAP Bu yaklaşım Brott'un Hikayelendirme Yaklaşımıdır.

SORU
179

"Bonferroni Testi" istatistiksel analizlerde hangi durumda kullanılan bir post-hoc tekniğidir?

CEVAP Örneklem sayısının az olduğu durumlarda gruplar arası farklılığı tespit etmek için kullanılır.

SORU
180

Okul Yıllık Rehberlik Programı hazırlanırken okullara yönelik "Yerel Hedefleri" hangi kurum/kurul belirler?

CEVAP Yerel hedefleri İl Danışma Kurulu belirler.

SORU
181

Okul Yıllık Rehberlik Programı hazırlanırken sırasıyla genel, yerel ve özel hedefleri hangi kurum ya da kurullar belirler?

CEVAP Genel hedefleri Bakanlık (MEB), yerel hedefleri İl Danışma Kurulu, özel hedefleri ise Okul Rehberlik Yürütme Komisyonu belirler.

SORU
182

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programında (KGRP) öğrencilere kazandırılması hedeflenen yeterlilik alanları ve kazanımların bulunduğu, daha çok sınıf rehber öğretmenleri tarafından yürütülen program ögesi nedir?

CEVAP Bu ögeye Rehberlik Müfredatı (İçerik) adı verilir.

SORU
183

KGRP'de travmatik yaşantılar, stres, akademik sorunlar gibi kriz durumlarındaki ihtiyaçları ve önleyici faaliyetleri kapsayan hizmet alanı hangisidir?,

CEVAP Bu hizmet alanı Müdahale Hizmetleridir.

SORU
184

KGRP'de kişiye özgü kariyer, eğitsel ve kişisel sosyal alanlardaki planlamaların yapıldığı ve temel sorumluluğunun psikolojik danışmada olduğu hizmet türü nedir?

CEVAP Bu hizmet türü Bireysel Planlamadır.

SORU
185

Bilimsel araştırmalarda olgunun nedenleri ve sonuçları üzerine değil, var olan mevcut durumun fotoğrafını çekerek "Ne" sorusuna yanıt arayan araştırma işlevi hangisidir?,

CEVAP Bu işlev Betimlemedir.

SORU
186

Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden, araştırmacının evrendeki olguları iyi temsil edeceğini düşündüğü özellikleri ve değişkenleri kendi bilimsel inisiyatifine dayanarak seçmesine ne denir?,

CEVAP Bu yöntem Amaçsal Örnekleme adı verilir.

SORU
187

Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Programında (KGRP) yer alan "Sistem Desteği" neleri kapsar?

CEVAP KGRP'nin diğer üç ögesinin (müfredat, müdahale, bireysel planlama) uygulanması, değerlendirilmesi ve daha iyi işleyebilmesini sağlayan destekleyici hizmetleri kapsar.

SORU
188

Evrensel meslek etiğinin temel işlevlerinden üç tanesi nedir?

CEVAP Meslek üyelerine öz eleştiri yaptırarak hizmet standartlarını yükseltmek, meslek üyelerini haksız durumlardan korumak ve meslekteki yetersiz/ilkesiz üyeleri ayırmaktır.

SORU
189

PDR'de "Zorunlu (İlkesel) Etik" ile "İstendik (Erdemsel) Etik" arasındaki temel fark nedir?

CEVAP Zorunlu etik, tüm çalışanların kesinlikle uyması gereken yaptırımı olan kurallardır; İstendik etik, danışmanın o anki duruma göre sergilediği en uygun ideal davranıştır.

SORU
190

Etik Karar Verme Kuramlarından "Çoklu Yönelim Etiği" neyi ifade eder?

CEVAP Hem etik kod ve ilkeleri hem de danışan için yararlı sonuç doğuran eylemleri dikkate alarak bu iki durum arasında denge kurmayı ifade eder.

SORU
191

Etik karar vermede "Erdem Etiği"ni oluşturan 4 önemli erdemlilik özelliği nelerdir?

CEVAP İhtiyatlılık, Saygılı olma, Dürüstlük ve İyilikseverliktir.

SORU
192**Etik Karar Verme Modellerinden "Sonuç Yönelimli Etik (Faydacı Etik)"in temel mantığı nedir?****CEVAP** Seçenekler değerlendirildiğinde çok fazla kişi için en olumlu sonucu doğuracak eylemin seçilip uygulanmasıdır.SORU
193**PDR hizmetlerinde etik bir ihlal olan "Değer Aktarımı" ne anlama gelmektedir?****CEVAP** Psikolojik danışmanın kendi görüşünü, değerlerini danışana kabul ettirmeye çalışması ve onu kendi inançları doğrultusunda ikna etmeye çabalamasıdır.SORU
194**Bilimsel araştırmalarda yapılan etik ihlallerden "Sahtecilik (Çarpıtma)" ile "Uydurmacılık" arasındaki fark nedir?****CEVAP** Sahtecilik, var olan araştırma sonuçlarının kasıtlı olarak değiştirilmesi; Uydurmacılık ise hiçbir araştırma yapmaksızın sahte veri ortaya koyulmasıdır.SORU
195**Okullarda tutulan toplu (ruhsal) dosyadaki "2. Düzey Bilgiler" neleri içerir ve kimlere verilebilir?****CEVAP** Ailenin eğitim/gelir düzeyi, öğrencinin akademik geçmişi ve planlarını içerir; herkese açıklanamaz ancak öğretmenler veya araştırmacılar gibi profesyonel/sorumlu kişilere verilebilir.SORU
196**Psikolojik danışmanlar hakkında hangi durumlarda danışan veya yakınları tarafından "Manevi Tazminat" davası açılabilir?****CEVAP** Danışmanın uygun olmayan davranışları sonucunda danışana acı ve üzüntü yaşatılması, danışanın fiziksel zarar görmesi ya da ölmesi durumunda açılabilir.SORU
197**Psikolojik Danışma Sözleşmesi (PDS) yürürlükteyken, taraflardan birinin akıl hastalığına yakalanması, ölmesi veya iflas etmesi durumunda sözleşmenin yasal durumu ne olur?****CEVAP** Bu tür durumlarda Psikolojik Danışma Sözleşmesi kendiliğinden sona erer.SORU
198**Okullarda tutulan toplu dosyada yer alan öğrencinin adı, yaşı, cinsiyeti ve açık fiziksel kusurları gibi bilgiler hangi gizlilik düzeyindedir ve kimlere açıklanabilir?****CEVAP** Bu bilgiler 1. Düzey (Özlük bilgileri) kapsamında olup herkese açık olgusal bilgilerdir ve müdürün takdiriyle açıklanabilir.SORU
199**Toplu dosyada yer alan, öğrencinin sınıf içindeki başarı sırası, standart test sonuçları ve uzmanların tavsiyeleri hangi gizlilik düzeyinde yer alır?****CEVAP** Bu bilgiler 3. Düzey gizliliğe sahiptir ve velinin ya da öğrencinin onayı olmadan kimseye verilemez.SORU
200**Psikolojik ya da tıbbi inceleme sonuçları, sosyal hizmet ve yasal raporlar gibi 4. düzey (en gizli) bilgiler okullarda nasıl saklanmalıdır?****CEVAP** Bu bilgiler toplu dosyada açıkta yer almaz, kilit altında ayrı bir yerde saklanmalıdır ve ancak mahkeme kararıyla özet olarak sunulabilir.

TEMEL PSİKOLOJİK KAVRAMLAR - 100 KRİTİK BİLGİ - BÜLENT TANIK

I. Psikolojinin temel yaklaşımları ve biyolojik temeller

BİLGİ 001	Yapısalcılık ve içebakış CEVAP Wundt ve Titchener, bilinçli yaşantının temel öğelerini içebakış yöntemiyle incelemiştir. İşlevselcilik ise bilincin öğelerinden çok ne işe yaradığına odaklanır; içebakış denildiğinde ÖSYM'nin temel karşılığı yapısalcılıktır. "Duyum" kavramı ön plandadır.
BİLGİ 002	İşlevselcilik CEVAP William James ve işlevselci yaklaşım, zihinsel süreçlerin bireyin çevreye uyum sağlamasına nasıl yardım ettiğini araştırır. Yapısalcılığın 'bilinç hangi öğelerden oluşur?' sorusuna karşı işlevselcilik 'bilinç ne işe yarar?' diye sorar. "Uyum süreci" ön plandadır.
BİLGİ 003	Davranışçı yaklaşım CEVAP Davranışı gözlenebilir uyarıcı-tepki ve öğrenme ilkeleriyle açıklar; pekiştirme, ceza ve koşullanma anahtar kavramlardır. Zihinsel süreç, özgür irade veya bilinçdışı çatışma vurgusu davranışçı yaklaşımın ayırt edici açıklaması değildir. Davranışçılık "tabula-rasa" teorisine inanır.
BİLGİ 004	Bilişsel yaklaşım CEVAP Algı, dikkat, bellek, düşünme, karar verme ve problem çözme gibi bilgi işleme süreçlerine odaklanır. Davranışın sonucunu değerlendirememeye veya yanlış yorumlama bilişsel; davranışın pekiştirilmesi davranışçı açıklamadır.
BİLGİ 005	Hümanistik yaklaşım CEVAP İnsanın doğuştan gelişme ve kendini gerçekleştirme potansiyeline sahip olduğunu, uygun koşullarda bu potansiyelin açığa çıkacağını savunur. Özgür irade, kişisel sorumluluk, öznel yaşantı ve koşulsuz kabul güçlü ipuçlarıdır.
BİLGİ 006	Psikanalitik yaklaşım CEVAP Davranışı bilinçdışı dürtüler, çatışmalar, erken çocukluk yaşantıları ve savunma mekanizmalarıyla açıklar. Biyolojik yaklaşım bedensel süreçlere, psikanalitik yaklaşım ise dürtülerin ruhsal çatışmasına vurgu yapar.
BİLGİ 007	Öznelci yaklaşım CEVAP Davranışın anlaşılmasında nesnel durumdan çok bireyin çevreyi ve yaşantısını nasıl algılayıp anlamlandığı önemlidir. Aynı çevresel olayın farklı kişilerde farklı davranışlara yol açması öznel algıyla açıklanır. (Dikkat: Hümanistik yaklaşım, öznelci bakış açısına sahiptir. Sınavda dikkat)
BİLGİ 008	Ön beyin yapıları CEVAP Talamus, hipotalamus, limbik sistem ve serebral korteks ön beyinle ilişkilidir. Serebellum arka beyinde yer alır; denge ve hareket koordinasyonunda görevlidir ve 2025 sorusundaki güçlü ayrım budur.
BİLGİ 009	Talamus-hipotalamus ayrımı CEVAP Talamus koku dışındaki duyuusal bilgilerin kortekse aktarılmasında ara istasyon; hipotalamus açlık, susuzluk, vücut sıcaklığı, cinsellik ve hormon dengesinde düzenleyicidir. Duyusal aktarma talamus, homeostaz hipotalamus ipucudur.

BİLGİ 010	Hipokampus–amigdala ayrımı CEVAP Hipokampus yeni açık anıların oluşumu ve mekânsal bellekle; amigdala özellikle korku, tehdit ve duygusal öğrenmeyle ilişkilidir. Duygusal anının kendisiyle belleğin oluşturulmasını birbirine karıştırmamak gerekir.
BİLGİ 011	Sempatik–parasempatik sinir sistemi CEVAP Sempatik sistem savaş ya da kaç tepkisinde kalp atımı ve solunumu artırıp enerjiyi harekete geçirir. Parasempatik sistem dinlenme ve sindirim işlevleriyle bedeni olağan düzeye döndürür.
BİLGİ 012	Genel uyum sendromu CEVAP Selye'ye göre uzun süreli strese bedensel tepki alarm, direnç ve tükenme evrelerinden geçer. Cannon'ın savaş-kaç tepkisi ani acil tepkiyi; Selye'nin modeli uzun süreli stres sürecini açıklar.
BİLGİ 013	Sinaptik budanma CEVAP Gelişim sırasında az kullanılan sinaptik bağlantıların elenmesi, sık kullanılanların güçlenmesidir. Bu süreç yalnız kayıp değil, sinir sisteminin daha verimli ve uzmanlaşmış hâle gelmesidir.

II. Algı, dikkat, bellek ve düşünme

BİLGİ 014	Dikkatsizlik körlüğü–değişim körlüğü CEVAP Dikkatsizlik körlüğü, açıkça görülebilen beklenmedik uyarının dikkat başka yerdeyken fark edilmemesidir. Değişim körlüğü, görsel sahnede meydana gelen değişikliğin özellikle kısa kesinti sırasında fark edilememesidir.
BİLGİ 015	Dikkat sekmesi CEVAP Hızla sunulan uyarılar içinde ilk hedef fark edildikten hemen sonra gelen ikinci hedefin kısa süreliğine kaçırılmasıdır. Görme yetersizliği değil, dikkatin ilk hedefi işlemeye bağlanması söz konusudur.
BİLGİ 016	Fi olgusu CEVAP Sabit ışıkların uygun hızla art arda yakılmasıyla gerçekte olmayan hareketin algılanmasıdır. Gestalt psikolojisinin bütünü parçaların toplamından farklı olduğuna ilişkin klasik kanıtlarındandır.
BİLGİ 017	Algısal değişmezlik CEVAP Nesnenin uzaklık, ışık veya bakış açısı değişse de büyüklük, biçim ve renk bakımından görece aynı algılanmasıdır. Duyusal görüntü değişir, algılanan nesne özelliği sabit kalır.
BİLGİ 018	Şekil–zemin ilişkisi CEVAP Dikkatin odağındaki örgütlenmiş alan şekil, geride kalan alan zemindir; aynı uyarının şekil ve zemin olarak dönüşümlü algılanması mümkündür. Zeigarnik etkisi yarım kalan işin zihinde şekil hâline gelmesiyle ilişkilendirilse de esas olarak bellek ve tamamlanmamışlık etkisidir.
BİLGİ 019	Monoküler ve binoküler derinlik ipuçları CEVAP Doğrusal perspektif, doku gradyanı, örtüşme ve hareket paralaksı tek gözle kullanılabilen monoküler ipuçlarıdır. Retinal farklılık ve yakınsama iki gözün birlikte çalışmasına dayalı binoküler ipuçlarıdır.

BİLGİ 020	McGurk etkisi CEVAP Konuşma sesini algımlarken işitsel bilgi ile dudak hareketlerinin birleşmesi sonucu gerçekte sunulmayan üçüncü bir sesin algılanabilmesidir. Algının yalnız tek duyu kanalının ürünü olmadığını gösterir.
BİLGİ 021	Duyusal-kısa süreli-uzun süreli bellek CEVAP Duyusal bellek uyarının çok kısa izini, kısa süreli/çalışan bellek sınırlı miktardaki etkin bilgiyi, uzun süreli bellek ise daha kalıcı bilgiyi taşır. Tekrar ve anlamlandırma bilginin uzun süreli belleğe aktarılmasını destekler.
BİLGİ 022	Çalışan bellek CEVAP Bilgiyi kısa süre tutmanın yanında zihinsel olarak işleyen etkin sistemdir. Baddeley modelinde fonolojik döngü, görsel-mekânsal taslak, merkezi yönetici ve epizodik tampon bulunur. (Çoğunlukla kısa süreli bellekle aynı anlamda kullanılır.)
BİLGİ 023	Epizodik-semantik-işlemsel bellek CEVAP Epizodik bellek kişisel olayları zaman ve yer bağlamıyla; semantik bellek genel bilgi ve kavramları; işlemsel bellek nasıl yapılacağını (psikomotor) saklar. Bisiklete binme işlemsel, mezuniyet günü epizodik, Ankara'nın başkent olduğu bilgisi semantiktir.
BİLGİ 024	İleriye ket vurma-geriye ket vurma CEVAP Eski öğrenmenin yeni bilgiyi hatırlamayı bozması ileriye; yeni öğrenmenin eski bilgiyi hatırlamayı bozması geriye ket vurmaktır. Yeni isim gerekirken eski isim söyleniyorsa ileriye ket vurma vardır.
BİLGİ 025	İleriye dönük-geriye dönük amnezi CEVAP İleriye dönük amnezide olaydan sonra yeni uzun süreli anı oluşturma güçlüğü; geriye dönük amnezide olaydan önceki anıların kaybı vardır. Ket vurma öğrenmeler arası girişim, amnezi ise bellek bozukluğudur.
BİLGİ 026	Kodlama özgüllüğü CEVAP Hatırlama, geri getirme ortamındaki ipuçları kodlama sırasındaki ipuçlarıyla örtüştüğünde kolaylaşır. Öğrenilen fiziksel çevrenin hatırlamayı kolaylaştırması bağlama; içsel fizyolojik veya duygusal durumun kolaylaştırması duruma bağımlı öğrenmedir.
BİLGİ 027	Duruma bağımlı-duygudurumla uyumlu bellek CEVAP Duruma bağımlı öğrenmede bilgi öğrenme sırasındaki içsel duruma yeniden girildiğinde daha iyi hatırlanır. Duygudurumla uyumlu bellekte kişi mevcut duygudurumuyla aynı değerdeki anıları daha kolay getirir; aynı ruh hâlinde öğrenilmiş olma şartı yoktur.
BİLGİ 028	Zeigarnik-Ovsiankina etkisi CEVAP Zeigarnik etkisi yarım kalan işlerin tamamlananlardan daha iyi hatırlanmasıdır. Ovsiankina etkisi, kesintiye uğrayan işe yeniden dönüp tamamlama eğilimidir; biri bellek üstünlüğü, diğeri tamamlama davranışıdır.
BİLGİ 029	Von Restorff etkisi CEVAP Benzer öğeler arasındaki farklı, sıra dışı veya belirgin öğenin daha iyi hatırlanmasıdır. İlk-son konum etkisinden değil, öğenin çevresindekilerden ayrışmasından kaynaklanır.

BİLGİ 030	Test-üretim-aralıklı çalışma etkileri CEVAP Bilgiyi yeniden okumak yerine hatırlamaya çalışmak test etkisi; yanıtı hazır görmek yerine üretmek üretme etkisi; çalışmayı zamana yaymak aralıklı çalışma etkisidir. Üçü de kalıcı öğrenmeyi farklı yollardan güçlendirir.
BİLGİ 031	Yanlış bilgi etkisi CEVAP Bir olaya ilişkin sonradan verilen yanıltıcı bilginin kişinin olay belleğini değiştirmesidir. Kaynak izleme hatasında ise kişi bilgiyi hatırlar fakat nereden edindiğini yanlış belirler; iki kavram ilişkili ancak aynı değildir.
BİLGİ 032	Geri getirmeye bağlı unutma CEVAP Bazı anıları tekrar tekrar geri getirmek, ilişkili fakat getirilmeyen anılara erişimi zayıflatabilir. Basit zamanla unutma değil, seçici hatırlama alıştırmalarının rakip anıları baskılamasıdır.
BİLGİ 033	İşlevsel sabitlik-zihinsel kurulum CEVAP İşlevsel sabitlik nesneyi alışılmış kullanımının dışında görememe; zihinsel kurulum daha önce işe yarayan çözüm yolunu yeni problemde uygun olmasa da sürdürme eğilimidir. Biri nesnenin işlevine, diğeri çözüm stratejisine yönelik katılıktır.
BİLGİ 034	Doğrulama yanlılığı CEVAP Kişinin mevcut inancını destekleyen bilgiyi arayıp çelişen bilgiyi ihmal etmesidir. Kendini doğrulama ise özellikle benlik algısını doğrulayan kişiler ve geri bildirimleri seçme eğilimidir; doğrulama yanlılığının benlikle sınırlı özel görünümü gibi düşünülebilir.
BİLGİ 035	Gerçek karşıtı akıl yürütme CEVAP Geçmişteki olayın farklı gerçekleşmiş olsaydı sonucun nasıl değişeceğini düşünmedir. Yukarı yönlü karşılaştırma pişmanlığı artırabilirken gelecekteki davranış için öğrenme sağlayabilir.
III. Öğrenme, motivasyon ve davranış	
BİLGİ 036	Klasik-edimsel koşullanma ayrımı CEVAP Klasik koşullanmada organizma iki uyarın arasındaki ilişkiyi öğrenir ve tepki çoğunlukla istemsizdir Duygusal tepkiler, şartlı reflexler. Edimsel koşullanmada davranış, ardından gelen sonuçlara göre güçlenir veya zayıflar. Bilinçli eylemler, psikomotor etkinlikler, alışkanlıklar.
BİLGİ 037	Engelleme-gölgeleme CEVAP Engellemede önceden öğrenilmiş bir uyarıcı, sonradan eklenen uyarıcının koşullanmasını önler. Gölgelemede iki yeni uyarıcı birlikte sunulur ve daha belirgin olan, diğerinin öğrenilmesini zayıflatır; ön öğrenme varsa engelleme, belirginlik farkı varsa gölgeleme düşünülür.
BİLGİ 038	Gizil ketleme CEVAP Önceden sonuçsuz biçimde tekrar tekrar karşılaşılan nötr uyarıcının daha sonra koşullu uyarıcıya dönüşmesinin yavaşlamasıdır. Engellemede başka bir uyarıcı sonucu zaten yordar; gizil ketlemede hedef uyarıcının önceden önemsiz olduğu öğrenilmiştir.

BİLGİ 039	Duyusal ön koşullanma–üst düzey koşullanma CEVAP Duyusal ön koşullanmada iki nötr uyarıcı önce eşleştirilir, sonra bunlardan biri koşullandırılır. Üst düzey koşullanmada yeni nötr uyarıcı, daha önce koşullanmış uyarıcıyla eşleştirilir; işlem sırası ayırcıdır.
BİLGİ 040	Garcia etkisi CEVAP Tat ile bulantı arasında uzun süre ve tek eşleşme bulunsa bile güçlü öğrenme oluşabilmesidir. Biyolojik hazırlık nedeniyle her uyarıcı her tepkiyle eşit kolaylıkta ilişkilendirilmez.
BİLGİ 041	Olumlu–olumsuz pekiştirme CEVAP Olumlu pekiştirme davranıştan sonra hoş uyarıcı ekleyerek, olumsuz pekiştirme rahatsız edici uyarıcı kaldırarak davranışı artırır. Olumsuz pekiştirme ceza değildir; ikisi de davranışı güçlendirir.
BİLGİ 042	Kaçma–kaçınma CEVAP Kaçma davranışı başlamış rahatsız edici uyarıcıyı sona erdirir; kaçınma davranışı uyarıcının başlamasını önler. Her ikisi de olumsuz pekiştirmeyle sürdürülebilir.
BİLGİ 043	Birinci–ikinci tip ceza CEVAP Birinci tip cezada davranıştan sonra itici uyarıcı eklenir; ikinci tip cezada hoş giden uyarıcı kaldırılır. Harçlığı kesmek ikinci tip, azarlamak birinci tip cezadır.
BİLGİ 044	Thorndike: hazır oluş ve etki yasası CEVAP Hazır oluş, sinirsel bağın davranışı yapmaya hazır olması; etki yasası hoş sonuçlanan tepkilerin güçlenmesidir. Kişinin isteksiz olduğu hâlde davranmaya zorlanması hazır oluş açısından rahatsızlık doğurur.
BİLGİ 045	Etkinin yayılması CEVAP Pekiştirme yalnız doğru tepkiyi değil, doğru tepkinin hemen öncesi ve sonrasındaki yakın tepkileri de güçlendirebilir. Uyarıcı genellemesiyle değil, pekiştirmenin zamansal komşu davranışlara yayılmasıyla ilgilidir.
BİLGİ 046	Eşik yöntemi CEVAP İstenmeyen tepkiyi doğuran uyarıcı çok düşük düzeyde sunulur ve tepki ortaya çıkmadan yavaşça artırılır. Sistematik duyarsızlaştırmadan farklı olarak gevşeme ve korku hiyerarşisi zorunlu değildir.
BİLGİ 047	Kademeli yaklaşma–zincirleme CEVAP Kademeli yaklaşımda hedef davranışa benzeyen ardışık davranışlar pekiştirilir. Zincirlemede zaten yapılabilen basamaklar belirli sırayla birbirine bağlanarak karmaşık davranış oluşturulur.
BİLGİ 048	Sosyal öğrenme ve model alma CEVAP Bandura'ya göre öğrenme dikkat, hatırd tutma, davranışı üretme ve güdülenme süreçleriyle gerçekleşir. Davranış öğrenilmiş olsa bile yeterli güdülenme yoksa performansa dönüşmeyebilir.

BİLGİ

049

Dolaylı pekiştirme–dolaylı ceza–dolaylı duygu

CEVAP Modelin ödüllendirilmesi gözlemcinin davranış olasılığını artırırsa dolaylı pekiştirme; cezalandırılması azaltırsa dolaylı ceza vardır. Modelin korku veya sevinç tepkisini gözleyerek benzer duyguyu öğrenmek dolaylı duygudur.

BİLGİ

050

Öz yeterlik–sonuç beklentisi

CEVAP Öz yeterlik bireyin davranışı yapabileceğine, sonuç beklentisi davranışın belirli sonuca yol açacağına ilişkin inançtır. 'Yapabilirim ama işe yaramaz' ifadesinde öz yeterlik yüksek, sonuç beklentisi düşüktür.

BİLGİ

051

Karşılıklı belirlenmecilik

CEVAP Bandura'ya göre bireysel özellikler, davranış ve çevre birbirini karşılıklı etkiler. Çevrenin davranışı tek yönlü belirlediğini savunan mekanik çevreciliğe indirgenemez.

BİLGİ

052

Yerkes–Dodson yasası

CEVAP Uyarılma ile performans arasında ters U ilişkisi vardır; çok düşük ve çok yüksek uyarılma performansı düşürür. Zor görevlerde uygun uyarılma düzeyi daha düşük, kolay görevlerde daha yüksek olabilir.

BİLGİ

053

Aşırı gerekçelendirme etkisi

CEVAP İçsel olarak sevilen etkinliğe beklenen dışsal ödül verilmesi, kişinin davranışını ödüle bağlayarak içsel güdülenmesini azaltabilir. Her ödül zarar vermez; özellikle kontrol edici ve beklenen ödüller risklidir.

BİLGİ

054

Psikolojik tepkisellik

CEVAP Brehm'e göre davranış özgürlüğü tehdit edildiğinde kişi özgürlüğü geri kazanmak için yasaklanan davranışa daha çok yönelebilir. Bilişsel çelişkide tutarsızlığı azaltma, tepkisellikte özgürlüğü yeniden kurma amacı vardır.

IV. Gelişim ve kişilik

BİLGİ

055

Olgunlaşma–öğrenme–hazır bulunuşluk

CEVAP Olgunlaşma biyolojik yapının görevi yapabilecek düzeye gelmesi; öğrenme yaşantı sonucu değişim; hazır bulunuşluk olgunlaşma, ön öğrenme, ilgi ve güdülenmenin bileşimidir. Tuvalet eğitiminde biyolojik denetim oluşmadan öğretim etkili olmaz.

BİLGİ

056

Kritik dönem–duyarlı dönem

CEVAP Kritik dönemde gerekli yaşantı gerçekleşmezse becerinin kazanılması çok güç veya olanaksız olabilir. Duyarlı dönemde öğrenme özellikle kolaydır fakat fırsat kaçınca bütünüyle olanaksız hâle gelmez.

BİLGİ

057

Normatif–normatif olmayan yaşam olayları

CEVAP Yaşa bağlı veya tarihsel olarak birçok kişiyi benzer biçimde etkileyen olaylar normatiftir. Bireye özgü, beklenmedik kaza, hastalık veya büyük ödül gibi olaylar normatif olmayan etkilerdir.

BİLGİ

058

Bronfenbrenner sistemleri

CEVAP Mikrosistem çocuğun doğrudan bulunduğu aile ve okul; mezosistem bu mikrosistemler arasındaki ilişki; ekzosistem çocuğun katılmadığı fakat etkilendiği ortam; makrosistem kültür ve yasalar; kronosistem zaman içindeki değişimdir.

BİLGİ 059	Piaget: özümseme–uyma–dengeleme CEVAP Özümseme yeni yaşantıyı mevcut şemayla açıklama; uyma şemayı değiştirme veya yeni şema oluşturma; dengeleme bu iki süreçle bilişsel kararlılığı yeniden kurmadır. Deniz kaplumbağası için balık şemasını değiştirmek uymadır.
BİLGİ 060	Korunum CEVAP Maddenin görünümü değişse de miktar, sayı, ağırlık veya hacmin aynı kaldığını kavramadır. Odaktan uzaklaşma ve tersine çevirebilme korunumun kazanılmasını sağlar.
BİLGİ 061	Odaklanma–tersine çevrilemezlik CEVAP Odaklanma durumun yalnız bir boyutuna takılma; tersine çevrilemezlik zihinsel işlemi başlangıç noktasına döndürememdir. İkisi işlem öncesi düşünmede korunum hatalarının farklı nedenleridir.
BİLGİ 062	Benmerkezcilik–animizm–yapaycılık CEVAP Benmerkezcilik başkasının bakış açısını dikkate alamama; animizm cansız varlıklara canlılık yükleme; yapaycılık doğal olayların insanlarca yapıldığını düşünmedir. Her insan merkezli açıklama benmerkezcilik değildir.
BİLGİ 063	Özelden özele akıl yürütme CEVAP Çocuğun iki özel olay arasında genel ilke kullanmadan doğrudan ilişki kurmasıdır. “Yumurta yemedim o halde kahvaltı yapmadım” biçimindeki kişisel ve nedensellik dışı bağ tipiktir.
BİLGİ 064	Vygotsky: yakınsak gelişim alanı CEVAP Çocuğun tek başına yapabildiği ile daha yetkin birinin desteğiyle yapabildiği arasındaki alandır. Yapı iskelesi, bu alanda verilen geçici ve giderek azaltılan destektir.
BİLGİ 065	Bruner’in temsil biçimleri CEVAP Eylemsel temsil yaparak ve hareketle; imgesel temsil görüntü ve zihinsel imgelerle; sembolik temsil dil ve simgelerle bilgiyi temsil eder. Bunlar katı biçimde birbirini yok eden dönemler değil, baskın temsil biçimleridir.
BİLGİ 066	Erikson’un krizleri ve ego güçleri CEVAP Her psikososyal krizin dengeli çözümü umut, irade, amaç, yeterlik, sadakat, sevgi, bakım ve bilgelik gibi ego güçleri kazandırır. Yaş ipucuyla krizi değil, vakanın temel gelişim görevini eşleştirmek gerekir.
BİLGİ 067	Baumrind ebeveyn tutumları CEVAP Demokratik tutumda ilgi ve denetim yüksek; otoriterde denetim yüksek ilgi/duyarlılık düşük; hoşgörülde ilgi yüksek denetim düşük; ihmalkârda ikisi de düşüktür. Kuralın bulunması tek başına otoriterlik değildir; açıklama ve karşılıklı iletişim önemlidir.
BİLGİ 068	Bağlanma stilleri CEVAP Güvenli kişi yakınlığa ve özerkliğe rahattır; kaygılı/saplantılı kişi terk edilmekten korkup aşırı yakınlık arar; kaçınmacı kişi yakınlıktan rahatsız olup mesafe koyar. Korkulu bağlanmada hem yakınlık isteği hem reddedilme korkusuyla kaçınma vardır.

BİLGİ 069	Kohlberg: iyi çocuk–kanun düzen CEVAP İyi çocuk eğiliminde davranışın ölçütü yakın çevrenin onayı ve ilişkileri korumaktır. Kanun-düzen evresinde görev, otorite ve toplumsal düzeni sürdürme vurgusu öne çıkar.
BİLGİ 070	Kimlik statüleri CEVAP Başarılı kimlikte araştırma ve bağlanma; moratoryumda araştırma var bağlanma yok; ipotekli kimlikte araştırma yok bağlanma var; dağınık kimlikte ikisi de yoktur. Karar vermiş olmak tek başına başarılı kimlik göstermez; araştırma süreci aranır.
BİLGİ 071	Freud: yansıtma–yer değiştirme CEVAP Yansıtma kişi kabul edemediği dürtü veya özelliği başkasına yükler. Yer değiştirmede duygu asıl hedef yerine daha güvenli başka hedefe yöneltilir; 'bende değil onda' yansıtma, 'ona değil başkasına' yer değiştirme.
BİLGİ 072	Bastırma–inkâr–mantiğa bürüme CEVAP Bastırmada rahatsız edici içerik bilinç dışına itilir; inkârda dış gerçek kabul edilmez; mantığa bürümde davranışa gerçek neden yerine kabul edilebilir açıklama üretilir. Bilinçli erteleme bastırma değil baskılamadır.
BİLGİ 073	Sullivan'ın kişilerarası kuramı CEVAP Kişilik kişilerarası ilişkiler içinde oluşur ve gözlenir; anne-bebek etkileşimi kaygı ve benlik sisteminin gelişiminde merkezidir. Bowlby bağlanma örüntüsünü, Sullivan kişiliğin kişilerarası yapısını vurgular.
BİLGİ 074	Büyük Beşli kişilik CEVAP Dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal dengelilik ve deneyime açıklık beş temel boyuttur. Temel eğilimler görece biyolojik ve kararlı; hedef, değer ve alışkanlık gibi karakteristik uyarlamalar yaşam boyunca değişebilir.
V. Sosyal psikoloji ve sınavın ayırıcı kavramları	
BİLGİ 075	Temel yükleme hatası CEVAP Başkalarının davranışını açıklarken durumsal etkenleri küçümseyip kişisel özellikleri abartmaktır. Yazı tura ile savunacağı görüş belirlenen kişinin gerçek tutumunun bu olduğu sanılırsa durum göz ardı edilmiştir.
BİLGİ 076	Aktör–gözlemci yanlılığı CEVAP Kişi kendi davranışını daha çok durumsal, başkasının aynı davranışını daha çok kişisel nedenlerle açıklar. İki ayrı kişinin bulunması zorunlu değildir; aynı kişi kendi davranışına aktör, başka bir anda başkasına gözlemci konumundan bakabilir.
BİLGİ 077	Kendini kayıran yanlılık CEVAP Başarıyı yetenek ve çabaya, başarısızlığı şans veya koşullara bağlayarak olumlu benlik algısını korumaktır. Aktör–gözlemci genel bakış açısı farkı, kendini kayırma ise benliği koruyan sonuç yanlılığıdır.
BİLGİ 078	Nihai yükleme hatası CEVAP İç grup üyesinin olumsuz davranışını duruma, dış grup üyesinin olumsuz davranışını kişiliğe bağlama; olumlu davranışlarda bunun tersini yapma eğilimidir. Temel yükleme hatasının gruplar arası ve önyargılı görünümüdür.

BİLGİ

079

Yanlış fikir birliği–yaygınlık yanlışlığı

CEVAP Yanlış fikir birliğinde kişi kendi görüş ve davranışlarının başkalarında gerçekte olduğundan daha yaygın olduğunu sanır. Yaygınlık yanlışlığı/yanlış benzerlik etkisi kaynaklarda çoğu kez bu anlamda kullanılır; sınavda kişinin 'herkes benim gibi düşünüyor' varsayımı ana ipucudur.

BİLGİ

080

Kendini doğrulama

CEVAP Kişinin mevcut benlik görüşünü doğrulayacak geri bildirim ve ilişki ortamlarını seçmesidir; benlik görüşü olumsuz olsa bile doğrulanmasını isteyebilir. Kendini kayırma olumlu benliği korur, kendini doğrulama mevcut benlik görüşünün tutarlılığını korur.

BİLGİ

081

Hale etkisi–ağır basma denencesi

CEVAP Hale etkisinde bir olumlu ya da olumsuz özellik diğer özelliklere genellenir. Ağır basma denencesinde algısal olarak en belirgin, uç veya dikkat çekici bilgi tüm izlenimde baskın olur; ağır basmada belirginlik, hale etkisinde özellikler arası genelleme vurgulanır.

BİLGİ

082

Olumsuzluk yanlışlığı

CEVAP Olumsuz bilginin eşdeğer olumlu bilgidan daha fazla dikkat çekmesi ve yargıyı daha güçlü etkilemesidir. Ağır basma etkisinde bilgi olumlu veya olumsuz olabilir fakat belirgindir; olumsuzluk yanlışlığında baskınlığın nedeni bilginin olumsuz değeridir.

BİLGİ

083

Öncelik–sonralık etkisi

CEVAP İlk bilgilerin izlenimi daha çok etkilemesi öncelik, son bilgilerin daha iyi hatırlanıp etkili olması sonralık etkisidir. Öncelik ilk izlenim ve yorumlama çerçevesiyle, sonralık yakın zaman ve bellekte canlılıkla güçlenebilir.

BİLGİ

084

Kalıpyargı–önyargı–ayırımcılık

CEVAP Kalıpyargı bir gruba ilişkin bilişsel inanç, önyargı duygusal değerlendirme, ayırımcılık davranışsal uygulamadır. Düşünce–duygu–davranış sıralaması ayrımı kolaylaştırır.

BİLGİ

085

Kalıpyargı tehdidi

CEVAP Kişinin grubuna ilişkin olumsuz kalıpyargıyı doğrulama kaygısının performansını düşürmesidir. Kişinin kalıpyargıya inanması zorunlu değildir; kalıpyargının değerlendirme ortamında etkinleşmesi yeterlidir.

BİLGİ

086

Benlik sunumu

CEVAP Bireyin başkalarında oluşturmak istediği izlenimi davranış, konuşma ve görünüşünü düzenleyerek yönetmesidir. Kendini doğrulama kişinin benlik görüşünü doğrulatma, benlik sunumu ise başkalarının izlenimini yönlendirme çabasıdır.

BİLGİ

087

Bilişsel çelişki

CEVAP Tutum, inanç veya davranışlar arasındaki tutarsızlığın doğurduğu rahatsızlık, kişiyi tutumu ya da davranışı değiştirmeye ve gerekçeler üretmeye yönelir. Yetersiz dışsal gerekçe, içsel tutum değişimini artırabilir.

BİLGİ

088

Önemsizleştirme

CEVAP Bilişsel çelişki yaratan davranış veya tutarsızlığın önemini küçültmek rahatsızlığı azaltmadır. Yeni destekleyici bilgi eklemekten farklı olarak kişi 'bu konu zaten önemli değil' diyerek çelişkinin ağırlığını düşürür.

BİLGİ 089	Destekleyici savunma CEVAP Kişi mevcut tutumunu destekleyen yeni gerekçe ve kanıtları güçlendirerek ikna saldırısına direnmeye çalışır. Karşı görüşün zayıf örnekleriyle uğraşmaz; yalnız kendi tutumuna adeta takviye yapar.
BİLGİ 090	Aşılamayla savunma CEVAP Kişi tutumuna yönelik zayıf karşı savlarla karşılaştırılır ve bunları çürütmesi sağlanır; böylece daha güçlü saldırılara karşı direnç kazanır. Destekleyici savunma kendi görüşünü güçlendirir, aşılama karşı görüşe karşı çürütme becerisi geliştirir.
BİLGİ 091	Ön uyarı CEVAP Kişiye birazdan tutumunu değiştirmeye yönelik bir ileti alacağı önceden bildirilir; kişi savunma hazırlığı yaparak iknaya daha dirençli hâle gelir. Aşılama zayıf karşı sav sunulur, ön uyarıda saldırının geleceği haber verilir.
BİLGİ 092	Uyma–itaat–benimseme CEVAP Uyma grup baskısı veya normlara, itaat otoritenin doğrudan emrine uygun davranmadır. Kelman'a göre boyun eğmede dış ödül-ceza, özdeşleşmede değer verilen kişiyle ilişki, benimsemede görüşün gerçekten doğru bulunması belirleyicidir.
BİLGİ 093	Normatif–bilgisel sosyal etki CEVAP Normatif etkide kişi kabul görmek ve dışlanmamak; bilgisel etkide doğru davranışı başkalarının bilgisine dayanarak belirlemek için uyar. Belirsizlik bilgisel, grup tarafından kabul edilme gereksinimi normatif etkiyi artırır.
BİLGİ 094	Sosyal hızlandırma–sosyal kaytarma CEVAP Başkalarının varlığı iyi öğrenilmiş basit görevlerde performansı artırıp zor görevlerde düşürebilir; bu sosyal hızlandırmadır. Ortak görevde bireysel katkı ayırt edilemediğinde çabanın azalması sosyal kaytarmadır.
BİLGİ 095	Grup kutuplaşması–grup düşünmesi CEVAP Grup kutuplaşması tartışma sonrası başlangıç eğiliminin daha uç hâle gelmesidir. Grup düşünmesinde birlik ve uzlaşma isteği gerçekçi değerlendirmeyi bastırır; farklı görüşler otosansürle azalır.
BİLGİ 096	Seyirci etkisi–sorumluluğun dağılması CEVAP Yardım gereken durumda tanık sayısı arttıkça bireyin yardım etme olasılığı azalabilir. Sorumluluğun dağılması bu etkinin temel mekanizmalarından biridir; herkes başkasının müdahale edeceğini düşünebilir.
BİLGİ 097	Elini veren kolunu da verir–kapıyı yüzüne çarpma CEVAP İlk teknikte önce küçük istek kabul ettirilip ardından büyük istek sunulur. Kapıyı yüzüne çarpma önce reddedilecek büyük istek, sonra daha küçük asıl istek sunulur.
BİLGİ 098	Hepsi bu değil–düşük top CEVAP Hepsi bu değil tekniğinde karar verilmeden teklif ek yararlarla çekici hâle getirilir. Düşük top tekniğinde kişi düşük maliyetli teklife bağlandıktan sonra koşullar kötüleştirilir; önce bağlanma, sonra maliyet artışı vardır.

BİLGİ

099

Salt maruz kalma–uyuyan etkisi

CEVAP Salt maruz kalma, nötr uyarıcıyla tekrar karşılaşmanın beğeniyi artırmasıdır. Uyuyan etkisinde güvenilir olmayan kaynaktan gelen iletinin etkisi zamanla kaynak unutuldukça artabilir.

BİLGİ

100

Yanıtıcı gerçeklik etkisi

CEVAP Bir ifadenin tekrarlanması, doğruluğuna ilişkin kanıt olmasa bile daha doğru algılanmasına yol açar. Salt maruz kalmada beğeni, yanıtıcı gerçeklikte doğruluk yargısı artar.

2026 PDR ÖABT İÇİN İNCELENMESİ FAYDALI 15 BAŞLIK - BÜLENT TANIK

BİLGİ

001

Destekleyici savunma–aşılamayla savunma–ön uyarı ayrımı

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Destekleyici savunmada kişi kendi tutumunu destekleyen gerekçeleri artırır; aşılama zayıf karşı savları çürütme alıştırmayı yapar; ön uyarıda ise ikna girişiminin geleceği önceden bildirilir. ÖSYM bu üç kavramı aynı vaka içinde seçeneklere dağıtabilir.

BİLGİ

002

Yaygınlık yanlışlığı–yanlış fikir birliği–kendini doğrulama ayrımı

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Kişinin kendi görüşünü toplumda olduğundan yaygın sanması yaygınlık/yanlış fikir birliği etkisidir. Kendini doğrulamada kişi başkalarının yaygınlığını değil, kendi benlik algısının doğrulanmasını arar; olumsuz benlik görüşü de doğrulanabilir.

BİLGİ

003

Olumsuzluk yanlışlığı–ağır basma denencesi–hale etkisi ayrımı

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Olumsuzluk yanlışlığında olumsuz bilgi, ağır basma denencesinde algısal olarak en belirgin bilgi, hale etkisinde ise tek bir özelliğin diğer özelliklere genellenmesi yargıyı belirler. 2025'te hale etkisinin sorulması, diğer iki çeldiricinin bağımsız soruya dönüşme ihtimalini artırmaktadır.

BİLGİ

004

Önemsizleştirme–bilişsel çelişki–tepkisellik ilişkisi

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Önemsizleştirme, tutarsızlığın önemini küçülterek bilişsel çelişkiyi azaltma yoludur. Tepkisellik ise çelişkiyi değil, kısıtlanan davranış özgürlüğünü geri kazanmayı açıklar; 'yasaklandığı için daha çok isteme' temel ipucudur.

BİLGİ

005

Kodlama özgüllüğü–duruma bağımlı öğrenme–duygudurumla uyumlu bellek

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Kodlama özgüllüğü, öğrenme ve hatırlama ipuçlarının örtüşmesini kapsayan genel ilkedir. Aynı içsel durumda daha iyi hatırlama duruma bağımlı; mevcut duyguyla aynı duygusal değerdeki anıları kolay hatırlama duygudurumla uyumlu bellektir.

BİLGİ

006

Zeigarnik–Ovsiankina–Von Restorff etkileri

CEVAP Olasılık: Yüksek. Yarım kalan işin daha iyi hatırlanması Zeigarnik, kesintiye uğrayan işe dönme eğilimi Ovsiankina, benzerler arasındaki farklı öğenin iyi hatırlanması Von Restorff etkisidir. ÖSYM, yarım kalma ile belirgin olmayı aynı soru içinde karıştırabilir.

BİLGİ

007

Dikkatsizlik körlüğü–değişim körlüğü–dikkat sekmesi

CEVAP Olasılık: Yüksek. Beklenmedik görünür uyarı fark etmeme dikkatsizlik körlüğü; sahnedeki değişimi kaçırma değişim körlüğü; hızla sunulan iki hedeften ikincisini kısa zaman aralığında kaçırma dikkat sekmesidir.

BİLGİ

008

Engelleme–gölgeleme–gizil ketleme

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Engellemede sonucu önceden yordayan eski uyarıcı, yeni uyarıcının öğrenilmesini engeller. Gölgelemede birlikte sunulan iki yeni uyarıcıdan belirgin olan üstün gelir; gizil ketlemede önceden sonuçsuz sunulan hedef uyarıcıya koşullanma yavaşlar.

BİLGİ
009**İşlevsel sabitlik–zihinsel kurulum–doğrulama yanlılığı**

CEVAP Olasılık: Yüksek. Nesneyi alışılmış işlevinin dışında kullanamama işlevsel sabitlik; eski çözüm yolunda ısrar etme zihinsel kurulum; mevcut inancı destekleyen kanıtı seçme doğrulama yanlılığıdır. Üçünde de bilişsel katılık farklı nesnelere yönelir.

BİLGİ
010**Aktör–gözlemci–temel yükleme–nihai yükleme hatası**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Temel yükleme hatası başkasında kişisel nedeni abartır; aktör–gözlemci kendi davranışına durumsal, başkasına kişisel açıklama getirir; nihai yükleme hatası aynı yanlılığı iç grup–dış grup lehine sistematikleştirir.

BİLGİ
011**Sosyal hızlandırma–sosyal kaytarma–seyirci etkisi**

CEVAP Olasılık: Yüksek. Başkalarının varlığının bireysel performansı etkilemesi sosyal hızlandırma; ortak görevde bireysel çabanın azalması sosyal kaytarma; yardım ortamında tanık sayısı arttıkça müdahalenin azalması seyirci etkisidir.

BİLGİ
012**Kalıpyargı tehdidi–önyargı–ayrımcılık**

CEVAP Olasılık: Yüksek. Kalıpyargı tehdidinde kişi grubuna ilişkin olumsuz beklentiyi doğrulama kaygısıyla düşük performans gösterir. Kalıpyargı bilişsel inanç, önyargı duygusal değerlendirme, ayrımcılık davranışsal uygulamadır.

BİLGİ
013**Sinaptik budanma ve ön beyin yapılarının görevleri**

CEVAP Olasılık: Yüksek. 2025'te ön beyin ve sinaptik budanmanın sorulması, yapı–işlev eşleştirmesinin sürebileceğini göstermektedir. Talamus duyusal aktarma, hipotalamus homeostaz, hipokampus yeni anı, amigdala korku-duygu, serebellum denge-koordinasyon ipuçlarıyla ayrılmalıdır.

BİLGİ
014**Büyük Beşli'de temel eğilim–karakteristik uyarlama ayrımı**

CEVAP Olasılık: Yüksek. Temel eğilimler görece biyolojik ve kararlı kişilik boyutlarıdır; karakteristik uyarlamalar hedef, değer, rol ve alışkanlıklar gibi çevre ve yaşantıyla değişebilen yapılardır. 2024 sorusunun seçeneklerinde kullanılan bu ayrım yeniden derinleştirilebilir.

BİLGİ
015**Bağlanma stilleri ve Sullivan'ın kişilerarası kişilik kuramı**

CEVAP Olasılık: Yüksek. Bağlanma sorusunda yakınlık isteği, terk edilme korkusu ve kaçınma düzeyi; Sullivan sorusunda kişiliğin ilişkiler içinde oluşması, anne-bebek etkileşimi ve kaygının empati yoluyla aktarılması ayırt edicidir.

DAVRANIŞ VE UYUM PROBLEMLERİ - 100 KRİTİK BİLGİ - BÜLENT TANIK

I. Kaygı, travma ve dissosiyasyon

BİLGİ
001**Panik atağı, panik bozukluk değildir.**

CEVAP Kritik bilgi: Panik atak dakikalar içinde doruğa çıkan yoğun korku ve bedensel belirti kümesidir. Panik bozuklukta yineleyici, beklenmedik ataklara ek olarak en az 1 ay yeni atak/sonuçları hakkında kaygı veya uyum bozucu davranış değişikliği bulunur. Çeldirici: Tek bir panik atağından doğrudan panik bozukluk sonucuna gitmek. Ayırıcı nokta: Panik atak; panik bozukluk, özgül fobi, toplumsal kaygı bozukluğu, TSSB ve madde kullanımına bağlı tablolar sırasında da görülebilen bir belirti kümesidir. Panik bozukluk diyebilmek için atakların yineleyici ve beklenmedik olması; ataklardan en az birini izleyen en az 1 ay boyunca yeni atak beklentisi, sonuçlarıyla ilgili kaygı veya kaçınma gibi uyum bozucu davranış değişikliği bulunması gerekir.

BİLGİ
002**Agorafobinin çekirdeği kalabalık korkusu değil, kaçış/yardım sorunudur.**

CEVAP Kritik bilgi: Toplu taşıma, açık alan, kapalı alan, sıra-kalabalık ve ev dışında tek başına bulunma durumlarından en az ikisinde; kaçmanın zor ya da yardımın ulaşılamaz olacağı düşüncesi vardır. Eşlikçi gereksinimi güçlü ipucudur. Çeldirici: 'İnsanlar bana bakıyor, rezil olacağım' varsa toplumsal kaygı düşünülür. Ayırıcı nokta: Agorafobide korkulan şey insanların değerlendirmesi değil; kaçmanın güçleşmesi ya da panik benzeri belirtiler ortaya çıktığında yardım alınamamasıdır. DSM-5 mantığında beş durum alanından en az ikisi etkilenir ve korku-kaygı-kaçınma genellikle 6 ay ya da daha uzun sürer.

BİLGİ
003**Toplumsal kaygıda anahtar, olumsuz değerlendirilmedir.**

CEVAP Kritik bilgi: Kişi başkalarının inceleneyeceği sosyal durumlarda küçük düşme, rezil olma veya olumsuz değerlendirilme korkusu yaşar; kaçınır ya da yoğun kaygıyla katlanır. Süre genellikle en az 6 aydır. Çeldirici: Sosyal ortamdan kaçınan herkesi agorafobik saymak. Ayırıcı nokta: Toplumsal kaygı bozukluğunda temel düşünce, kişinin davranışlarının veya kaygı belirtilerinin başkalarının olumsuz değerlendirileceğidir. Çocuklarda kaygı yalnız yetişkinlerle değil akran ortamlarında da görülmeli; ağlama, donakalma, öfke nöbeti, yapışma veya konuşamama biçiminde ortaya çıkabilmelidir.

BİLGİ
004**Yaygın kaygı tek bir nesneye değil, birçok yaşam alanına yayılır.**

CEVAP Kritik bilgi: En az 6 ay boyunca okul, iş, sağlık, aile gibi birçok konuda aşırı ve denetlenmesi güç kaygı vardır. Huzursuzluk, yorulma, dikkat güçlüğü, irritabilite, kas gerginliği ve uyku bozukluğu eşlik edebilir. Çeldirici: Ani ve kısa süreli çarpıntı-nefes darlığını yaygın kaygı sanmak. Ayırıcı nokta: Yaygın kaygı bozukluğunda kaygı birden çok olay ve etkinliğe yayılır ve denetlenmesi güçtür. Yetişkinde altı eşlikçi belirtiden en az üçü, çocukta en az biri yeterlidir; bu ayrıntı ÖSYM'nin belirti sayısı çeldiricisine dönüşebilir.

BİLGİ
005**Akut stres bozukluğu ile TSSB'yi süre ayırır.**

CEVAP Kritik bilgi: Travma sonrası belirtiler 3 gün–1 ay sürerse akut stres bozukluğu; 1 aydan uzun sürerse travma sonrası stres bozukluğu düşünülür. Çeldirici: 'İki hafta sürdü' vakasında TSSB'yi seçmek. Ayırıcı nokta: Akut stres bozukluğunda belirtiler travmadan sonra en az 3 gün, en çok 1 ay sürer. Belirtiler 1 aydan uzun sürüyorsa TSSB düşünülür; bu nedenle iki hafta süren bir tablo akut stres bozukluğuna, iki ay süren tablo ise diğer koşullar da karşılanıyorsa TSSB'ye götürür. 'Bir aydan beri' ifadesi sınırda kullanılabileceğinden, ÖSYM sorusunda 'bir aydan uzun' ya da 'bir ayı aşan' anlatım TSSB için daha güvenli ipucudur.

BİLGİ
006**TSSB dört belirti kümesiyle düşünülmalıdır.**

CEVAP Kritik bilgi: Yeniden yaşantılama, kaçınma, biliş ve duygudurumda olumsuz değişiklikler, uyarılma-tepkisellikte değişiklikler bulunur; travmaya maruz kalma şarttır. Çeldirici: Yalnız korku veya yalnız kâbus üzerinden tanı koymak. (1 aydan beri sürmeli yoksa akut stress bozukluğu) Ayırıcı nokta: TSSB için sıradan bir stresör yetmez; ölüm, ölüm tehdidi, ağır yaralanma veya cinsel şiddetle karşılaşma biçimindeki travmatik olay ölçütü gerekir. Akut stres bozukluğunda belirtiler beş alandan toplam dokuz belirti mantığıyla; TSSB'de ise yeniden yaşantılama, kaçınma, biliş- duygudurum ve uyarılma-tepkisellik kümeleri üzerinden değerlendirilir.

BİLGİ
007**Uyum bozukluğunda tanımlanabilir stresör vardır ama travma ölçütü şart değildir.**

CEVAP Kritik bilgi: Belirtiler stresörün başlamasından sonraki 3 ay içinde gelişir; stresör/sonuçları bittikten sonra 6 aydan uzun sürmez. Tepki beklenenden fazla sıkıntı veya işlev kaybı oluşturur. Çeldirici: Her stres sonrası tabloyu TSSB saymak. Ayırıcı nokta: Uyum bozukluğunda stresör boşanma, taşınma, okul değişikliği veya iş kaybı gibi travma ölçütünü karşılamayan bir olay olabilir. Belirtiler stresörün başlamasından sonraki 3 ay içinde gelişir; stresör veya sonuçları sona erdiğinde 6 aydan uzun sürmez. Başka bir ruhsal bozukluğun ölçütleri karşılanıyorsa uyum bozukluğu tanısı seçilmez.

BİLGİ
008**Depersonalizasyon ve derealizasyon birbirinden ayrılmalıdır.**

CEVAP Kritik bilgi: Depersonalizasyon kişinin kendisine, bedenine ya da zihinsel süreçlerine dışarıdan bakıyor gibi olmasıdır. Derealizasyon çevrenin gerçek dışı, sisli, cansız veya yabancı algılanmasıdır. Gerçekliği değerlendirme korunur. Çeldirici: Psikozda olduğu gibi kişinin yaşantısının gerçek olduğuna kesin inanacağını düşünmek. Ayırıcı nokta: Depersonalizasyonda yabancılaşmanın odağı kişinin kendisi; derealizasyonda dış dünyadır. Her ikisinde de gerçekliği değerlendirme bozulmaz: kişi yaşantının garip olduğunu bilir. Bu özellik, yaşantıyı tartışmasız gerçek kabul eden psikotik tablodan ayrımı sağlar.

BİLGİ
009**Dissosiyatif amneziye sıradan unutkanlıkla açıklanamayacak otobiyografik bilgi kaybı vardır.**

CEVAP Kritik bilgi: Çoğu kez travmatik veya stresli olaylarla ilişkili önemli kişisel bilgiler hatırlanamaz. Dissosiyatif füğ, amaçlı yolculuk/şaşkın dolaşma ve kimlik bilgisine ilişkin amneziyle görülebilir. Çeldirici: Nörolojik nedenli bellek bozukluğu ile karıştırmak. Ayırıcı nokta: Dissosiyatif amnezi çoğunlukla kimlik değil, travmayla ilişkili otobiyografik bilginin hatırlanamamasıyla tanınır. Füğ bağımsız bir tanı değil; görünüşte amaçlı yolculuk veya şaşkın dolaşmanın eşlik ettiği bir dissosiyatif amnezi belirleyicisidir.

BİLGİ
010**Dissosiyatif kimlik bozukluğunda kimlik kesintisi ve bellek boşlukları birlikte aranır.**

CEVAP Kritik bilgi: İki ya da daha fazla ayrı kişilik durumu/kimlik yaşantısına ek olarak günlük olaylar, kişisel bilgiler veya travmatik olaylarla ilgili yineleyici bellek boşlukları bulunur. Çeldirici: Yalnız kararsızlık, rol değişimi veya duygu dalgalanmasını çoklu kimlik saymak. Ayırıcı nokta: Dissosiyatif kimlik bozukluğunda günlük olaylara ilişkin sıradan unutkanlıkla açıklanamayacak bellek boşlukları tanıyı güçlendirir. Şizofrenideki işitsel varsanı veya sanrılarla karıştırılmamalı; burada temel sorun kimlikte kesinti ve amneziye.

II. Obsesif kompulsif ve ilişkili bozukluklar ile bedensel belirti alanıBİLGİ
011**OKB'de obsesyon düşünce; kompulsiyon kaygıyı azaltan eylemdir.**

CEVAP Kritik bilgi: Obsesyonlar istemsiz, yineleyici ve sıkıntı veren düşünce-dürtü-imgelerdir. Kompulsiyonlar, kaygıyı azaltmak ya da korkulan olayı önlemek için yapılan yineleyici davranışlar veya zihinsel eylemlerdir. Çeldirici: Kompulsiyonu haz almak için yapılan dürtüsel davranış sanmak. Ayırıcı nokta: Obsesyon zihne zorla giren düşünce, dürtü veya imgedir; kompulsiyon ise buna yanıt olarak yapılan davranış ya da zihinsel eylemdir. Kompulsiyon haz amacı taşımaz, sıkıntıyı azaltmaya veya korkulan sonucu önlemeye yönelir; ancak yapılan eylem korkulan sonuçla gerçekçi biçimde bağlantılı değildir ya da açıkça aşırıdır.

BİLGİ
012**OKB ile obsesif kompulsif kişilik bozukluğu aynı değildir.**

CEVAP Kritik bilgi: OKB'de kişi çoğu zaman belirtilerinden rahatsızdır ve onları aşırı/anlamsız bulabilir. Obsesif kompulsif kişilikte düzen, mükemmeliyetçilik, kontrol ve katılık kalıcı kişilik örüntüsüdür; genellikle benlikle uyumludur. Çeldirici: Temizlik ritüeli gördüğünde kişilik bozukluğunu seçmek. Ayırıcı nokta: OKB belirti temelli bir bozukluktur ve çoğu vakada belirtiler benliğe yabancı, rahatsız edicidir. Obsesif kompulsif kişilik bozukluğu ise erken yetişkinlikte belirginleşen; düzen, mükemmeliyetçilik, kontrol, katılık ve cimrilik gibi yaygın, kalıcı ve çoğu kez benlikle uyumlu bir örüntüdür.

BİLGİ
013**Beden algısı bozukluğunda görünüşteki hayalî ya da hafif kusurla aşırı uğraş vardır.**

CEVAP Kritik bilgi: Kişi başkalarınca fark edilmeyen veya önemsiz görülen kusurla meşguldür; ayna kontrolü, karşılaştırma, kamufle etme gibi yineleyici davranışlar yapar. Çeldirici: Kilo ve beden biçimi uğraşını anoreksiya/bulimiya yerine bu tanıya vermek. Ayırıcı nokta: Uğraşın merkezi kilo alma ve beden ağırlığıysa yeme bozuklukları; görünüşteki başka bir kusursa beden algısı bozukluğu düşünülür. Kaslı olmadığı düşüncesiyle aşırı uğraş, kas dismorfisi görünümü olabilir.

BİLGİ 014	Biriktiricilikte güçlük eşyanın gerçek değerinden bağımsız olarak elden çıkarmadadır. CEVAP Kritik bilgi: Eşyaları atma-ayırmada sürekli güçlük, biriktirme gereksinimi ve atınca sıkıntı vardır; yaşam alanları kullanılamaz hâle gelebilir. Çeldirici: Koleksiyonculukla karıştırmak; koleksiyonda düzen ve seçicilik vardır. Ayırıcı nokta: Biriktiricilikte temel güçlük edinmekten çok, sahip olunanları elden çıkarmadır. Biriktirme yaşam alanlarını amaçlarına uygun kullanılamaz hâle getirir; koleksiyonda ise nesneler seçilmiş, düzenlenmiş ve yaşam alanını işlevsizleştirmeyecek biçimdedir.
BİLGİ 015	Trikotillomani saç yolma; ekskoriyasyon deri yolmadır. CEVAP Kritik bilgi: Her ikisinde de yineleyici davranış, bırakma/azaltma girişimleri ve belirgin sıkıntı ya da işlev kaybı aranır. Çeldirici: Deri yolmayı konversiyon bozukluğu belirtisi saymak. Ayırıcı nokta: Trikotillomaniye saç, ekskoriyasyon bozukluğunda deri yolma vardır. İkisinde de davranışı azaltmaya yönelik yineleyici girişimler aranır; beden algısındaki kusuru düzeltme amacıyla yapılıyorsa farklı bir tanı düşünülmelidir.
BİLGİ 016	Bedensel belirti bozukluğunda belirti uydurulmuş olmak zorunda değildir. CEVAP Kritik bilgi: Rahatsız edici bedensel belirtiyeye eşlik eden orantısız düşünce, yoğun kaygı veya aşırı zaman-enerji harcama vardır. Bedensel belirtinin tıbben açıklanıp açıklanamaması tek başına belirleyici değildir. Çeldirici: 'Tetkikler temizse mutlaka bedensel belirti bozukluğudur' demek. Ayırıcı nokta: Bedensel belirti bozukluğunda fiziksel yakınma gerçekten var olabilir; tanıyı belirleyen, belirtiyeye ilişkin aşırı düşünce, kaygı ve davranışlardır. Hastalık kaygısı bozukluğunda ise bedensel belirtiler yoktur ya da hafiftir; uğraş ciddi hastalığa yakalanmış olma düşüncesidir.
BİLGİ 017	Hastalık kaygısı bozukluğunda belirgin bedensel belirti yoktur ya da hafiftir. CEVAP Kritik bilgi: Kişi ciddi bir hastalığı olduğu/olacağı düşüncesiyle uğraşır; sağlık kaygısı yüksektir, bedenini sık kontrol eder veya sağlık hizmetinden kaçınabilir. Çeldirici: Yoğun bedensel yakınmalı vakayı hastalık kaygısı olarak işaretlemek. Ayırıcı nokta: Hastalık kaygısı bozukluğu en az 6 ay sürer; korkulan hastalık bu süre içinde değişebilir. Kişi sık sık bedenini ve sağlık bilgilerini kontrol eden bakım arayıcı tipte veya muayene ve hastanelerden kaçınan bakımdan kaçınan tipte olabilir.
BİLGİ 018	Konversiyon bozukluğu nörolojik görünümlü motor veya duyu belirtisidir. CEVAP Kritik bilgi: Güçsüzlük/felç, anormal hareket, yutma-konuşma belirtisi, nöbet benzeri durum, duyu- görme-ışıtme kaybı görülebilir; klinik bulgular bilinen nörolojik durumlarla uyumsuz. Çeldirici: Belirtinin bilinçli üretildiğini varsaymak. Ayırıcı nokta: Konversiyon belirtisi bilinçli biçimde üretilmez. Yapay bozuklukta belirti üretimi bilinçlidir ancak belirgin dış ödül yoktur; temaruzda ise para, izin, ceza veya sorumluluktan kaçma gibi dışsal kazanç vardır.
BİLGİ 019	Yapay bozuklukta amaç hasta rolünü üstlenmektir. CEVAP Kritik bilgi: Kişi aldatma yoluyla belirti üretir, taklit eder veya hastalık oluşturur; belirgin dışsal ödül yoktur. Çeldirici: Para, ceza sorumluluğundan kaçma gibi dışsal kazanç varsa temaruz düşünülür. Ayırıcı nokta: Yapay bozukluğu temaruzdan ayıran temel unsur dışsal ödülüdür. Kişinin kendisine hastalık üretmesi 'kendine yüklenen', başka birine özellikle bakım verdiği kişiye hastalık üretmesi 'başkasına yüklenen' yapay bozukluk olarak değerlendirilir.
BİLGİ 020	Psikolojik etkenlerin diğer sağlık durumlarını etkilemesi ayrı bir tanıdır. CEVAP Kritik bilgi: Gerçek bir tıbbi durum vardır; psikolojik/davranışsal etkenler hastalığın gidişini olumsuz etkiler veya tedaviyi aksatır. Çeldirici: Gerçek hastalık bulunduğu için psikolojik etkenleri dışlamak.

III. Duygudurum, psikotik bozukluklar ve normal dışılık

BİLGİ
021**Majör depresif dönemde iki haftalık süre ve temel iki belirtiden biri önemlidir.**

CEVAP Kritik bilgi: Aynı iki haftalık dönemde en az 5 belirti bulunur; bunlardan biri çökkün duygudurum veya ilgi/zevk kaybıdır. Çeldirici: Yorgunluk ve uyku bozukluğu var diye temel belirtileri aramadan tanı koymak. Ayırıcı nokta: Majör depresif dönemde belirtiler aynı iki haftalık dönemde önceki işlevselliğe göre değişiklik oluşturur. Beş belirtiden mutlaka biri çökkün duygudurum veya ilgi-zevk kaybıdır; yas, kayıp veya stresör bulunması tek başına majör depresyonu dışlamaz.

BİLGİ
022**Çocuk ve ergenlerde depresif duygudurum irritabilite biçiminde görülebilir.**

CEVAP Kritik bilgi: Ergenlikten itibaren depresyon kızlarda daha sık görülür; okul başarısında düşme, madde kullanımı ve intihar riski eşlik edebilir. Çeldirici: Depresyonun erkek ergenlerde iki kat sık olduğunu kabul etmek.

BİLGİ
023**Mani ile hipomaniyi süre ve işlev kaybı ayırır.**

CEVAP Kritik bilgi: Mani en az 1 hafta sürer veya hastaneye yatış gerekiyorsa süre aranmaz; belirgin işlev kaybı, hastaneye yatış ya da psikotik özellik olabilir. Hipomani en az 4 gün sürer; belirgin işlev kaybı/psikoz yoktur. Çeldirici: Psikotik özellikli bir dönemi hipomani saymak. Ayırıcı nokta: Mani için olağan süre en az 1 hafta; hipomani için art arda en az 4 gündür. Hastaneye yatış gerektiren veya psikotik özellik gösteren yükselmiş duygudurum dönemi süre kısa olsa bile mani kabul edilir; hipomanide belirgin toplumsal/mesleki işlev kaybı ve psikoz bulunmaz.

BİLGİ
024**Bipolar I için mani yeterlidir; majör depresif dönem şart değildir.**

CEVAP Kritik bilgi: Bipolar II için en az bir hipomani ve en az bir majör depresif dönem gerekir; geçmişte mani olmamalıdır. Çeldirici: Bipolar I tanısı için mutlaka depresyon aramak. Ayırıcı nokta: Bipolar I bozukluk için yaşam boyu en az bir mani dönemi yeterlidir; majör depresif dönem görülebilir fakat zorunlu değildir. Bipolar II için hem hipomani hem majör depresif dönem gerekir ve yaşam boyu mani yaşanmamış olmalıdır.

BİLGİ
025**Siklotimide tam dönem ölçütlerini karşılamayan dalgalanmalar vardır.**

CEVAP Kritik bilgi: Yetişkinde en az 2 yıl, çocuk ve ergende en az 1 yıl boyunca hipomani ve depresyon belirtili çok sayıda dönem bulunur; tam mani/hipomani/majör depresyon dönemleri karşılanmaz. Çeldirici: Her hızlı duygu değişimini siklotimi saymak. Ayırıcı nokta: Siklotimide yetişkinde 2 yıl, çocuk ve ergende 1 yıl boyunca çok sayıda hipomani belirtisi ve depresyon belirtisi dönemi vardır; ancak tam dönem ölçütleri karşılanmaz. Bu zamanın en az yarısında belirtiler bulunur ve kişi bir defada 2 aydan uzun belirtisiz kalmaz.

BİLGİ
026**Sanrı inanç; varsanı algıdır.**

CEVAP Kritik bilgi: Takip edilme, düşünce sokulması, kontrol edilme, erotomani ve büyüklük sanrıdır. Başkalarının görmediği kişileri görmek görsel varsanıdır. Çeldirici: Varsanıyla 'garip düşünce' diye sanrı saymak.

BİLGİ
027**Şizofrenide aktif dönem ve toplam süre farklıdır.**

CEVAP Kritik bilgi: Aktif dönem belirtileri en az 1 ay; bozukluğun süregiden bulguları en az 6 ay sürer. Sanrı, varsanı veya dezorganize konuşmadan en az biri zorunlu temel belirtilerdendir. Çeldirici: Altı ayın tamamında aktif belirtiler bulunması gerektiğini sanmak. Ayırıcı nokta: Şizofrenide toplam bozukluk süresi en az 6 ay, bunun içindeki aktif dönem en az 1 aydır; kalan süre prodromal veya rezidüel belirtilerle geçebilir. Aktif dönemde sanrı, varsanı, dezorganize konuşma, ileri derecede dezorganize/katatonik davranış ve negatif belirtilerden en az ikisi bulunur; ilk üç belirtiden en az biri zorunludur.

BİLGİ
028**Şizofreniform bozukluk 1–6 ay; kısa psikotik bozukluk 1 gün–1 aydır.**

CEVAP Kritik bilgi: Şizofreni benzeri belirtiler süresine göre ayrılır. Kısa psikotik bozuklukta kişi en geç bir ay içinde önceki işlevselliğine döner. Çeldirici: Süreyi dikkate almadan bütün psikotik tabloları şizofreni seçmek. Ayırıcı nokta: ÖSYM'nin temel ayrımı süredir: kısa psikotik bozukluk en az 1 gün, 1 aydan kısa; şizofreniform bozukluk en az 1 ay, 6 aydan kısa; şizofreni toplamda en az 6 aydır. Ancak bu bozukluklar bütünüyle yalnız süreden ibaret değildir: şizofrenide işlev düzeyinde belirgin düşme beklenirken şizofreniform bozuklukta bu ölçüt zorunlu değildir. Kısa psikotik bozuklukta kişi sonunda önceki işlev düzeyine döner.

BİLGİ
029**Şizoaffektif bozuklukta duygudurum dönemi olmadan da psikoz bulunmalıdır.**

CEVAP Kritik bilgi: Majör duygudurum dönemi ile şizofreni belirtileri birlikte görülür; ayrıca yaşam boyu en az 2 hafta belirgin duygudurum dönemi olmaksızın sanrı veya varsanı olmalıdır. Çeldirici: Psikotik özellikli depresyon/bipolar bozuklukla karıştırmak. Ayırıcı nokta: Şizoaffektif bozuklukta duygudurum dönemi olmadan en az 2 hafta sanrı veya varsanı bulunmalıdır. Psikotik özellikli depresyon veya bipolar bozuklukta psikoz yalnız duygudurum dönemi sırasında görülür; bu iki haftalık bağımsız psikoz dönemi yoktur.

BİLGİ
030**Normal dışılık tek ölçütle belirlenmez.**

CEVAP Kritik bilgi: İstatistiksel sapma, toplumsal normdan sapma, öznel sıkıntı/acı çekme, işlev kaybı ve akıl dışı-öngörülemez davranış birlikte değerlendirilir. Çeldirici: Kültürel olarak kabul gören sıra dışı davranışı otomatik olarak bozukluk saymak.

IV. Kişilik bozukluklarıBİLGİ
031**Kişilik bozuklukları kalıcı, katı ve yaygın örüntülerdir.**

CEVAP Kritik bilgi: Örüntü biliş, duygulanım, kişilerarası işlevsellik veya dürtü denetimi alanlarında görülür; ergenlik ya da erken yetişkinliğe kadar izlenebilir ve çoğu kez benlikle uyumludur. Çeldirici: Başlangıcı yalnız ilk yetişkinlik dönemiyle sınırlandırmak. Ayırıcı nokta: Kişilik bozukluklarında örüntü değişmez, esnek olmayan ve birçok kişisel-toplumsal durumda yaygındır; klinik açıdan belirgin sıkıntı veya işlev kaybına yol açar. ÖSYM diliyle belirtiler 'ergenlik veya erken yetişkinlik döneminde başlar ve zaman içinde süreklilik gösterir'; 'yalnızca ilk yetişkinlikte başlar' ifadesi doğru kabul edilmemelidir.

BİLGİ
032**A kümesi: paranoid, şizoid, şizotipal.**

CEVAP Kritik bilgi: Bu küme genel olarak tuhaf/eksantrik görünümle ilişkilidir. Çeldirici: Şizofreniyi kişilik bozukluğu kümesine katmak.

BİLGİ
033**B kümesi: antisosyal, sınırda, histriyonik, narsisistik.**

CEVAP Kritik bilgi: Bu küme dramatik, duygusal veya değişken örüntülerle ilişkilidir. Çeldirici: Bağımlı kişiliği B kümesine yerleştirmek.

BİLGİ
034**C kümesi: çekingen, bağımlı, obsesif kompulsif kişilik.**

CEVAP Kritik bilgi: Bu küme kaygılı/korkulu örüntülerle ilişkilidir. Çeldirici: OKB'yi C kümesi kişilik bozukluğu sanmak.

BİLGİ
035**Paranoid kişilikte temel tema kötü niyet atfı ve güvensizliktir.**

CEVAP Kritik bilgi: Sömürülme/aldatılma kuşkusu, sadakatten şüphe, sır vermekten kaçınma, kin tutma ve sözleri saldırı gibi yorumlama görülür. Çeldirici: Tuhaf inanış ve büyüsel düşünce varsa şizotipal düşünmek gerekir. Ayırıcı nokta: Paranoid kişilikte kuşkular sanrı düzeyinde olmak zorunda değildir ve örüntü sürekli. Şizotipalde kuşkuya büyüsel düşünce, referans fikirleri, olağandışı algı ve eksantriklik; sanrılı bozuklukta ise daha sabit sanrısız inanç eşlik eder.

BİLGİ
036**Şizoid ilişki istemez; çekingen ilişki ister ama reddedilmekten korkar.**

CEVAP Kritik bilgi: Şizoid yakın ilişkilere ilgisiz ve duygusal olarak soğuktur. Çekingen yetersizlik hissi ve eleştirilme/reddedilme korkusuyla kaçınır. Çeldirici: Sosyal uzaklığı tek başına şizoid kabul etmek. Ayırıcı nokta: Şizoid kişi yakını ilişkiye karşı isteksizdir ve yalnızlığı tercih eder. Çekingen kişi ilişki ister; eleştirilme, yetersiz bulunma ve reddedilme korkusu nedeniyle geri durur. Bu 'istemiyor- istiyor ama korkuyor' ayrımı ÖSYM vakalarında en güçlü ipucudur.

BİLGİ

037

Şizotipalde büyüsel düşünce ve eksantriklik ayırt edicidir.**CEVAP** Kritik bilgi: Referans fikirleri, telepati-altıncı his gibi olağandışı inanışlar, sıra dışı algılar, tuhaf konuşma/görünüm ve kuşkuculuk görülebilir. Çeldirici: Sabit ve belirgin sanrılarla giden uzun psikotik tabloyla karıştırmak.

BİLGİ

038

Sınırdaki kişilikte terk edilme, bölme ve kendine zarar öne çıkar.**CEVAP** Kritik bilgi: İlişkilerde idealize etme-değersizleştirme, kimlik karmaşası, dürtüsellik, yineleyici intihar/kendine zarar, duygulanım dengesizliği ve boşluk duygusu tipiktir. Çeldirici: Yalnız suç davranışı gördüğünde antisosyal sanmak. Ayırıcı nokta: Sınırdaki kişilikte ilişkiler, benlik algısı ve duygulanım değişkendir; gerçek veya hayali terk edilmeyi önleme çabaları belirgindir. Bipolar bozukluktaki duygudurum değişimleri dönemler hâlinde günler-haftalar sürerken sınırdaki kişilikte değişimler çoğunlukla kişilerarası olaylara tepkisel ve saatler içinde dalgalıdır.

BİLGİ

039

Histriyonik ilgi arar; narsisistik hayranlık ve üstünlük arar.**CEVAP** Kritik bilgi: Histriyonikte teatral anlatım, baştan çıkarıcılık, yüzeysel-değişken duygu ve kolay etkilenme; narsisistikte büyülenme, özel olma, hak görme, hayranlık gereksinimi ve empati eksikliği vardır. Çeldirici: Dikkat çekici giyim gördüğü her vakayı narsisistik saymak. Ayırıcı nokta: Histriyonik kişide amaç ilgi odağı olmak; narsisistik kişide üstünlüğünün tanınması ve hayranlık görmektir. Histriyonik duygular yüzeysel ve hızla değişen, anlatım teatral; narsisistik örüntü büyülenmeci, hak gören ve empati yoksundur.

BİLGİ

040

Antisosyal kişilik tanısı 18 yaşından önce konmaz.**CEVAP** Kritik bilgi: 15 yaşından beri başkalarının haklarını hiçe sayma örüntüsü ve 15 yaş öncesinde davranım bozukluğu kanıtı aranır; kişi en az 18 yaşındadır. Çeldirici: Çocukta ciddi hak ihlallerine antisosyal kişilik tanısı koymak; çocukta davranım bozukluğu düşünülür. Ayırıcı nokta: Antisosyal kişilik tanısı için kişi en az 18 yaşında olmalı ve 15 yaşından önce başlayan davranım bozukluğu kanıtı bulunmalıdır. On sekiz yaşından küçük bir öğrencide saldırganlık, hırsızlık, mala zarar ve ciddi kural ihlalleri varsa antisosyal kişilik değil davranım bozukluğu değerlendirilir.**V. Yıkıcı davranış, dürtü denetimi ve zorbalık**

BİLGİ

041

KOKGB üç kümeyle tanınır.**CEVAP** Kritik bilgi: En az 6 ay süren öfkeli/kolay kızan duygudurum, tartışmacı/karşı gelici davranış ve kinci olma örüntüsü vardır. Ağır hak ihlalleri temel özellik değildir. Çeldirici: Hırsızlık, hayvana eziyet, silah kullanma gibi davranışları KOKGB saymak. Ayırıcı nokta: KOKGB'de en az 6 ay süren öfkeli-kolay kızan duygudurum, tartışmacı-karşı gelici davranış ve kin tutma vardır. Davranım bozukluğundan farklı olarak insanların veya hayvanların temel haklarını ağır biçimde ihlal etme, hırsızlık ve ciddi mala zarar verme çekirdek özellik değildir.

BİLGİ

042

Davranım bozukluğu başkalarının temel haklarını ihlal eder.**CEVAP** Kritik bilgi: Saldırganlık, mala zarar, dolandırıcılık/hırsızlık ve ciddi kural ihlali kümelerinden son 12 ayda en az 3 belirti; en az biri son 6 ayda bulunur. Çeldirici: Sadece yetişkinle tartışmayı davranım bozukluğu saymak. Ayırıcı nokta: Davranım bozukluğunda son 12 ayda dört belirti alanından toplam en az üç belirti ve bunlardan en az birinin son 6 ayda bulunması gerekir. KOKGB otoriteyle çatışma; davranım bozukluğu hak ihlali; aralıklı patlayıcı bozukluk ise planlanmamış, orantısız öfke patlaması ekseninde ayrılır.

BİLGİ

043

Sınırlı toplum yanlısı duygular belirleyicisi dört özellikte düşünülür.**CEVAP** Kritik bilgi: Pişmanlık/suçluluk duymama, duygusuzluk-empati yoksunluğu, performansla ilgilenmeme ve sığ/yetersiz duygulanım bunlardandır. Çeldirici: Tek bir olay sonrası pişman olmamayı kalıcı belirleyici saymak.

BİLGİ 044	Aralıklı patlayıcı bozuklukta saldırı dürtüsel ve orantısızdır. CEVAP Kritik bilgi: Öfke patlamaları önceden tasarlanmış değildir ve somut çıkar elde etme amacı taşımaz; provokasyon/stresörle açıkça orantısızdır. Çeldirici: Planlı intikam veya kazanç amaçlı saldırıyı bu tanıya vermek. Ayırıcı nokta: Aralıklı patlayıcı bozuklukta saldırganlık dürtüsel, önceden tasarlanmaz ve para, güç ya da korkutma gibi somut çıkar amacı taşımaz. Davranım bozukluğunda saldırganlık daha geniş hak ihlali örüntüsünün bir parçası olabilir; bipolar bozuklukta ise mani döneminin diğer belirtileri birlikte aranır.
BİLGİ 045	Kleptomanide çalma gereksinim veya maddi kazanç için değildir. CEVAP Kritik bilgi: Gerek duyulmayan nesneleri çalma dürtüsüne direnememe; önce gerginlik, çalarken haz/rahatlama vardır. Çeldirici: Planlı hırsızlık ve davranım bozukluğuyla karıştırmak.
BİLGİ 046	Piromanide yangın çıkarma büyülenme ve hazla ilişkilidir. CEVAP Kritik bilgi: Birden çok kez amaçlı yangın çıkarma, öncesinde gerginlik, ateş ve ilgili araçlara ilgi, eylem sırasında haz/rahatlama vardır. Çeldirici: Maddi kazanç, ideoloji, intikam veya suçu gizleme amaçlı yangını piromani saymak.
BİLGİ 047	DEHB nörogelişimsel; KOKGB yıkıcı davranış başlığındadır. CEVAP Kritik bilgi: DEHB'de dikkatsizlik ve/veya hiperaktivite-dürtüsellik, birden fazla ortamda işlev kaybı oluşturur; belirtilerin bir kısmı 12 yaşından önce vardır. Çeldirici: Her dürtüsel öfkeyi DEHB saymak. Ayırıcı nokta: DEHB belirtilerinin birkaçı 12 yaşından önce bulunmalı, en az iki ortamda görülmeli ve işlevselliği bozmalıdır. Belirtiler yalnız okulda ortaya çıkıyorsa öğretim, öğrenme, kaygı, aile ve sınıf koşulları değerlendirilmeden DEHB sonucuna gidilmez.
BİLGİ 048	Zorbalığın üç şartı: kasıt, tekrar ve güç dengesizliği. CEVAP Kritik bilgi: Fiziksel, sözel, ilişkisel, cinsel veya siber olabilir; yetişkin denetiminin az olduğu yerlerde artabilir ve her sosyoekonomik düzeyde görülebilir. Çeldirici: Eşit güçteki iki öğrencinin tek seferlik kavgasını zorbalık saymak. Ayırıcı nokta: Zorbalıkta zarar verme niyeti, süreklilik/tekrar ve güç dengesizliği birlikte aranır. Tek seferlik çatışma veya güçleri denk öğrencilerin kavgası zorbalık değildir; siber zorbalıkta tek paylaşımın yayılıp tekrar tekrar görülmesi süreklilik etkisi yaratabilir.
BİLGİ 049	Zorba-mağdur profili mümkündür. CEVAP Kritik bilgi: Evde veya akran çevresinde mağdur olan çocuk başka bir ortamda zorbalık yapabilir. Mağduriyet, zorbalığı haklı çıkarmaz ama risk örüntüsünü açıklayabilir. Çeldirici: Zorba ve mağdur rollerini birbirini dışlayan kategoriler saymak.
BİLGİ 050	Müdahalede yalnız zorbaya ceza vermek yeterli değildir. CEVAP Kritik bilgi: Okul çapında politika, yetişkin gözetimi, güvenli bildirim, mağdur desteği, aile- öğretmen iş birliği ve akran normlarını değiştirme birlikte yürütülmelidir. Çeldirici: Mağdura 'kendini savun' demekle sorunu çözmeye çalışmak.

VI. Nörogelişimsel ve iletişim bozuklukları

BİLGİ 051	OSB'de iki ana alan birlikte bulunmalıdır. CEVAP Kritik bilgi: Toplumsal iletişim/etkileşimde kalıcı yetersizliklere ek olarak sınırlı-yineleyici davranış, ilgi veya etkinlik örüntüsü gerekir. Belirtiler erken gelişim dönemindedir. Çeldirici: Yalnız göz teması azlığından OSB tanısına gitmek. Ayırıcı nokta: OSB için toplumsal iletişim-etkileşim alanındaki üç alt alanın tümünde yetersizlik ve sınırlı-yineleyici davranışların dört alt alanından en az ikisi gerekir. Toplumsal iletişim bozukluğunda ilk alan etkilenir fakat sınırlı-yineleyici davranış örüntüsü yoktur.

BİLGİ

052

Toplumsal iletişim bozukluğunda sınırlı-yineleyici davranış yoktur.**CEVAP** Kritik bilgi: Sözel ve sözel olmayan iletişimin toplumsal kullanımında güçlük vardır; OSB'den ayıran kritik nokta yineleyici davranış/ilgi örüntüsünün bulunmamasıdır. Çeldirici: Sosyal iletişim güçlüğünü otomatik olarak OSB saymak.

BİLGİ

053

Özgül öğrenme bozukluğunda 6 aylık müdahaleye rağmen süren akademik güçlük aranır.**CEVAP** Kritik bilgi: Okuma, yazılı anlatım veya matematik becerilerinde yaşa göre belirgin düşüklük ve işlev kaybı bulunur; yetersiz öğretim, zihinsel/duyusal yetersizlikle daha iyi açıklanmaz. Çeldirici: Her akademik başarısızlığı özgül öğrenme bozukluğu saymak. Ayırıcı nokta: Özgül öğrenme bozukluğunda güçlük, hedefe yönelik yardım sağlanmasına rağmen en az 6 ay sürer. Zihinsel yetersizlikten farklı olarak genel anlıksal işlevler temel sorun değildir; görme-işitme kaybı, yetersiz öğretim, dil farklılığı ve psikososyal olumsuzluklarla daha iyi açıklanamamalıdır.

BİLGİ

054

Disleksi okuma; disgrafi yazılı anlatım; diskalkuli matematiktir.**CEVAP** Kritik bilgi: Dislekside sözcük okuma doğruluğu, hız/akıcılık ve anlama; yazılı anlatımda yazım- dilbilgisi-düzen; diskalkulide sayı algısı, işlem ve matematiksel akıl yürütme güçlükleri görülebilir. Çeldirici: Dağınık el yazısını tek başına disgrafi kanıtı saymak.

BİLGİ

055

Dil bozukluğu ile konuşma sesi bozukluğu farklıdır.**CEVAP** Kritik bilgi: Dil bozukluğunda sözcük dağarcığı, cümle yapısı ve söylem; konuşma sesi bozukluğunda sesleri üretme ve anlaşılabilirlik etkilenir. Çeldirici: Sesletim güçlüğünü genel dil bozukluğu olarak işaretlemek.

BİLGİ

056

Kekemelikte öğretmen iletişim baskısını azaltmalıdır.**CEVAP** Kritik bilgi: Sakin ve yavaş konuşmayı modellemeli, öğrencinin sözünü tamamlamamalı, konuşması için zaman tanımalı; 'yavaşla, gevşe' uyarıları veya zorunlu topluluk önünde konuşma baskısı yaratmamalıdır. Çeldirici: İyi niyetle çocuğun cümlesini tamamlamak.

BİLGİ

057

Gelişimsel koordinasyon bozukluğu motor beceri edinimi ve kullanımındadır.**CEVAP** Kritik bilgi: Sakarlık, yavaşlık ve motor becerilerde doğruluk güçlüğü günlük yaşamı/okulu etkiler; başlangıç erken gelişim dönemindedir. Çeldirici: Yalnız isteksizlik veya yetersiz pratikle açıklamak.

BİLGİ

058

Tik bozukluklarında motor ve vokal tiklerin dağılımı ayıracıdır.**CEVAP** Kritik bilgi: Tourette'de birden çok motor ve en az bir vokal tik yaşamın bir döneminde vardır ve 1 yıldan uzun sürer. Süreğen tik bozukluğunda motor ya da vokal tik bulunur, ikisi birlikte değildir. Çeldirici: Tikleri amaçlı davranış veya kompulsiyon saymak. Ayırıcı nokta: Tourette bozukluğunda birden çok motor tik ve en az bir vokal tik vardır; aynı anda görülmeleri şart değildir ve başlangıç 18 yaşından öncedir. Süreğen motor veya vokal tik bozukluğunda iki türden yalnız biri bulunur; geçici tik bozukluğunda süre 1 yıldan kısadır.

BİLGİ

059

Zihinsel yetersizlikte IQ tek başına yeterli değildir.**CEVAP** Kritik bilgi: Anlıksal işlevlerde ve kavramsal-sosyal-pratik uyumsal işlevlerde eksiklik vardır; başlangıç gelişim dönemindedir. Şiddet düzeyi uyumsal işlevlere göre belirlenir. Çeldirici: Sadece test puanına göre tanı ve ağırlık belirlemek. Ayırıcı nokta: Zihinsel yetersizliğin tanısı hem anlıksal hem uyumsal işlevlerde yetersizlik gerektirir; başlangıç gelişim dönemindedir. Hafif, orta, ağır ve çok ağır düzeyler IQ puanına göre değil kavramsal, sosyal ve pratik alanlardaki uyumsal işlevlere göre belirlenir.

BİLGİ

060

Gönderme öncesinde önce sınıf içi uyarılama yapılır.**CEVAP** Kritik bilgi: Öğretmen farklılığı fark eder, uygun öğretimsel düzenlemeleri uygular, sonuçları gözler ve kaydeder; güçlük sürerse RAM'a yönlendirme yapılır. Çeldirici: Hiç müdahale etmeden hemen tanılama istemek.**VII. Beslenme, yeme ve boşaltım bozuklukları**

BİLGİ

061

Anoreksiyada düşük ağırlık, kilo alma korkusu ve beden algısı bozukluğu birlikte düşünülür.**CEVAP** Kritik bilgi: Enerji alımı kısıtlanır; kişi belirgin zayıf olsa da kendisini kilolu algılayabilir veya kilo almayı engelleyen davranışları sürdürür. Çeldirici: Her yemek reddini anoreksiya saymak. Ayırıcı nokta: Anoreksiya nervozada belirgin düşük beden ağırlığı zorunludur. Bulimiya nervozada tıknırcasına yeme ve telafi davranışları bulunur, beden ağırlığı çoğunlukla normal aralıktadır; kaçınan/kısıtlı yiyecek alımında ise kilo alma ve beden biçimi kaygısı yoktur.

BİLGİ

062

Bulimiyada yineleyici tıknırcasına yeme ve telafi davranışı vardır.**CEVAP** Kritik bilgi: Kısa sürede olağandışı miktarda yeme ve kontrol kaybı; kusma, laksatif, aç kalma veya aşırı egzersiz gibi uygunsuz telafilerle birlikte, haftada en az 1 kez ve 3 ay sürer. Kilo çoğu kez normal aralıktadır. Çeldirici: Çok düşük kiloyu bulimiyanın zorunlu özelliği sanmak. Ayırıcı nokta: Bulimiya nervozada tıknırcasına yeme ve uygunsuz telafi davranışları ortalama haftada en az bir kez, 3 ay boyunca görülür. Bu davranışlar yalnız anoreksiya döneminde gerçekleşiyorsa ayrıca bulimiya tanısı konmaz.

BİLGİ

063

Tıknırcasına yeme bozukluğunda düzenli telafi davranışı yoktur.**CEVAP** Kritik bilgi: Yineleyici kontrol kayıplı aşırı yeme atakları belirgin sıkıntı doğurur; bulimiyadan ayıran nokta uygunsuz telafi davranışlarının düzenli olmamasıdır. Çeldirici: Her tıknırcasına yeme vakasını bulimiya saymak. Ayırıcı nokta: Tıknırcasına yeme bozukluğunda kontrol kaybı ve belirgin sıkıntı vardır fakat düzenli kusma, aç kalma, laksatif kullanma veya aşırı egzersiz yoktur. Düzenli telafi davranışı varsa bulimiya düşünülür.

BİLGİ

064

Kaçınan/kısıtlı yiyecek alımında beden biçimi-kilo kaygısı yoktur.**CEVAP** Kritik bilgi: Duyusal özellik, boğulma-kusma korkusu veya yemeğe ilgisizlik nedeniyle alım kısıtlanır; kilo kaybı, besin eksikliği ya da destek gereksinimi olabilir. Çeldirici: Kilo alma korkusu varsa bu tanıyı seçmek. Ayırıcı nokta: Kaçınan/kısıtlı yiyecek alımı bozukluğunda kısıtlama; yiyeceğin duysal özelliklerine aşırı duyarlılık, olumsuz sonuçtan korkma veya yemeye ilgisizlikle ilişkilidir. Anoreksiyadan ayıran belirti beden ağırlığı ya da biçimine ilişkin bozulmuş yaşantının bulunmamasıdır.

BİLGİ

065

Pika en az 1 ay besin olmayan madde yemidir.**CEVAP** Kritik bilgi: Davranış gelişim düzeyine uygun değildir ve kültürel olarak desteklenen bir uygulama değildir. Çeldirici: Küçük çocuğun gelişimsel ağıza götürmesini pika saymak.

BİLGİ

066

Geri çıkarma bozukluğunda yiyecek yineleyici biçimde ağza getirilir.**CEVAP** Kritik bilgi: En az 1 ay sürer; yiyecek yeniden çiğnenebilir, yutulabilir veya tükürülebilir; gastrointestinal durumla daha iyi açıklanmaz. Çeldirici: Kusma korkusuna bağlı kaçınmayla karıştırmak.

BİLGİ

067

Enürezis istemli de istemsiz de olabilir.**CEVAP** Kritik bilgi: Yatağa veya giysiye yineleyici idrar kaçırma; en az 5 yaş gelişim düzeyi; haftada en az 2 kez, en az 3 ay ya da belirgin sıkıntı/işlev kaybı ölçütü vardır. Çeldirici: Tanım gereği mutlaka istemsiz olduğunu söylemek. Ayırıcı nokta: Enürezis istemli veya istemsiz olabilir; en az 5 yaş gelişim düzeyi, haftada en az iki kez ve en az 3 ay ölçütü aranır. Sıklık koşulu karşılanmasa bile klinik açıdan belirgin sıkıntı veya işlev kaybı varsa ölçüt karşılanabilir.

BİLGİ
068**Enkoprezis de istemli veya istemsiz olabilir.**

CEVAP Kritik bilgi: Uygunsuz yerlere dışkılama; en az 4 yaş gelişim düzeyi; en az 3 ay boyunca ayda en az 1 kez görülür. Çeldirici: Yalnız kabızlığa bağlı olabileceğini sanmak; kabızlık ve kabızlıksız türleri vardır. Ayırıcı nokta: Enkoprezis de istemli veya istemsiz olabilir; en az 4 yaş gelişim düzeyinde, en az 3 ay boyunca ayda en az bir kez görülür. Kabızlık ve taşma inkontinansı ile giden ve gitmeyen türleri bulunur.

BİLGİ
069**Birincil-ikincil ayrımı tanı ölçütü değil, klinik gidiş bilgisidir.**

CEVAP Kritik bilgi: Hiç yeterli kuru/temiz dönem olmaması birincil; sonradan yeniden başlaması ikincil olarak adlandırılır. Kaynaklarda kuru dönem eşiği değişebilir de DSM-5'in temel tanı ölçütü yaş- sıklık-süredir. Çeldirici: 'Bir yıl kuru kalma' şartını DSM-5'in zorunlu tanı ölçütü gibi sunmak. Ayırıcı nokta: Birincil-ikincil ayrımı DSM-5'in temel tanı ölçütü değildir. Kaynaklarda ikincil enürezis için çoğunlukla en az 6 aylık kuruluk dönemi kullanılır; bazı klasik kaynaklarda daha uzun süreler görülebilir. ÖSYM sorusunda verilen kaynağın dili izlenmeli, fakat yaş-sıklık-süre ölçütleriyle 'kuru dönem' bilgisi birbirine karıştırılmamalıdır.

BİLGİ
070**Boşaltım sorunlarında tıbbi ve gelişimsel nedenler dışlanmalıdır.**

CEVAP Kritik bilgi: Diyabet, epileptik durumlar, ilaçlar, kabızlık gibi etkenler değerlendirilir; cezalandırıcı yaklaşım sorunu ve utancı artırabilir. Çeldirici: Davranışı tembellik veya inat olarak etiketlemek.

VIII. Uyku-uyanıklık bozukluklarıBİLGİ
071**İnsomnia uyku fırsatı olduğu hâlde uykuya başlama/sürdürme güçlüğüdür.**

CEVAP Kritik bilgi: Erken uyanma da görülebilir; gündüz işlevselliği bozulur. Süreğen tipte haftada en az 3 gece ve en az 3 ay ölçütü önemlidir. Çeldirici: Az uyumayı tek başına insomnia saymak; mani ve çevresel koşulları dışlamamak. Ayırıcı nokta: İnsomnia için yeterli uyku fırsatı ve koşulları olduğu hâlde uykuya başlama, sürdürme veya erken uyanma güçlüğü gerekir. Süreğen bozuklukta yakınma haftada en az 3 gece ve en az 3 ay sürer; gündüz işlev kaybı bulunur.

BİLGİ
072**Hipersomnolans yeterli ana uykuya rağmen aşırı uykululuktur.**

CEVAP Kritik bilgi: Tekrarlayan uyku dönemleri, dinlendirici olmayan uzun uyku veya uyanık kalmada güçlük olabilir. Çeldirici: Narkolepsiyle otomatik olarak eşitlemek.

BİLGİ
073**Narkolepsinin çekirdeği karşı konulamaz uyku gereksinimi ve uykuya dalmadır.**

CEVAP Kritik bilgi: Katapleksi, hipokretin eksikliği veya REM uykusunun hızlı başlaması eşlik edebilir. Katapleksi ayrı bir bozukluk değil, narkolepsiyle ilişkili ani kas tonusu kaybıdır. Çeldirici: Katapleksiye bağımsız uyku bozukluğu saymak. Ayırıcı nokta: Narkolepsi karşı konulamaz uyku gereksinimi ve gün içinde uykuya dalma ataklarıyla seyredir. Katapleksi uyanıklık sırasında duyguyla tetiklenen ani kas tonusu kaybı; uyku felci ise uykuya dalma veya uyanma geçişinde geçici hareket edememidir.

BİLGİ
074**Obstrüktif uyku apnesinde horlama-solunum durması ve gündüz uykululuğu öne çıkar.**

CEVAP Kritik bilgi: Uyku sırasında üst hava yolu tıkanmasına bağlı apne/hipopne epizotları vardır. Çeldirici: Gece terörü veya kâbusla karıştırmak.

BİLGİ
075**NREM uyanma bozuklukları uyurgezerlik ve uyku terörünü kapsar.**

CEVAP Kritik bilgi: Genellikle gecenin ilk üçte birinde, derin NREM uykusunda görülür; kişi zor uyanır ve olayı sınırlı hatırlar. Çeldirici: Ayrıntılı rüya hatırlama varsa kâbus düşünmek gerekir. Ayırıcı nokta: Uyku terörü ve uyurgezerlik derin NREM uykusunda, çoğunlukla gecenin ilk üçte birinde görülür; kişi zor uyanır ve olayı hatırlamaz ya da çok az hatırlar. Kâbus REM uykusunda, daha çok gecenin ikinci yarısında görülür; kişi hızla ayılır ve rüyayı ayrıntılı anlatır.

BİLGİ 076	Kâbus bozukluğunda kişi hızla uyanır ve rüyayı ayrıntılı hatırlar. CEVAP Kritik bilgi: Genellikle gecenin ikinci yarısında REM uykusunda uzun, korkutucu rüyalar görülür; uyanınca yönelim kısa sürede düzelir. Çeldirici: Uyku teröründeki çılgılık ve otonom uyarılmayı kâbus saymak. Ayırıcı nokta: Kâbus bozukluğunda kişi uyanınca yönelimini hızla kazanır ve rüyayı hatırlar. Uyku teröründe çılgılık, yoğun otonom uyarılma, avutulamama ve sonrasında amnezi daha belirgindir.
BİLGİ 077	Uyku felci DSM-5'te bağımsız bir uyku bozukluğu tanısı değildir. CEVAP Kritik bilgi: Uykuya dalarken veya uyanırken kısa süre hareket/konuşma güçlüğü yaşanabilir; narkolepsiyle ilişkili olabilir ya da yineleyici izole uyku felci biçiminde görülebilir. Çeldirici: 'Karabasan'ı ayrı DSM-5 tanısı olarak sınıflandırmak. Ayırıcı nokta: Halk arasında 'karabasan' denilen uyku felci DSM-5'te bağımsız bir ana tanı değildir. Narkolepsinin belirtisi olabilir veya başka türlü adlandırılan uyku-uyanıklık bozuklukları kapsamında yineleyici izole uyku felci biçiminde ele alınabilir.
BİLGİ 078	REM uykusu davranış bozukluğunda rüyalar motor davranışa dökülür. CEVAP Kritik bilgi: REM sırasında atoni kaybı nedeniyle bağırma, vurma, tekmeleme gibi davranışlar görülebilir; kişi uyandığında rüyayı hatırlayabilir. Çeldirici: Uyurgezerlikle aynı saymak.
BİLGİ 079	Huzursuz bacak sendromunda hareket ettirme dürtüsü dinlenmede artar. CEVAP Kritik bilgi: Rahatsız edici duyumlarla birlikte, akşam-gece kötüleşen ve hareketle kısmen rahatlayan bacakları oynatma gereksinimi vardır. Çeldirici: Genel motor huzursuzluk/anksiyeteye karıştırmak.
BİLGİ 080	Parasomniler uyku sırasında olağandışı davranış/yaşantılardır. CEVAP Kritik bilgi: İnsomnia ve hipersomnolans uyku miktarı-kalitesiyle; parasomniler ise uyku sırasında ortaya çıkan davranışsal/fizyolojik olaylarla ilgilidir. Çeldirici: Bütün uyku yakınmalarını parasomni başlığına koymak.

IX. Madde kullanımı ve bağımlılık

BİLGİ 081	Madde kullanım bozukluğu 11 ölçüt üzerinden şiddetlendirilir. CEVAP Kritik bilgi: 12 ayda 2–3 ölçüt hafif, 4–5 orta, 6 ve üzeri ağır düzeyi gösterir. Ölçütler kontrol kaybı, sosyal bozulma, riskli kullanım ve farmakolojik belirtiler çevresinde toplanır. Çeldirici: Tolerans veya yoksunluk olmadan tanı konamayacağını sanmak. Ayırıcı nokta: Madde kullanım bozukluğu için 12 ay içinde 11 ölçütten en az ikisi gerekir; 2–3 hafif, 4–5 orta, 6 ve üzeri ağırdır. Tolerans ve yoksunluk iki ölçüttür fakat ikisinin bulunması zorunlu değildir.
BİLGİ 082	Tolerans: aynı etki için daha fazla madde gereksinimidir. CEVAP Kritik bilgi: Aynı miktarla belirgin daha az etki görülmesi de toleranstır. Çeldirici: Madde bırakılınca ortaya çıkan belirtileri tolerans saymak. Ayırıcı nokta: Tolerans kullanım sürerken aynı etkiyi elde etmek için dozu artırma veya aynı dozdan daha az etki alma; yoksunluk ise azaltma ya da bırakma sonrasında maddeye özgü belirtiler yaşama durumudur. Entoksikasyon, maddenin alınması sırasında/sonrasında ortaya çıkan geri dönüşlü klinik tablodur.
BİLGİ 083	Yoksunluk: azaltma/kesme sonrası özgül belirtilerdir. CEVAP Kritik bilgi: Maddeye göre titreme, terleme, huzursuzluk, bulantı, uyku ve bilişsel değişiklikler görülebilir; aynı/benzer maddeyi belirtileri gidermek için alma da ölçüttür. Çeldirici: Madde etkisi altındaki tabloyla, yani entoksikasyonla karıştırmak.
BİLGİ 084	Aşerme yoğun madde kullanma isteğidir. CEVAP Kritik bilgi: Kişi bırakmaya çalışsa da başarısız olabilir, maddeyi edinme-kullanma-etkilerinden kurtulmaya çok zaman ayırabilir. Çeldirici: Yalnız fiziksel bağımlılık belirtilerine odaklanmak.

BİLGİ

085

Sosyal sorunlara rağmen sürdürme bir ölçüttür.**CEVAP** Kritik bilgi: Kullanımın yol açtığı kişilerarası/toplumsal sorunları bilmesine rağmen devam etmek bozukluğu destekler. Çeldirici: Sorun çıkınca bırakmayı kullanım bozukluğu ölçütü saymak.

BİLGİ

086

Tehlikeli durumlarda yineleyici kullanım ölçüttür.**CEVAP** Kritik bilgi: Araç kullanırken veya fiziksel tehlike oluşturan koşullarda kullanım riskli kullanım alanındadır. Çeldirici: Tek seferlik kazayı otomatik olarak tanı için yeterli görmek.

BİLGİ

087

Kumar oynama bozukluğu DSM-5'te davranışsal bağımlılıktır.**CEVAP** Kritik bilgi: Kayıpların peşinden koşma, miktarı artırma, bırakma girişimlerinde başarısızlık, yalan söyleme ve ilişkileri/işi riske atma görülebilir. Çeldirici: Kumarın madde olmadığı için bağımlılık başlığında yer almadığını sanmak. Ayırıcı nokta: Kumar oynama bozukluğu DSM-5'te maddeyle ilişkili olmayan davranışsal bağımlılık olarak sınıflandırılan temel tanıdır. Genel internet veya teknoloji bağımlılığı aynı statüde resmî bir tanı değildir.

BİLGİ

088

'Teknoloji/internet bağımlılığı' DSM-5'te resmî genel tanı değildir.**CEVAP** Kritik bilgi: İnternet oyun oynama bozukluğu ileri araştırma gerektiren durumlar arasında ele alınmıştır; genel teknoloji bağımlılığı bağımsız resmî tanı değildir. Çeldirici: Güncel kullanım yaygınlığını DSM sınıflandırmasıyla karıştırmak. Ayırıcı nokta: 'İnternet oyun oynama bozukluğu' DSM-5'in ana tanı bölümünde değil, ileri araştırma gerektiren durumlar bölümündedir. Bu nedenle ÖSYM 'DSM-5'te resmî bağımsız tanı' derse genel teknoloji/internet bağımlılığı doğru seçenek olmamalıdır.

BİLGİ

089

Önleme programı koruyucuyu artırır, riski azaltır.**CEVAP** Kritik bilgi: Aile becerileri, yaşam becerileri, akran baskısıyla baş etme ve erken müdahale önemlidir. Maddelerin ayrıntılı biçimde tanıtılması tek başına temel önleme amacı değildir. Çeldirici: Bilgilendirmenin tek başına davranış değişikliği sağlayacağını varsaymak.

BİLGİ

090

Fizyolojik bağımlılık ile kullanım bozukluğu eş anlamlı değildir.**CEVAP** Kritik bilgi: Uygun tıbbi tedavide tolerans/yoksunluk gelişebilir; tanı için sorunlu kullanım örüntüsü ve diğer ölçütler birlikte değerlendirilir. Çeldirici: Reçeteli ilacı tıbbi gözetimde kullanan herkese bağımlılık tanısı vermek.**X. Özel eğitim, değerlendirme ve son tekrar noktaları**

BİLGİ

091

Tarama farklılığı fark etme; tanılama gereksinimi belirlemedir.**CEVAP** Kritik bilgi: Öğretmen gözlemi, aile görüşmesi ve performans incelemesiyle riskli öğrenciyi belirleyip RAM'a yönlendirme taramadır. RAM'da çok yönlü değerlendirme ve karar tanılamadır. Çeldirici: RAM'a yönlendirmeyi tanılama işleminin tamamlanması sanmak. Ayırıcı nokta: Tarama risk veya farklılık belirtisi gösteren öğrenciyi belirler; tanılama yetersizliğin ve özel eğitim gereksiniminin çok yönlü değerlendirmeyle kararlaştırılmasıdır. Sınıf öğretmeninin gözlem yapıp RAM'a yönlendirmesi tanı koyduğu anlamına gelmez.

BİLGİ

092

Ölçüt dayalı değerlendirme öğrenciyi hedefle karşılaştırır.**CEVAP** Kritik bilgi: Öğrencinin belirli beceri/öğretim hedefini ne ölçüde gerçekleştirdiğine bakar; bireyselleştirilmiş öğretim kararlarına uygundur. Çeldirici: Sınıf ortalamasıyla kıyaslamayı ölçüt dayalı saymak. Ayırıcı nokta: Ölçüt dayalı değerlendirmede öğrencinin performansı önceden belirlenmiş hedefle; norm dayalı değerlendirmede akran grubuyla karşılaştırılır. Bağlı değerlendirme öğrenme güçlüğü olan öğrencinin sınıf içi öğretim gereksinimini belirlemede uygun temel yaklaşım değildir.

BİLGİ 093	Norm dayalı değerlendirme öğrenciyi akran grubuyla karşılaştırır. CEVAP Kritik bilgi: Yüzdelik sıra ve standart puan gibi sonuçlar verir; günlük öğretim hedefi ve öğrencinin kendi ilerlemesini izleme amacı sınırlıdır. Çeldirici: Programa dayalı değerlendirmeyi normlarla kıyaslama sanmak.
BİLGİ 094	Programa dayalı değerlendirme öğretim programındaki ilerlemeyi izler. CEVAP Kritik bilgi: Hangi becerilerin kazanıldığı, sıradaki öğretim gereksinimi ve BEP hedeflerine ilerleme belirlenir. Çeldirici: Norm kullanarak okul geneli sıralama yapmayı faydası saymak.
BİLGİ 095	Portfolyo zaman içindeki gelişimi ürünlerle gösterir. CEVAP Kritik bilgi: Gözlem, hata analizi, müfredat temelli ve ölçüt bağımlı değerlendirmeler sınıf içi kararları destekler. Çeldirici: Tek bir standart test puanını öğrencinin bütün performansı saymak.
BİLGİ 096	En az kısıtlayıcı ortam, uygun destekle tipik akranlarla en fazla birlikteliktir. CEVAP Kritik bilgi: Yerleştirme öğrencinin amaçlarına ulaşmasını sağlayacak kadar destekleyici, özgürlüğünü gereksiz yere sınırlamayacak kadar kapsayıcı olmalıdır. Çeldirici: Her öğrenci için otomatik olarak tam zamanlı kaynaştırmayı tek seçenek saymak. Ayırıcı nokta: En az kısıtlayıcı eğitim ortamı her öğrenci için otomatik tam zamanlı kaynaştırma demek değildir. Önce genel eğitim sınıfında uygun destekler düşünülür; öğrencinin gereksinimleri karşılanamıyorsa destek eğitim odası, özel eğitim sınıfı veya daha yoğun ortamlar bireysel kararlar değerlendirilir.
BİLGİ 097	Doğal öğretim günlük rutin ve doğal fırsat içine yerleşir. CEVAP Kritik bilgi: El yıkarken ıslak-kuru, sofrada az-çok, oyun sırasında isteme becerisi çalışmak doğal bağlam örnekleridir. Çeldirici: Masa başında kart gösterimini doğal öğretim saymak.
BİLGİ 098	Uygulamalı davranış analizinde davranış gözlenebilir ve ölçülebilir tanımlanır. CEVAP Kritik bilgi: Başlama düzeyi alınır, performans sık ölçülür, sistematik geri bildirim/pekiştirme uygulanır; kalıcılık ve genelleme planlanır. Çeldirici: Performansı yetersizlik etiketine göre değerlendirmek.
BİLGİ 099	Projektif ve objektif test ayrımı bilinmelidir. CEVAP Kritik bilgi: TAT belirsiz resimlerden hikâye oluşturma; Rorschach mürekkep lekeleri, MMPI standart maddelerden oluşan objektif kişilik envanteridir. Çeldirici: TAT'yi 30 resim ve 1 boş kart bilgisinden kaçırmak. Ayırıcı nokta: TAT'de belirsiz insan durumlarını içeren resimler üzerinden öykü oluşturulur; Rorschach'ta mürekkep lekeleri yorumlanır, MMPI ise standart doğru-yanlış maddelerinden oluşan objektif kişilik envanteridir. Projektif testlerde belirsiz uyaran, objektif testlerde standart madde ve puanlama ana ipucudur.
BİLGİ 100	Son 48 saat stratejisi: süre + çekirdek ipucu + dışlama. CEVAP Kritik bilgi: Vaka sorusunda önce süreyi işaretleyin; sonra baskın temayı bul (rezil olma, terk edilme, hak ihlali, büyüsel düşünce, kaçış-yardım vb.); son olarak benzer tanının zorunlu ama vakada bulunmayan ölçütünü ara. Çeldirici: Her belirtiden ayrı tanı üretip vakanın bütün örüntüsünü kaçırmak. Ayırıcı nokta: Süre tek başına her zaman yeterli değildir. Önce süreyi, sonra çekirdek temayı, ardından zorunlu ölçütü ve dışlama koşulunu denetleyin. Örneğin 2 haftalık travma sonrası tablo akut stres bozukluğunu; 2 aylık psikoz şizofreniform bozukluğu düşündürür, fakat nihai seçim için ilgili belirti ve işlev ölçütleri de karşılanmalıdır.

2026 PDR ÖABT İÇİN YÜKSEK OLASILIKLI 15 BAŞLIK - BÜLENT TANIK

BİLGİ
001**Akut stres bozukluğu–TSSB–uyum bozukluğu ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. ÖSYM, aynı stresli olay üzerinden tanıyı süre ve olayın niteliğiyle ayırabilir. Travma sonrası belirtiler 3 gün–1 ay sürerse akut stres bozukluğu; 1 aydan uzun sürerse TSSB düşünülür. Uyum bozukluğunda ise ölüm tehdidi, ağır yaralanma veya cinsel şiddet niteliğinde travma şart değildir; tanımlanabilir bir stresöre verilen, 3 ay içinde başlayan ve başka bir bozuklukla daha iyi açıklanmayan tepki vardır.

BİLGİ
002**Kısa psikotik bozukluk–şizofrenimsi bozukluk–şizofreni ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. En güçlü soru alanı süredir: kısa psikotik bozukluk 1 gün–1 aydan kısa, şizofrenimsi bozukluk 1–6 ay, şizofreni toplamda en az 6 ay sürer. ÖSYM süreyi tek başına vermekle yetinmeyip şizofrenide işlev düzeyinde belirgin düşmeyi, kısa psikotik bozuklukta önceki işlevselliğe dönüşü veya şizofrenimsi bozuklukta işlev kaybının zorunlu olmadığını çeldirici yapabilir.

BİLGİ
003**Depersonalizasyon–derealizasyon ve psikoz ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Depersonalizasyonda kişi kendisine, bedenine veya zihinsel süreçlerine yabancılaşır; derealizasyonda dış çevre gerçek dışı, sisli veya cansız algılanır. Her ikisinde de gerçeği değerlendirme yetisi korunur. ÖSYM, “kendimi dışarıdan izliyorum gibiyim” ile “çevrem film sahnesi gibi” ifadelerini ayırabilir veya gerçekliğin korunmasını psikoz çeldiricisine dönüştürebilir.

BİLGİ
004**Panik atak–panik bozukluk–agorafobi–toplumsal kaygı ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Panik atak bağımsız bir bozukluk değil, farklı bozukluklarda görülebilen belirti kümesidir. Panik bozuklukta yineleyici ve beklenmedik atakların ardından en az 1 ay kaygı veya davranış değişikliği; agorafobide kaçmanın zor veya yardımın ulaşılamaz olacağı düşüncesi; toplumsal kaygıda ise olumsuz değerlendirilme ve küçük düşme korkusu aranır.

BİLGİ
005**OKB–obsesif kompulsif kişilik bozukluğu ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. OKB’de obsesyonlar yineleyici ve sıkıntı veren düşünce, dürtü veya imgeler; kompulsiyonlar kaygıyı azaltmaya yönelik davranış veya zihinsel eylemlerdir. Belirtiler çoğunlukla benliğe yabancıdır. Obsesif kompulsif kişilik bozukluğunda ise düzen, mükemmeliyetçilik, kontrol ve katılık yaygın, kalıcı ve çoğu zaman benlikle uyumlu bir kişilik örüntüsüdür.

BİLGİ
006**Mani–hipomani ve Bipolar I–Bipolar II ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Mani olağan olarak en az 1 hafta; hipomani en az 4 gün sürer. Psikotik özellik veya hastaneye yatış gereksinimi varsa dönem mani kabul edilir. Bipolar I için en az bir mani dönemi yeterli, majör depresif dönem zorunlu değildir. Bipolar II için hipomani ile majör depresif dönem birlikte gerekir ve geçmişte mani bulunmamalıdır.

BİLGİ
007**Bedensel belirti–hastalık kaygısı–konversiyon–yapay bozukluk–temaruz ayrımı**

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Bedensel belirti bozukluğunda belirtiye ilişkin aşırı düşünce, kaygı ve davranış; hastalık kaygısında belirgin yakınma olmadan ciddi hastalık korkusu; konversiyonda nörolojik durumla uyuşmayan motor veya duyu belirtisi vardır. Yapay bozuklukta belirti bilinçli üretilir ancak belirgin dış ödül yoktur; temaruzda para, izin veya sorumluluktan kaçma gibi dışsal kazanç bulunur.

BİLGİ

008

KOKGB–davranım bozukluğu–aralıklı patlayıcı bozukluk ayrımı

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. KOKGB’de en az 6 ay süren öfkeli, tartışmacı ve kinci örüntü; davranım bozukluğunda insan veya hayvan haklarını ihlal, mala zarar, hırsızlık ve ciddi kural ihlalleri vardır. Aralıklı patlayıcı bozuklukta ise saldırı planlanmamış, dürtüsel, provokasyonla orantısız ve somut kazanç amacı taşımayan öfke patlamasıdır.

BİLGİ

009

Şizoid–çekingen–şizotipal kişilik ayrımı

CEVAP Olasılık: Yüksek. Şizoid kişi yakın ilişki istemez ve yalnızlığı tercih eder; çekingen kişi ilişki ister fakat eleştirilme ve reddedilme korkusuyla uzak durur. Şizotipal kişilikte sosyal güçlüğü büyüsel düşünce, referans fikirleri, olağandışı algılar ve eksantrik davranışlar eşlik eder. “İstemiyor–istiyor ama korkuyor–tuhaf inanışlarla uzaklaşıyor” üçlü ayrımı güçlü bir vaka sorusuna dönüşebilir.

BİLGİ

010

Sınırdaki kişilik–bipolar bozukluk ve histriyonik–narsisistik kişilik ayrımı

CEVAP Olasılık: Yüksek. Sınırdaki kişilikte terk edilme korkusu, idealize etme–değersizleştirme, boşluk, kendine zarar ve kişilerarası olaylara bağlı hızlı duygulanım değişimi öne çıkar. Bipolar bozuklukta değişimler belirli duygudurum dönemleri biçimindedir. Histriyonik kişi ilgi odağı olmayı; narsisistik kişi üstünlüğünün tanınmasını ve hayranlık görmeyi ister.

BİLGİ

011

OSB–toplumsal iletişim bozukluğu ayrımı

CEVAP Olasılık: Yüksek. OSB’de toplumsal iletişim ve etkileşim yetersizliklerine sınırlı, yineleyici davranış, ilgi veya etkinlik örüntüsü eşlik etmelidir. Toplumsal iletişim bozukluğunda dilin toplumsal kullanımında güçlük vardır fakat sınırlı-yineleyici davranış örüntüsü bulunmaz. ÖSYM, göz teması veya sosyal iletişim güçlüğünü tek başına OSB kabul ettiren bir çeldirici kullanabilir.

BİLGİ

012

Özgül öğrenme bozukluğu ve özel eğitimde değerlendirme

CEVAP Olasılık: Yüksek. Özgül öğrenme bozukluğunda okuma, yazılı anlatım veya matematik güçlüğü hedefe yönelik yardıma rağmen en az 6 ay sürer ve yetersiz öğretim, zihinsel ya da duysal yetersizlikle daha iyi açıklanmaz. Buna bağlı olarak tarama–tanılama, ölçüt dayalı–norm dayalı değerlendirme ve bağlı değerlendirmenin sınıf içi kullanımındaki sınırlılık birlikte sorulabilir.

BİLGİ

013

Enürezis–enkoprezis ölçütleri ve birincil–ikincil ayrımı

CEVAP Olasılık: Yüksek. Her iki bozukluk da istemli veya istemsiz olabilir. Enüreziste en az 5 yaş, haftada en az iki kez ve en az 3 ay; enkopreziste en az 4 yaş, ayda en az bir kez ve en az 3 ay ölçütleri önemlidir. Birincil–ikincil ayrımındaki kuru veya temiz dönem, temel DSM-5 tanı ölçütleriyle karıştırılmamalıdır.

BİLGİ

014

Parasomniler: uyku terörü–kâbus–uyurgezerlik–uyku felci

CEVAP Olasılık: Çok yüksek. Uyku terörü ve uyurgezerlik çoğunlukla gecenin ilk üçte birindeki NREM uykusunda görülür; kişi zor uyanır ve olayı sınırlı hatırlar. Kâbus daha çok gecenin ikinci yarısındaki REM uykusunda görülür; kişi hızla ayılır ve rüyayı hatırlar. Karabasan olarak bilinen uyku felci DSM-5’te bağımsız bir ana tanı değildir.

BİLGİ

015

Yeme bozuklukları ve davranışsal bağımlılıklar

CEVAP Olasılık: Yüksek. Anoreksiyada düşük beden ağırlığı ve kilo alma korkusu; bulimiyada tıknırcasına yeme ile düzenli telafi davranışı; tıknırcasına yeme bozukluğunda telafinin olmaması; kaçınan/kısıtlı yiyecek alımında beden biçimi ve kilo kaygısının bulunmaması ayırt edicidir. Bağımlılık alanında kumar oynama bozukluğunun davranışsal bağımlılık olması, genel teknoloji/internet bağımlılığının ise DSM-5’te resmî bağımsız tanı olmaması sorulabilir. Son çalışma önerisi: Bu 15 başlıkta tanım ezberlemek yerine her bozukluğun süre, yaş, çekirdek belirti, işlev kaybı ve dışlama koşulunu karşılaştırmalı tekrar edin. ÖSYM’nin son dönem vaka sorularında doğru yanıtı çoğu kez tek bir ayırt edici ifade götürmektedir.

PDR-ÖABT Davranış ve Uyum Problemleri (2014 – 2025)

2014		
Soru	Konu	Kısa Açıklamalar
1	Sınırdaki kişilik bozukluğu	Boşluk duygusu, yineleyici intihar girişimleri, kendine zarar verme, dürtüsellik ve yalnız kalamama birlikte verildiğinde akla ilk sınırdaki kişilik bozukluğu gelmelidir. ÖSYM ayırt edici belirtileri birlikte sorgular.
2	Zorbalık	Zorbalık; kasıtlı, süreklilik gösteren ve güç dengesizliğine dayalı saldırgan davranıştır. Her sosyoekonomik düzeyde görülebilir.
3	Ergen depresyonu	Ergenlikte ağır depresyon kızlarda daha sık görülür. İntihar riski, madde kullanımı ve akademik başarısızlık önemli ipuçlarıdır.
4	DEHB'de yönlendirme	İşlevselliği bozan DEHB'de okul psikolojik danışmanının önceliği aileyle iş birliği kurarak profesyonel değerlendirmeye yönlendirmektir.
2015		
1	Kişilik bozukluklarının ortak özellikleri	Kişilik bozuklukları katı ve sürekli; çoğu ego-sintoniktir (Benlikle uyumludur, kişi yaptığı şeyin normal, doğal olduğunu düşünür. Bunun tersine ise ego – distonik denir. Ego – distonik bireyler “Böyle hissediyor /davranıyorum ama bunlar bana da saçma geliyor” düşüncesindedir) ve işlevselliği bozar. Belirtiler ergenlik/geç ergenlikte başlar.
2	Anoreksiya nervoza	Çok zayıf olmasına rağmen kendini kilolu görme, kilo alma korkusu ve yeme kısıtlaması birlikte verildiğinde anoreksiya düşünülmelidir. (Bulimia nervoza ise bireyin kısa sürede aşırı miktarda yemek yediği gizli tıknama nöbetleri ve ardından bu kalorilerden kurtulmak için kusma veya müshil kullanma gibi uygunsuz arınma davranışlarıyla seyreden ciddi bir yeme bozukluğudur. Kilo genellikle normal belki hafif kiloludur)
3	Otizm spektrum bozukluğu	Sosyal İletişim ve Sosyal Etkileşimde Kalıcı Yetersizlikler: Kişinin başkalarıyla karşılıklı konuşma başlatma ve sürdürmede zorlanması, göz teması kuramama veya jest/mimikleri anlamlandırma gibi sözel olmayan iletişimde eksiklikler yaşaması ve akranlarıyla yaşantısına uygun ilişkiler geliştirmekte, sürdürmekte güçlük çekmesidir. Sınırlı, Tekrarlayıcı Davranış Örüntüleri, İlgi Alanları veya Etkinlikler: Basmakalıp/tekrarlayıcı motor hareketler sergileme (el çırpma, sallanma, dönme vb.), düzen ve rutinlere aşırı bağlılık göstererek değişikliklere karşı yoğun tepki verme, çok kısıtlı ve anormal derecede yoğun ilgi alanlarına sahip olma ya da duyuşsal uyarılara karşı (ses, ışık, dokunma gibi) aşırı hassasiyet veya tepkisizlik yaşanmasıdır.
4	Öğrenme güçlüğünde değerlendirme	Öğrenme güçlüğü olan çocukların değerlendirilmesinde, öğrenciyi sınıf arkadaşlarıyla kıyaslayan bağıl değerlendirme (norma dayalı sistem) yerine, kendi geçmiş performansı ve potansiyeliyle kıyaslayan bireysel (kendi gelişimine göre) değerlendirme esas alınmalıdır.
2016		
1	Yaygın kaygı bozukluğu	Birden fazla yaşam alanına yönelik en az 6 ay süren, kontrol edilmesi güç kaygı ve buna eşlik eden belirtiler temel ipucudur. Ana tema kişinin her konuda aşırı evhamlı, kuruntulu olmasıdır.
2	Madde kullanımını önleme	Önleme programları risk faktörlerini azaltmayı ve koruyucu faktörleri artırmayı hedefler; maddeyi tanıtmayı değil.
3	Öğrenme stratejileri	Metinde önemli yerlerin altını çizme, en çok okuduğunu anlama becerisini destekler.
4	Narsisistik kişilik bozukluğu	Grandiyözite, hayranlık beklentisi ve empati eksikliği birlikte verildiğinde akla narsisistik kişilik bozukluğu gelmelidir. Bu kişiler diğer insanlara hep tepeden bakar, kendisini öylesine özel görür ki ancak kendisi gibi çok özel biri tarafından anlaşılabilceğini düşünür.
5	Karşıt olma-karşı gelme bozukluğu	Sık öfkelenme, otoriteyle çatışma, başkalarını suçlama, alınganlık ve kin tutma temel belirtilerdir. (İnsanlara, hayvanlara, eşyalara zarar verme gibi durumlar yoktur.)

6	DSM-5 bağımlılıklar	DSM-5'te teknoloji bağımlılığı resmi bağımlılık tanısı değildir; kumar ise davranışsal bağımlılık olarak yer alır.
7	Özgül öğrenme bozukluğu	Zihinsel yetersizlikle ya da yetersiz eğitim olanakları ile açıklanamaz. Çünkü bu çocuklar ortalama ya da ortalamının üzerinde zekaya sahiptir ve eğitim olanaklarından yoksun kalma ile durumun bir ilgisi yoktur. Durum nörogelişimsel kökenlidir. Disleksi (Okuma Bozukluğu): Bireyin kelimeleri doğru ve akıcı okuma, okuduğunu anlama, harf-ses ilişkisini kurma ve heceleme alanlarında yaşadığı belirgin güçlükleri ifade eden, en sık rastlanan öğrenme bozukluğu türüdür. Disgrafi (Yazılı Anlatım Bozukluğu): Kişinin düşüncelerini yazıya dökerken dil bilgisi, imla, noktalama işaretleri, kelime seçimi, paragraf düzeni ve el yazısının okunabilirliği konularında yaşadığı kronik zorluktur. Diskalkuli (Matematik Bozukluğu): Sayısal kavramları anlama, sayı doğrusu mantığını kavrama, matematiksel sembolleri tanıma, çarpım tablosunu öğrenme ve temel aritmetik işlemler ile problemleri çözmede yaşanan gelişimsel güçlüğü tanımlar. Bu çocukların kaynaştırma öğrencisi olarak kendi sınıflarında eğitimlerine devam etmesi gerekir.
8	Kekemelikte öğretmen yaklaşımı	Sakin, yavaş konuşmayı modellemek ve öğrencinin sözünü tamamlamamak en uygun yaklaşımdır.
2017		
1	Narsistik kişilik bozukluğu	Üstünlük duygusu, hayranlık beklentisi ve empati eksikliği ayırt edici özelliklerdir.
2	Karşıt olma-karşı gelme bozukluğu	Öfke, tartışmacılık, kin tutma ve başkalarını suçlama birlikte değerlendirilir.
3	DSM-5 bağımlılıklar	Teknoloji bağımlılığı DSM-5'te resmi bağımlılık bozukluğu değildir. (Araştırılması gerekenler kısmında yer alır)
4	Özgül öğrenme bozukluğu	Akademik güçlükler zekâ yetersizliğiyle açıklanamaz.
5	Kekemelikte destek	Öğretmenin sakin ve telaşsız iletişimi öğrencinin kaygısını azaltır.
2018		
1	Paranoid kişilik bozukluğu	Kanıt olmadan aldatılma, sömürülme ve zarar göreceğine inanma; başkalarına güvenememe ve sır vermekten kaçınma birlikte verildiğinde paranoid kişilik bozukluğu düşünülmelidir.
2	Agorafobi	Tek başına dışarı çıkamama, toplu taşıma ve kalabalıktan kaçınma, eşlikçiye ihtiyaç duyma agorafobiye düşündürür. DSM V 'te tanımlanan 5 kriterden 2'si görülmelidir.
3	Özgül öğrenme bozukluğunda öğretim	Yoğun akademik yük yerine uyarlamalar, açık yönergeler ve çoklu öğretim yöntemleri kullanılmalıdır. Yoğun akademik yük, öğrencide başarısızlığı artırır.
4	Otizimde eğitim	Çocuğun ilgi alanlarından yararlanmak ve <u>ortak dikkat</u> kurmak temel eğitim yaklaşımıdır. Ortak dikkat , iki bireyin (örneğin bir çocuk ve bir yetişkinin) bir nesne, olay veya kişiye odaklanırken aynı zamanda birbirlerinin de bu ilgiye katıldığının farkında olması ve bu ilgiyi sosyal olarak paylaşmasıdır. Örnek: Bir çocuğun odada uçan bir balonu fark ettiğinde önce balona bakması, ardından heyecanla öğretmenin yüzüne bakıp göz teması kurarak parmağıyla balonu işaret etmesi ve tekrar öğretmeniyle birlikte balonu izlemeye devam etmesi.
2019		
1	Panik bozukluk	Ani başlayan çarpıntı, nefes darlığı, titreme ve kontrolü kaybetme korkusu panik atağın temel ipuçlarıdır. Ataklar her an olabilir ancak stresin artırıcı etkisi bilinmektedir. (Dikkat edin, illaki stresle beraber olacak diye bir şey yok. Stres sadece artırıcı unsurdur.)
2	Sınırdaki kişilik bozukluğu	İdealize etme-değersizleştirme (göklere çıkartıp yerin dibine sokma), terk edilme korkusu, dürtüsellik ve intihar girişimleri birlikte değerlendirilir.

3	Büyüklik sanrısı	Kendisini olağanüstü yetenekli veya özel görevli görme grandiyöz (büyüklik) sanrısını gösterir.
4	Alkol kullanım bozukluğu	Sorunlara rağmen kullanımı sürdürme DSM-5 ölçütüdür; sorun çıkınca bırakma değildir. Alkol kullanım bozukluğunda kişinin daha önce kullanmak istemeyi bırakma ve başarısız denemeleri vardır.
5	Davranım bozukluğu	Davranım bozukluğu; bireyin başkalarının temel haklarını, yaşa uygun toplumsal kural ve yasaları kasıtlı ve sürekli olarak ihlal ettiği, içinde insanlara/hayvanlara fiziksel saldırganlık, mülke zarar verme, hırsızlık ve ağır kural ihlalleri barındıran ciddi bir psikiyatrik tablodur. “Çocuklukta başlayan” ve “ergenlikte başlayan” olmak üzere iki alt tipi vardır. Bu durumun yetişkinlikteki devamı “antisosyal kişilik bozukluğu” olarak görülür.
6	Özgül öğrenme bozukluğu	Akademik güçlükler başka yetersizliklerle (zihinsel, yetersiz eğitim vb) açıklanamaz. Çünkü özgül öğrenme bozukluğunda yaşanan akademik güçlük nörogelişimseldir. Bu çocukların zekası normal ya da normalin üzerindedir.
7	Üstün yetenek	Üstün yetenekli öğrenciler her zaman buna uygun akademik başarı sergileyemeyebilir. Bu durum sadece üstün yetenekli öğrenciler için değil, tüm öğrenciler için geçerlidir. Ayrıca yanlış bilinenin aksine, bu öğrencilerin empati yetenekleri sınırlı değildir.
8	Kaynaştırma	Kaynaştırma farklılıklara saygı ve kabul geliştirmeyi amaçlar. Özel eğitim öğrencileri için gerçek anlamda en az sınırlandırıcı ortam “tam zamanlı kaynaştırma”dır. Tam zamanlı kaynaştırmada, öğrencinin kaydı normal sınıftadır ve tüm derslere diğer öğrencilerle birlikte girer. Ayrıca ihtiyaç duyduğu kısımlarda destek eğitim odasında da eğitim alır.
2020		
1	Obsesif kompulsif kişilik bozukluğu	Aşırı düzen, mükemmeliyetçilik, kontrol ihtiyacı ve esneklik kaybı yani aşırı katı olma ile verilir.
2	Bipolar bozukluk	Depresyon öyküsünden sonra en az bir hafta süren taşkınlık ve enerji artışı mani lehinedir. Bipolar I tanısı için en az bir hafta süren “mani” halinin görülmesi yeterlidir (Depresyon olabilir de olmayabilir de ayrıca mani hali psikozla seyreder ve hastaneye yatırması gerekir) ancak Bipolar II için en az dört gün süren hipomani ve 14 günlük majör depresyon gerekir. Burada hastaneye yatmayı gerektirecek psikozlu hal yoktur.
3	Yaygın kaygı bozukluğu	Birçok yaşam alanına yayılan sürekli endişe ve uyku bozukluğu temel ipucudur. Yani bu bireylerde en az altı aylık süreçte her konuda aşırı evham, kuruntu vardır. Her şeyi kafaya taktıkları için kas gerginliği, odaklanma güçlükleri görülür.
4	Özgül fobi	Belirli nesne ya da duruma yönelik yoğun korku ve kaçınma vardır.
5	Ayrılık kaygısı etiyolojisi	Evden veya bağlanılan kişiden ayrılmaya yönelik sıkıntı hali görülür. Burada kayıp – zarar görme endişesi, ayrılığa yol açacak olay korkusu (bağlanılan kişinin başına kaza, ölüm gelecek vb.) , buna bağlı olarak okula – işe – başka yere gitme noktasında ret yaşanabilir. Evin dışında uyumayı reddetme, ayrılık temalı kabuslar ve fiziksel belirtiler (somatizasyon) görülebilir.
6	Öğrenme bozukluğunda sınıf düzenlemeleri	Tek tip materyal yerine çoklu materyal kullanılmalıdır. Öğrenci; kapı veya pencere kenarı gibi dikkat dağıtıcı alanlardan uzak, öğretmene yakın ve tahtayı doğrudan görebileceği ön sıralara oturtulmalıdır. Sınıf kuralları, günlük ders programı ve ödev adımları tahtada veya sınıf panosunda açık, net ve görsel şemalarla desteklenerek ilan edilmelidir. Sınıfın arka plan gürültüsü minimumda tutulmalı, panolar aşırı materyalle doldurularak görsel kalabalık (uyaran yoğunluğu) yaratılmamalıdır. Öğrenci, yönergeleri takip etmede ve sınıf içi organizasyonda ona sakin bir şekilde rehberlik edebilecek, sabırlı ve akademik olarak uyumlu bir sıra arkadaşıyla eşleştirilmelidir. Ders araç gereçlerinin, yardımcı kılavuzların ve materyallerin yeri sabit olmalı; öğrencinin bunlara karmaşa yaşamadan kolayca ulaşabilmesi sağlanmalıdır.

2021		
1	Karşıt olma-karşı gelme bozukluğu	En az 6 ay süren karşı gelme, bilerek kızdırma, başkalarını suçlama, gücenme, kin tutma temel belirtilerdir.
2	Gerçekdışılık (derealizasyon)	Çevreyi rüya gibi veya perde arkasından, film dekoruymuş gibi adeta iki boyutlu izliyormuş gibi algılama tipiktir. (Depersonalizasyon (Kendine Yabancılaşma): Kişinin kendi bedenine, zihnine veya benliğine yabancılaşmasıdır. Kişi kendi vücudunun dışına çıkmış ve dışarıdan bir gözlemci gibi kendi hareketlerini, konuşmalarını izliyormuş hissine (otoskopi) kapılır; elleri, kolları veya sesi sanki kendisine ait değilmiş gibi gelir.
3	Bağımlı kişilik bozukluğu	Karar vermede başkalarına aşırı ihtiyaç duyma, yalnız kalamama, bu nedenle aşırı boyun eğme belirgindir.
4	Antisosyal kişilik bozukluğu	Kökeni çocukluk yıllarına uzanan (davranım bozukluğu), hak ihlali, suç davranışı ve pişmanlık duymama ayırt edicidir. Belirgin şekilde canlılara, mülke zarar verme, yalan söyleme, sahtekarlık, manipülasyon, sorumsuzluk belirgindir.
5	Şizotipal kişilik bozukluğu	Garip inançlar, büyüsel düşünme (altında his, zihin okuma vb.) ve tuhaf algısal yaşantılar, alışılmadık – garip kıyafetler ile kendini belli eder.
6	Öğrenme güçlüğü	Okuma, yazma ve matematik güçlüğü her bireyde birlikte görülmek zorunda değildir. (Bir çocuk üstün bir matematik becerisine sahipken sadece okuma ve harfleri tanımada (disleksi) sorun yaşayabilir. Ya da tam tersi, okuma-yazması çok akıcı olan bir çocuk sayısal kavramları ve işlemleri (diskalkuli) anlamakta büyük güçlük çekebilir.)
7	Zihinsel yetersizlik	Akademik yetersizliğe uyumsal beceri eksiklikleri de eşlik eder. Tanı kriterleri için zeka testi, uyumsal beceriler ve gelişimsel dönemde ortaya çıkma vardır.
8	Üstün yetenekli çocuklarda ebeveyn tutumu	Tüm gelişim alanlarını desteklemek işlevsel ebeveyn tutumudur. (En büyük yanlış sadece zihinsel gelişimine odaklanmaktır. Oysa bu çocukların başta duygusal ihtiyaçları olmak üzere tüm alanları da geliştirilmelidir.) Ayrıca merakın teşvik etmek gerekir. Zekayı övmekten kaçınmak, süreci övmek yani gösterdiği çaba için takdir etmek gerekir. Üstün yetenekli de olsa onun bir çocuk olduğunu unutmamak, gerçekçi sınırlar koymak önemlidir. Mümkün mertebe geniş ilgi alanları sunulmalıdır. Öğretmenlerin müfredatı zenginleştirmesi gerekir. Çocuğa hep aynı alanda (örneğin matematikten ek 50 soru gibi) ödevler vermesi uygun değildir. Farklılaştırılmış eğitim uygulanması gerekir.
2022		
1	Özgül fobi	Kaçınma davranışı kısa vadede kaygıyı azaltır ancak uzun vadede korkuyu pekiştirir. Özgül fobide birey genellikle verdiği tepkinin aşırı – mantıksız olduğunun bilincindedir. Tanı noktasında 6 ay şartı unutulmamalıdır. Hayvanlar, böcekler, doğal çevre (yükseklik, fırtına, derin – açık su kütleleri, karanlık, kan, enjeksiyon, uçak, asansör vb...)
2	Paranoid kişilik bozukluğu	Yersiz kuşkuculuk, güvenmeme ve davranışları kötü niyetli yorumlama temel ipuçlarıdır.
3	Şizofreni	DSM-5'te tanı için bozukluğun toplam süresi en az 6 aydır. (1 gün – 1 ay arası olursa “kısa psikoz – kısa psikotik bozukluk”; 1 ay – 6 ay arası sürerse “şizofreniform – şizofrenimsi” Not: Şizofreniform tanılı hastaların yaklaşık yüzde 70’i şizofreniye dönüşür.)
4	Alkol yoksunluğu (kesilme)	Madde bırakıldıktan sonra ortaya çıkan bedensel belirtiler kesilme/yoksunluktur. (Aşırı terleme ya da nabızın dakikada 100 vuruşun üzerine çıkması (taşikardi), tremor (el titremesinde artış), insomnia (uykuya dalmada güçlük), mide bulantısı ve kusma, geçici halüsinasyonlar, illüzyonlar, psikomotor ajitasyon (huzursuzluk, yerinde duramama, anksiyete (yoğun kaygı, iç sıkıntısı), jeneralize tonik – klonik nöbetler (genel kasılma / epileptik nöbetler)

5	DSM-5 sınıflaması	Nörogelişimsel Bozuklukları: Zihinsel Gelişimsel Bozukluklar (Zihinsel Yetersizlik), İletişim Bozuklukları (Dil Bozukluğu, Konuşma Sesi Bozukluğu, Çocuklukta Başlayan Akıcılık Bozukluğu/Kekemelik, Sosyal/Pragmatik İletişim Bozukluğu), Otizm Spektrum Bozukluğu, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB), Özgül Öğrenme Bozukluğu (Disleksi, Disgrafi, Diskalkuli), Motor Bozukluklar (Gelişimsel Koordinasyon Bozukluğu, Basmakalıp Davranış Bozukluğu, Tik Bozuklukları/Tourette Sendromu) Dikkat: Tourette Sendromu: Hem birden fazla motor (hareket) tiki hem de en az bir vokal (ses) tiki nin aynı dönemlerde olmasa bile hastalık süresince bir arada görüldüğü ve bu tiklerin ilk başlama yaşından itibaren en az bir yıl boyunca istikrarlı şekilde devam ettiği nörogelişimsel bir motor bozukluktur.
6	Özgül öğrenme bozukluğu	Akıcı okuma, yazma ve anlamlandırma güçlükleri tipiktir.
7	Özel eğitimde gönderme öncesi süreç	Bu sürecin temel amacı gereksiz etiketlemeyi önlemektir. RAM sevkinden önce sınıf içi uyarlamalar yapılmalıdır. (Bu aşamada sınıf öğretmeni öğrenciye özel öğretim yöntemleri uygular, sınıf düzenini değiştirir, veli ile iş birliği yapar ve okul rehberlik öğretmeninden profesyonel destek alarak çocuğu yakından gözlemler. RAM Sürecini Başlatır ya da Sonlandırır : Eğer okul içinde yapılan tüm bu zenginleştirilmiş eğitim ve davranışsal müdahalelere rağmen çocukta en az 6 ay boyunca hiçbir ilerleme sağlanamazsa, "gönderme öncesi süreç" tamamlanır; öğretmen tarafından detaylı bir "Eğitsel Değerlendirme İsteği Formu" doldurularak öğrenci resmi tanılama için RAM'a (gönderme sürecine) sevk edilir.)
8	Otizm spektrum bozukluğu	Yüksek akademik başarı OSB'nin tipik özelliği değildir. (Dikkat: Günümüzde otizmin bir spektrum haline gelmesiyle (Asperger durumu da bu spektrumun içinde, ayrı bir tanı yok) eski anlayıştan farklı olarak zihinsel yetersizlik eşlik etmeyen (normal/üstün zekalı) kişilerin oranı %50'nin üzerine çıkmış, zihinsel yetersizlik gösterenlerin oranı ise klinik çalışmalarda yaklaşık %30-35 bandına gerilemiştir. Ancak bu durum yüksek akademik başarı anlamına gelmemektedir.)
2023		
1	Obsesif kompulsif kişilik bozukluğu	Aşırı düzen, kontrol, katılık – inatçılık, mükemmeliyetçilik (bu yüzden görevini yapamaz hale gelebilir), ahlak ve değerlere esneklik gösterememe, cimrilik örüntüsü ayırt edicidir.
2	Sanrı-Halüsinasyon ayrımı	Görmek/duymak halüsinasyondur; sarsılmaz yanlış inanç sanrıdır. Yani halüsinasyon 5 duyu ile ilgilidir. Var olmayan bir uyarıcı duyumsanır. Sanrı ise duyuyla ilgili değil inançla ilgilidir. Sanrı (Düşünce Bozukluğu) : Kişi, karnındaki hafif bir gaz şişkinliğini veya normal bir bağırsak hareketini hissettiğinde, gizli güçlerin uykusunda karnını yarıp içine bir dinleme cihazı (çip) yerleştirdiğine inanır. Doktorlar ultrason çekip midesinin temiz olduğunu gösterse bile bu fikrinden ve inancından asla vazgeçmez. Halüsinasyon (Algı Bozukluğu) : Birey, cildinin altında veya kaslarının içinde yüzlerce küçük böceğin canlı canlı yürüdüğünü, ısırıldığını ve etini kemirdiğini doğrudan teninde hisseder (dokunsal halüsinasyon). Dışarıdan bakıldığında derisinde hiçbir şey yoktur ancak o, bu fiziksel hissi (olmayan duyumu) bizzat yaşar .
3	Tolerans-Yoksunluk	Aynı etki için doz artışı tolerans ; bırakınca belirtiler yoksunluktur .
4	Disleksi	Okuma doğruluğu ve heceleme güçlüğü ön plandadır.
5	Normal dışı davranış	Sosyal rahatsızlık ve öngörülemezlik ölçütleri kullanılabilir. Dikkat : Bir davranışın normal dışı değerlendirilmesinde kültürel ölçütler de vardır. Endonezya'nın Sulawesi Adası'nda yaşayan Toraja Halkı, "Ma'nene Festivali" (Ceset Temizleme Töreni) kapsamında her üç yılda bir ölmüş akrabalarının mumyalanmış bedenlerini mezardan çıkarır, temizler, en güzel elbiselerini giydirir ve onlarla kasabada yürüyüp fotoğraf çektirirler. Bizde birisi böyle bir şey yapmaya kalksa ne denir 😊

6	Tarama	Öğretmenin fark etmesi ve RAM'a yönlendirmesi tarama basamağıdır. "Okul öncesi öğretmeni, bir öğrencisinde akranlarından farklı ve riskli davranışlar gözlemlediğinde özel eğitimin ilk basamağı olan tarama sürecini doğal bir ön eleme adımıyla başlatmış olur; bu farkındalığın ardından çocuk Rehberlik ve Araştırma Merkezi'ne (RAM) sevk edilerek uzmanlarca uygulanan standart zekâ ve gelişim testleri neticesinde resmi olarak "Özgül Öğrenme Güçlüğü" teşhisi konulursa tanılama aşaması gerçekleşir; son olarak okul bünyesindeki kurulun çocuğun bu tanıya göre okuma, yazma ve motor becerilerindeki güçlü ile zayıf yönlerini detaylıca inceleyip ona özel bir Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) hazırlamasıyla da değerlendirme süreci eksiksiz bir şekilde tamamlanmış olur."
7	En az kısıtlayıcı ortam	Destekle birlikte tipik gelişen akranlarla eğitim esastır. (Gerçek anlamda en az kısıtlayıcı ortam "tam zamanlı kaynaştırma" olarak karşımıza çıkar. Burada öğrencinin kaydı normal sınıftadır, tüm derslere bu sınıfta girer, ihtiyaç duyduğu yerde destek eğitim odasında eğitim alır)
2024		
1	Akut stres bozukluğu	Travma sonrası belirtiler 1 aydan kısa sürüyorsa akut stres düşünülür. 1 aydan sonra TSSB. Zaman şartı temel belirleyicidir. Travma durumu; yaralanma, ölüm (ya da ölüm tehdidi) ve cinsel saldırıdır. Bunun dışındaki olumsuz yaşam olaylarında (boşanma, iflas vb.) "uyum bozukluğu" akla gelmelidir.
2	Panik bozukluk	Tekrarlayan panik ataklar ve tekrar olma endişesi (Palpitasyon, kalp çarpıntısı veya kalp hızının artması, terleme, titreme veya sarsılma, nefes darlığı veya boğuluyormuş gibi olma hissi, soluğun kesilmesi, göğüs ağrısı veya göğüste sıkışma, bulantı veya karın ağrısı, baş dönmesi, ayakta duramama, sersemlik veya bayılacakmış gibi olma, üşüme, ürperme veya ateş basması, uyuşma veya karıncalanma hissi, derealizasyon veya depersonalizasyon, kontrolünü kaybetme veya çıldırma korkusu ve ölüm korkusu panik atak esnasında yaşanabilen DSM-5 belirtileridir.)
3	Histriyonik kişilik bozukluğu	İlgi odağı olma ve baştan çıkarıcı davranışlar belirgindir. (İlgi odağı olunmadığında rahatsızlık duyma, uygunsuz şekilde cinsel yönden ayartıcı veya kışkırtıcı davranışlar sergileme, hızlı değişen ve yüzeysel kalan duygular barındırma, dikkat çekmek için sürekli olarak dış görünüşünü kullanma, aşırı izlenimsel ve ayrıntıdan yoksun bir konuşma tarzına sahip olma, gösterişçi, yapmacık davranma ve duygularını aşırı bir tiyatrallikle sergileme, telkine yatkın ve kolayca başkalarından etkilenen bir yapı sunma ile ilişkilerin olduğundan daha yakın ve samimi olduğunu senaryolaştırma histriyonik kişilik bozukluğunun DSM-5'e göre temel tanı kriterleridir.)
4	Konversiyon bozukluğu	İrade dışı gelişen motor ya da duyu işlevlerindeki değişimler, sergilenen belirtiler ile bilinen nörolojik veya tıbbi durumlar arasında klinik bir uyumsuzluk bulunması, istemli hareketlerde felç, güçsüzlük, titreme ya da yürüme bozukluğu gibi kayıplar yaşanması, görme kaybı, çift görme, sağırılık veya ciltte uyuşma gibi duysal eksiklikler görülmesi, epilepsi benzeri katılaşma ve çırpınmalar içeren yalancı nöbetler geçirilmesi ile konuşamama, ses kısıklığı veya yutma güçlüğü gibi boğaz bölgesine bağlı şikayetlerin ortaya çıkması konversiyon bozukluğunda DSM-5'e göre yaşanabilen temel durumlardır. Daha özet bir ifadeyle konversiyon bozukluğu duyu kaybı / kısıtlanması ve felç – inme gibi durumlarla kendini belli eder.

5	Uyku bozuklukları	Katapleksi uykusu bozukluğunun belirtileninden belirti olup bağımsız uykusu bozukluğu değildir. Uyku - Uyanıklık Bozuklukları: İnsomnia (Uykusuzluk) Bozukluğu, Hipersomni (Aşırı Uykululuk) Bozukluğu, Narkolepsi, Solunumla ilişkili Uykusu Bozuklukları (Obstrüktif Tıkalıcı Uykusu Apne Hipopne, Santral Merkezi Uykusu Apnesi, Uykusu ile ilişkili Hipoventilasyon), Sirkadiyen Ritim Uykusu-Uyanıklık Bozuklukları (Gecikmiş Uykusu Evresi, Erken Uykusu Evresi, Düzensiz Uykusu-Uyanıklık Ritmi, Alışılmışın Dışında 24 Saatlik Olmayan Uykusu-Uyanıklık Ritmi, Vardiyalı İşe Bağlı), Parasomniler (NREM Uykusundan Uyanma Bozuklukları [Uyurgezerlik, Uykusu Terörü], Kabusu Bozukluğu, REM Uykusu Davranış Bozukluğu), Huzursuz Bacaklar Sendromu, Maddenin/İlacın Yolu Açtığı Uykusu Bozukluğu, Tanımlanmış Diğer Bir Uykusu-Uyanıklık Bozukluğu ve Tanımlanmamış Uykusu-Uyanıklık Bozukluğu DSM-5'e göre bu kategori altında yer alan tüm tablolarıdır.
6	Diskalkuli	Matematik alanına özgü güçlükler ön plandadır.
7	Programaya dayalı değerlendirme	Öğrenci kendi gelişimine göre değerlendirilir, normlara göre değil. Unutma: Norma göre değerlendirmek, öğrenciyi normal gelişim gösteren diğer öğrencilerle karşılaştırmaktır. Oysa özel eğitim öğrencileri programa dayalı (BEP) değerlendirilir.
8	İşitme yetersizliği	Sözel yönergeleri anlamada ve konuşmada güçlük görülebilir.
2025		
1	Toplumsal kaygı bozukluğu	Olumsuz değerlendirilme korkusu nedeniyle sosyal ortamlardan kaçınma ayırt edicidir. (Yemek yerken, bir şeyler içerken, konuşma yapacağı zaman ...)
2	Şizotipal kişilik bozukluğu	Büyüsel düşünme, eksantrik görünüm ve kuşkuculuk birlikte görülür.
3	Özgül öğrenme güçlüğü	Genel zekâ korunurken akademik becerilerde seçici güçlük vardır.
4	Bağımlı yaşamsal olay	Bağımlı Yaşamsal Olaylar: Meydana gelmesinde bireyin kendi davranışlarının, kararlarının, kişilik özelliklerinin veya psikolojik durumunun doğrudan ya da dolaylı olarak etkisinin olduğu olaylardır. Birey, bu olayların gidişatını veya ortaya çıkışını kendi tercihleriyle şekillendirmiştir. Örnekler: Kişinin iş yerindeki fevri davranışları nedeniyle işten kovulması, finansal kararsızlıkları sonucu iflas etmesi, eşiyle yaşadığı iletişim problemleri yüzünden boşanması veya ders çalışmadığı için sınıfta kalması. Bağımsız Yaşamsal Olaylar: Bireyin kontrolü, iradesi, davranışları veya psikolojik durumu ile hiçbir ilgisi olmayan, tamamen dışsal faktörlere bağlı olarak gelişen olaylardır. Kişi bu süreçte tamamen pasif bir etkilenendir ve olayı engelleme şansı yoktur. Örnekler: Deprem veya sel gibi doğal afetlere maruz kalmak, çalışılan şirketin küçülme kararı alması nedeniyle herkesle birlikte işten çıkarılmak, aniden ortaya çıkan genetik bir hastalığa yakalanmak veya bir yakınının vefat etmesi. Klinik Önemi: Araştırmalar, özellikle majör depresyon gibi bozukluklarda, depresif bireylerin hayatlarında "bağımlı yaşamsal olayların" (yani kendi kararlarıyla zemin hazırladıkları stresörlerin) çok daha sık yaşandığını ve bu durumun bir kısır döngü yarattığını göstermektedir.
5	Uygulamalı davranış analizi	Performans davranışa göre değerlendirilir, yetersizlik düzeyine göre değil. Unutma yetersizlik düzeyi aynı (Örnek: Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı almış 100 öğrenci) olsa da bu öğrencilerin yapabilecekleri birbirinden çok farklıdır.

2026 OLASILIKLAR

Sıra	Konu	Olasılık	Neden?
1	Kişilik Bozuklukları (Cluster A-B-C ayırımı)	★★★★★	12 yılın en istikrarlı konusu. Hemen her yıl farklı kişilik bozukluğu sorulmuş. Sınırdaki, narsisistik, paranoid, obsesif kompulsif, şizotipal, bağımlı, antisosyal, histriyonik çıktı; çekingen ve şizoid ise daha çok çeldirici olarak kullanıldı.
2	Özgül Öğrenme Bozukluğu	★★★★★	2015'ten sonra neredeyse her yıl farklı açıdan sorulmuş. 2026'da disleksi-disgrafi-diskalkuli ayırımı veya DSM-5 tanı ölçütlerinden yeni bir soru beklerim.
3	Özel Eğitimde Değerlendirme Süreci (Tarama → Gönderme Öncesi → RAM → BEP → İzleme)	★★★★★	Son 4 yılda belirgin biçimde bu alana yönelim var. Tarama (2023), gönderme öncesi süreç (2022), programa dayalı değerlendirme (2024), uygulamalı davranış analizi ve doğal öğretim (2025) bunu gösteriyor.
4	Kaygı Bozukluklarını Ayırt Etme	★★★★★	Yaygın kaygı, panik, agorafobi, özgül fobi, toplumsal kaygı art arda işlendi. Geriye ayrılma kaygısı ve seçici konuşmazlık üzerinden yeni bir ayırt etme sorusu gelmesi olası.
5	Otizm Spektrum Bozukluğu	★★★★★	Tanı belirtileri, eğitim, özel eğitim uygulamaları soruldu. DSM-5'teki sosyal iletişim-tekrarlayıcı davranış ayırımı ve sosyal/pragmatik iletişim bozukluğu karşılaştırması güçlü aday.
6	Şizofreni ve Psikotik Bozukluklar	★★★★★	Şizofreni süresi, sanrı türleri ve halüsinasyon ayırımı soruldu. Ancak negatif belirtiler, dezorganize konuşma ve psikotik bozuklukların süre farkları henüz doğrudan merkezde değil.
7	Madde ve Bağımlılık Bozuklukları	★★★★★	Alkol kullanım bozukluğu, yoksunluk, tolerans ve DSM-5 bağımlılık sınıflaması işlendi. Entoksikasyon ve diğer madde grupları soru üretmeye açık.
8	Travma ve Stresle İlişkili Bozukluklar	★★★★★	Akut stres bozukluğu geldi. Bundan sonra Travma Sonrası Stres Bozukluğu ile Uyum Bozukluğu ayırımı güçlü aday.
9	DSM-5 Sınıflandırması	★★★★★	Son yıllarda "hangi başlık altında yer alır?" tarzı sorular arttı. Nörogelişimsel, yıkıcı-dürtü denetimi, nörobilişsel ve obsesif-kompulsif ilişkili bozukluklar iyi çalışılmalı.
10	Çocuk ve Ergen Davranış Bozuklukları	★★★★★	Karşıt olma-karşı gelme, davranım bozukluğu ve antisosyal kişilik arasındaki gelişimsel ilişki ÖSYM'nin sevdiği tema.
11	Uyku-Uyanıklık Bozuklukları	★★★★★	2024'te ilk kez doğrudan geldi. İnsomnia, narkolepsi, parasomniler ve katapleksi ayırımı tekrar sorulabilir.
12	Disosiyatif ve Somatik Belirti Bozuklukları	★★★★★	Derealizasyon ve konversiyon geldi. Depersonalizasyon, somatik belirti bozukluğu, hastalık kaygısı ve yapay bozukluk henüz doğrudan sorulmadı.
13	Normal-Anormal Davranış Ölçütleri	★★★★★	2023'te işlendi. Kültürel görecelik, sosyal rahatsızlık, işlevsellik ve öznel sıkıntı birlikte sorulabilir.
14	Yeme Bozuklukları	★★★★★	Sadece anoreksiya doğrudan soruldu. Bulimia nervosa, tıknırcasına yeme bozukluğu ve anoreksiya-bulimia ayırımı güçlü aday.
15	Duygudurum Bozuklukları	★★★★★	Bipolar ve ergen depresyonu soruldu. Persistan depresif bozukluk, siklotimi veya depresyon belirtilerinin ayırt edilmesi yeni soru üretmeye uygun.

Özellikle dikkat edeceğim "sorulmadı ama" dediğim konular

- Çekingen Kişilik Bozukluğu
- Şizoid Kişilik Bozukluğu
- Sosyal (Pragmatik) İletişim Bozukluğu
- Tourette Sendromu ve tik bozuklukları
- Bulimia nervosa / Tıkınırcasına Yeme Bozukluğu
- Hastalık Kaygısı Bozukluğu
- Somatik Belirti Bozukluğu
- Yapay Bozukluk
- Şizofreniform Bozukluk
- Kısa Psikotik Bozukluk
- Uyum Bozukluğu
- Seçici Konuşmazlık

Değerli Arkadaşlarım,

Hazırlamış olduğum bu özetin sınavda başarınıza katkı sağlamasını umarım. Bu dokümandan dileyen herkes sınırsız şekilde faydalanabilir, herhangi bir izne gerek olmaksızın, çoğaltabilir, paylaşabilirsiniz. Rabbim yar ve yardımcınız olsun.

Hepinizi çok seven, Bülent Öğretmeniniz.

CANLI DERS

2027

PDR

19 EKİM 2026 – 15 HAZİRAN 2027

TÜM SEZON PAKETİ

ÖABT KONU ANLATIM + ÖABT SORU ÇÖZÜMÜ + ÖABT GENEL TEKRAR – MEB/AGS HEDİYE

ÖABT – SORU BANKASI KİTABI + KONU ANLATIM KİTABI + DENEME FASİKÜLÜ

2027'YE KAYIT OL 2026 İLE BAŞLA

**BÜLENT
TANIK**

+ HEDİYE
MEB-AGS
550 SAAT
CANLIDERS

BÜLENT TANIK	CAN KÖNİ	FATİH PERK	CENNET KARATAŞTAN	AKIN HOCA	HÜSEYİN İŞERİ	AHMET UĞUR KARAKUZA	GÜNAY GÖKTAŞ	CENGİZ BADUR	HAKAN TOPCAN	MUHAMMET AKIN	YASİN YILDIZ	YUSUF BAYRAKTAR	ÇAĞRI DANACI	MEHMET ALİ GÜRDAL
EĞİTİM BİLİMLERİ VE TÜRK MİLLÎ EĞİTİM SİSTEMİ						TARİH			COĞRAFYA		1982 ANAYASASI İNSAN HAKLARI		SÖZEL YETENEK	
													SAYISAL YETENEK	

BAŞLAYAN DEĞİL BİTİREN KAZANIR!

0 531 529 91 30 | www.damgauzem.com